

T.C

**AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

SALNÂMELERE GÖRE MEĞRİ (FETHİYE) KAZASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SÜLEYMAN KONUKÇU

DANIŞMAN

DOÇ. DR. MUSTAFA GÖKÇE

AKSARAY, 2017

T.C
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

SALNÂMELERE GÖRE MEĞRİ (FETHİYE) KAZASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SÜLEYMAN KONUKÇU

DANIŞMAN
DOÇ. DR. MUSTAFA GÖKÇE

AKSARAY, 2017

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren .....(....) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Süleyman

Soyadı : KONUKÇU

Bölümü : Tarih

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : **Salnâmelere Göre Meğri (Fethiye) Kazası**

İngilizce Adı : **Megri (Fethiye) According to the Yearbooks**

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Süleyman KONUKÇU

İmza: .....

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
JÜRİ ONAY SAYFASI

Süleyman KONUKÇU tarafından hazırlanan “ Salnamelere Göre Meğri (Fethiye) Kazası” başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç.Dr. Mustafa GÖKÇE
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Tarih ABD

Üye: Yard.Doç.Dr. Cihat YILDIRIM
Aksaray Üniversitesi Tarih ABD

Üye: Yard.Doç.Dr. Hasan IŞIK
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tarih ABD

İMZA

Tez Savunma Tarihi: 06/10/2017

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun 16.11.2017 tarih ve 2017/47-13.. sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Öğrenci
Süleyman KONUKCU

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Yrd. Doç. Dr. Sevilay USLU DİVANOĞLU

TEŞEKKÜR

Bu tez çalıőması sűrecinde maddi ve manevi her tűrlű yardım ve desteęini esirgemeyen eőime műteőekkirim.

Aksaray Ŭniversitesi'nde gűrevli Arő. Gűr. Adem KELEŐ'e Tarih Bűlűműnűn tűm deęerli hocalarına teőekkűrű borç bilirim.

Araőtırmamda benden her tűrlű yardımını esirgemeyen Doç. Dr. Mustafa GűKE hocama teőekkűr ederim. Onsz bu tez vűcuda gelemezdi.

Sűleyman KONUKÇU

Aksaray, 2017

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SALNÂMELERE GÖRE MEĞRİ (FETHİYE) KAZASI

(Yüksek Lisans)

Aksaray, 2017

Süleyman KONUKÇU

ÖZET

"Salnâmelere Göre Meğri (Fethiye) Kazası" adlı yüksek lisans tezinde, 1296 (1879) ve 1326 (1908) yılları arası Meğri (Fethiye) incelemeye alınmıştır. Söz edilen dönemde Meğri, Menteşe Sancağı'na bağlı bir kaza konumunda olmasından dolayı, Menteşe Sancağı'nın bağlı olduğu Aydın Vilayeti'ne ait salnâmeler, yararlanılan temel kaynaklar olmuştur. Özellikle Meğri'nin o döneme ait mülki, ekonomik, sosyal, demografik, yapısının yanında coğrafi ve tarihi yapısı üzerinde de durulmuştur. Tez hazırlanırken eldeki salnâmeler dikkat ile incelenerek Meğri Kazası'na ait olan bilgilerin zaman içerisinde değişme gösterdiği ortaya konulmuştur. İncelenilen dönemde Osmanlı Devlet teşkilatındaki meydana gelen değişimlerin, kurumlara yansımalarının Meğri Kazası'ndaki kurumlarda da kendini gösterdiği görülmüştür. Salnâmelerde Meğri Kazası'nda görevli devlet memurları ve toplum içinde önemli sayılabilecek kişilerin adlarının, düzenli bir şekilde verildiği tespit edilmiştir. Devlet görevlilerinin ise görevlerinde uzun süre kalmadıkları sürekli bir değişime tabi tutuldukları anlaşılmaktadır. Salnâmelerde Meğri'deki (Fethiye) nüfus yapısının zaman içerisinde değiştiği, Türk nüfusun artış gösterirken, Türk olmayan nüfusun azalma gösterdiği görülmüştür. Yüzey şekilleri o dönemde Meğri'nin gelişimini olumsuz etkileyen en önemli faktörlerden biri olmuştur. Kazanın yönetimi ile ilgili ise yönetimde, Türkler kadar diğer milletlerinde görev aldıkları görülmüştür. Meğri'de turizmin gelişmesinde tarım alanların az olması salnâmelerde de söz edilen sahillerinin güzel olması etkili olmuştur.

Bilim Kodu :
Anahtar Kelimeler : Salnâme, Meğri, Fethiye, Sancak
Sayfa Adedi : 171
Danışman : Doç. Dr. Mustafa GÖKÇE

AKSARAY UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
MEGRI (FETHIYE) ACCORDING TO THE YEARBOOKS
(SALNAME)
(M.S Thesis)

Süleyman KONUKÇU

Aksaray, 2017

ABSTRACT

In this master thesis named: "Megri (Fethiye) According to the Yearbooks (Salname)" Megri (Fethiye) between the years 1296 (1879) and 1326 (1908) was examined. In the mentioned period, Megri was an administrative district (Kaza), connected to the Sanjak of Menteşe. This is why the yearbooks of Aydın Province which contains the Sanjak of Menteşe have been the main source for us. In addition to its territorial, economic, social and demographic structure; the geographical and historical structure of Megri have also been emphasized. While the thesis was being prepared, the yearbooks were very carefully analyzed and it was revealed that the information on the Megri District have changed over time. It has been determined that the reflections of the changes in the Ottoman State organization to the institutions, the names of the civil servants and the people who are considered important in the society are given presentably. It is also understood that the government officials didn't last in their duties for a long time and were subjects to a constant change. It has been seen in the yearbooks that the population of Megri (Fethiye) changed over time the non-Turkish population decreased while the Turkish population increased. The surface features were one of the most important factors negatively affecting Megri's development at that time. As for the management of the district, it has been seen that other citizens took part in the administration as well as the Turks. The shortage of agricultural areas and its beautiful coasts which were effective in the development of tourism in Megri were also mentioned in the yearbooks.

Science Code:

Key Words: Salnâme, Meğri, Fethiye, Sancak

Number: 171

Supervisor: Assos. Prof. Dr. Mustafa GÖKÇE

ÖN SÖZ

"Salnâmelere Göre Meğri (Fethiye) Kazası" adlı yüksek lisans tezinde, Muğla iline bağlı Fethiye ilçesi, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde meydana getirilmiş olan salnâmelere (yıllık) göre incelenmiştir.

Araştırmada Fethiye ilçesinin seçilmesinde, Fethiye'ye son yıllarda gerek yurt içinde, gerek yurt dışında artan ilgi etkili olmuştur. Türkiye ilçeleri içerisinde yıldızı parlayan Fethiye'nin Osmanlı Devleti zamanında insanlar tarafından, yerleşim yeri olarak tercih edilip edilmediği sorusuna cevap aramaya da çalışılmıştır.

Meydana getirmiş olan eserde temel kaynağımız salnâmeler olacaktır. Salnâmelerden Fethiye (Meğri) hakkında verilen bilgileri çeşitli başlıklar altında toplarken kazanın; tarihçesi, idari yapısı, demografik yapısı, ekonomik yapısı, eğitim kurumları, maliyesi, coğrafyası, askeri ve yerleşimleri üzerinde durulmuştur.

Fethiye'nin, Osmanlı öncesine ait olan durumu ile ilgili de kısa bir bilgi tezde yer alacaktır. Osmanlının son dönemlerinde Fethiyede meydana gelen değişim, konuların verilmiş süreci içerisinde gösterilmiştir. Araştırmada Fethiye için Osmanlı Devleti zamanındaki ismi olan "Meğri" kullanılmıştır.

Demografik yapıdan söz edilirken Türklerin Fethiye'ye yerleşmeleri eldeki veriler imkanınca ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Osmanlı Devleti'nde Meğri ismi ile anılan Fethiye ilçesi, Menteşe Sancağı'na bağlı bir kaza konumunda idi. Menteşe Sancağı ise Aydın Vilayeti'ne bağlı olduğundan bazı bilgilerin bütünlük içerebilmesi için, Menteşe Sancağı ve kazaları ile ilgili bilgiler de tezde yer almıştır.

Süleyman KONUKÇU

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU.....	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
ÖN SÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ.....	1
I. BÖLÜM- SALNÂMELERE GÖRE MEĞRİ'NİN COĞRAFİ YAPISI VE TARİHİ.....	5
1- Coğrafi Durumu.....	5
a. Meğri(Fethiye) Kazası'nın Coğrafi Konumu, Komşuları ve Alanı.....	5
b. Yüzey Şekilleri.....	12
c. İklim.....	13
ç. Ormanları.....	14
d. Akarsuları.....	18
e. Körfezler ve Limanlar.....	19
f. Mâ'denleri.....	20
g. Mâ'den Suları.....	24
ğ. Değirmenler.....	25
2- Meğri'nin (Fethiye) Tarihçesi.....	26

3- Meğri (Fethiye) Hakkında Bazı Genel Bilgiler.....	30
a. Osmanlı Zamanında Meğri'deki (Fethiye) Emâkinler.....	30
II. BÖLÜM MEĞRİ (FETHİYE) KAZASI'NDA NÜFUS.....	33
a. Salnâmelerde Meğri (Fethiye) Kazası Nüfus Yapısı.....	33
b. Meğri Kazası Nüfusuna Dair Bazı Önemli Bilgiler.....	44
III. BÖLÜM- MÜLKİ VE ASKERİ TEŞKİLAT.....	46
1- Meğri'nin Mülkî Teşkilatı.....	46
a. Osmanlı Devleti'nde Meğri (Fethiye) Kazası'nın İdari Taksimatı.....	46
a. 1. Meğr (Fethiye) Kazası'nın Nâhiyeleri.....	47
a. 2. Meğri (Fethiye) Kazası'nın Köyleri.....	53
b. Meğri (Fethiye) Kazası'nın Mülkî Teşkilatı.....	58
b. 1. Meğri (Fethiye) Kazası'nda Görev Yapan Kaymakamlar.....	58
b. 2. Meğri (Fethiye) Kazası'nda Görev Yapan Nâibler.....	59
b. 3. Meğri (Fethiye) Kazası'nda Görev Yapan Belediye Reisleri.....	61
b. 4. Meğri (Fethiye) Kazası'nda Görev Yapan Müftüler.....	62
b. 5. Meğri (Fethiye) Kazası'nın Mülkî Teşkilatında Yer Alan Kurumlar	
Me'muriyetler ve Görevliler.....	63
b. 6. Orman İdaresi.....	95
b. 7. Orman ve Mâ'den İdaresi.....	95
b. 8. Meğri (Fethiye) Kazası'nda Rütbe ve Nişan Sahibi Olanlar.....	96
b. 9. Meğri (Fethiye) Kazası'nda Bulunan Kurumlar ve Memuriyetlerin Değişimi	
Hakkında Bilgi.....	99
2-Meğri (Fethiye) Kazası Askeri Teşkilatı.....	100
a. Redif Otuz Birinci Alayın Dördüncü Meğri Taburu.....	101
b. Redif Otuz Birinci Alayın Dördüncü Meğri Taburu.....	101
c. Redif Otuz Birinci Alayın Dördüncü Meğri Taburu.....	102
ç. Redif Otuz Birinci Alayın Dördüncü Meğri Taburu.....	103
d. Redif Otuz Birinci Alayın Dördüncü Meğri Taburu.....	103
e. Redif Otuz Birinci Alayın Dördüncü Meğri Taburu.....	104
f. Redif Otuz Birinci Alayın Dördüncü Meğri Taburu.....	104
IV. BÖLÜM- MEĞRİ KAZASI'NDAKİ BAZI KURUMLAR.....	106
1- Adalet Kurumları.....	106

a. Osmanlı Devleti Zamanı Salnâmelerde Meğri Kazası'nda Adalet Kurumları ve Görevliler.....	106
b. Mahkemelerde Çözümlemeye Çalışılan Adli Vaka'lar İle İlgili Genel Bilgiler.....	109
2- Eğitim Kurumları.....	110
a. Osmanlı Dönemi Salnâmelere Göre Meğri (Fethiye) Kazası'nda Bulunan Eğitim Kurumları, Çalışanları ve Öğrenciler.....	110
b. Meğri'de(Fethiye) Bazı Tarihlerde Hizmet Veren Maarif Komisyonları.....	114
3- Sağlık Kurumları ve Hizmetleri.....	116
4-. Dini Kurumlar ve Mekanlar.....	118
V. BÖLÜM- MEĞRİ (FETHİYE) KAZASI'NIN EKONOMİSİ.....	119
1-.Meğri (Fethiye) Kazası Ekonomik Faaliyetleri.....	119
a. Tarım.....	119
b. Hayvancılık.....	121
c. Sanayi.....	123
ç. Ticaret.....	124
d. Taşımacılık.....	129
2- Maliye.....	132
a. Meğri Kazası'ndaki Maliye İle İlgili Kurumlar ve Memurları.....	133
b. Mülhakat-ı Rüşum-ı Sitte Müdürleri.....	145
c. Meğri Kazası'nda Devletin Almış Olduğu Vergi Çeşitleri ve Miktarları.....	146
SONUÇ.....	151
KAYNAKÇA.....	153
EKLER.....	155
Ek 1.	155
Ek 2.	156
Ek 3.	157
Ek 4.	158

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. 1296 (1879) Kazaların Merkez Livâya ve Livâların Merkez Vilayete Mesafesi....6	6
Tablo 2. 1297 (1880) Kazaların Merkez Livâya ve Livâların Merkez Vilayete Mesafesi....6	6
Tablo 3. 1298 (1881) Kazaların Merkez Livâya ve Livâların Merkez Vilayete Mesafesi....6	6
Tablo 4. 1299 (1882) Kazaların Merkez Livâya ve Livâların Merkez Vilayete Mesafesi....7	7
Tablo 5. 1300 (1883) Kazaların Merkez Livâya ve Livâların Merkez Vilayete Mesafesi....7	7
Tablo 6. 1302 (1884) Kazaların Merkez Livâya ve Livâların Merkez Vilayete Mesafesi....7	7
Tablo 7. Coğrafya Menteşe Sancağı Arazisi.....9	9
Tablo 8. Menteşe Sancağı Arazisi.....11	11
Tablo 9. Menteşe Ormanları'ndan Senevi Harice İhraç Olunan Mütenevvi Orman Mahsulâtının Cins ve Miktarı.....16	16
Tablo 10. Menteşe Sancağı ve Meğri Ormanlarının Kapladığı Arazi.....16	16
Tablo 11. Menteşe Sancağı ve Kazalarında Çıkarılan Mâ'denler ve İşletme Sahipleri.....21	21
Tablo 12. 1312 (1894) Dâhil-i Vilayette Mevcut Fermanlı Mâ'denler.....22	22
Tablo 13. 1313 (1895) Dâhil-i Vilayette Mevcut Fermanlı Mâ'denler.....23	23
Tablo 14. 1308 (1891) Tarihli Salnâme Meğride Bulunan Emâkinler.....30	30
Tablo 15. 1315 (1897) Tarihli Salnâme Kasabanın Emâkin-i Mevcudesi.....31	31
Tablo 16. 1316 (1898) Tarihli Salnâme Kasabanın Emâkin-i Mevcudesi.....31	31
Tablo 17. 1317 (1899) Tarihli Salnâme Kasabanın Emâkin-i Mevcudesi.....31	31
Tablo 18. 1319 (1901) Tarihli Salnâme Kasabanın Emâkin-i Mevcudesi.....31	31
Tablo 19. 1320 (1902) Tarihli Salnâme Kasabanın Emâkin-i Mevcudesi.....32	32
Tablo 20. 1323 (1905) Tarihli Salnâme Kasabanın Emâkin-i Mevcudesi.....32	32
Tablo 21. 1326 (1908) Tarihli Salnâme Kasabanın Emâkin-i Mevcudesi.....32	32
Tablo 22. Menteşe Sancağı ve Kazaları Nüfusu.....33	33
Tablo 23. 1303 (1886) Yılında Meğri Kazası'nın Nüfusu.....34	34
Tablo 24. 1308 (1891) Yılı Menteşe Sancağı Kazaları Nüfusu.....35	35
Tablo 25. 1308 (1891) Yılı Meğri Kazası Nüfusu.....35	35
Tablo 26. Meğri Kazası'nın Köyleri Nüfus ve Emâkini.....36	36

Tablo 27. 1315 (1897) Yılı Meğri, Kasabanın Nüfusu.....	38
Tablo 28. 1315 (1897) Yılı Kazasının Nüfus-u Umumiyesi.....	39
Tablo 29. 312 Sene-i Maliyesi Zarfında Nüfus Vukuatı.....	39
Tablo 30. 1316 (1898) Yılı Meğri, Kasabanın Nüfusu.....	39
Tablo 31. 1316 (1898) Yılı Kazasının Nüfus-u Umumiyesi.....	40
Tablo 32. 313 Sene-i Maliyesi Zarfında Nüfus Vukuatı.....	40
Tablo 33. 1317 (1899) Yılı Meğri, Kasabanın Nüfusu.....	40
Tablo 34. 1317 (1899) Yılı Kazasının Nüfus-u Umumiyesi.....	40
Tablo 35. 314 Sene-i Maliyesi Zarfında Nüfus Vukuatı.....	41
Tablo 36. 1319 (1901) Yılı Meğri, Kasabanın Nüfusu.....	41
Tablo 37. 1319(1901) Yılı Kazasının Nüfus-u Umumiyesi.....	41
Tablo 38. 315 Sene-i Maliyesi Zarfında Nüfus Vukuatı.....	42
Tablo 39. 1320(1902) Yılı Meğri, Kasabanın Nüfusu.....	42
Tablo 40. 1320 (1902) Yılı Kazasının Nüfus-u Umumiyesi.....	42
Tablo 41. 317 Sene-i Maliyesi Zarfında Nüfus Vukuatı.....	43
Tablo 42. 1323 (1905) Yılı Meğri, Kasabanın Nüfusu.....	43
Tablo 43. 1323 (1905) Yılı Kazasının Nüfus-u Umumiyesi.....	43
Tablo 44. 319 Sene-i Maliyesi Zarfında Nüfus Vukuatı.....	44
Tablo 45. 1323 (1905) Yılı Meğri, Kasabanın Nüfusu.....	44
Tablo 46. 322 Sene-i Maliyesi Zarfında Nüfus Vukuatı.....	44
Tablo 47. 1296 (1879) Yılına Ait Salnâme.....	46
Tablo 48. 1302 (1885) Tarihli Salnâme.....	46
Tablo 49. Eşen Nâhiyesi Nüfusu.....	49
Tablo 50. 1308 (1891) Tarihli Salnâme Meğri'nin Köyleri, Nüfusu ve Emâkinleri.....	54
Tablo 51. Meğri (Fethiye) Kazası'nda Görev Yapan Kaymakamlar.....	58
Tablo 52. Meğri (Fethiye) Kazası'nda Görev Yapan Nâibler.....	59
Tablo 53. Meğri (Fethiye) Kazası'nda Görev Yapan Belediye Reisleri.....	61
Tablo 54. Meğri (Fethiye) Kazası'nda Görev Yapan Müftüler.....	62
Tablo 55. 1308 (1891) Tarihli Salnâme Meğri'de Müslümanlara Ait İbadethaneler.....	118
Tablo 56. Menteşe Sancağı ve Kazalarının Kullanılabilir ve Kullanılamaz Arazileri.....	119
Tablo 57. Menteşe Sancağı ve Kazalarında Bulunan Yük Hayvanları.....	122
Tablo 58. Meğri'deki Dükkan ve Hanlar.....	125
Tablo 59. Aydın Vilayeti İçerisinde Bulunan Mâ'denler ve Çıkarıldıkları Yerler.....	127

Tablo 60. 322 Senesi Zarfında Menteşe Sancağı Dâhilinde Vaki Fermânlı ve Ruhsatnâmeli Mâ'denlerden Avrupa'ya ve Vuku' Bulan İhracatı.....	128
Tablo 61. Meğri Kazası'ndaki Mâl Müdürleri.....	133
Tablo 62. Meğri'de Görev Yapan Sandık Eminleri.....	134
Tablo 63. 1308 (1891)Yılı Menteşe Sancağı ve Kazalarında Toplanan Vergiler.....	146
Tablo 64. 1315(1897) Kazanın 312 Senesi Varidât-ı Umumiyesi.....	147
Tablo 65. 1316 (1897) Kazanın 312 Senesi Varidât-ı Umumiyesi.....	147
Tablo 66. 1317 (1897) Kazanın 312 Senesi Varidât-ı Umumiyesi.....	148
Tablo 67. 1319 (1897) Kazanın 312 Senesi Varidât-ı Umumiyesi.....	148
Tablo 68. 1320 (1897) Kazanın 312 Senesi Varidât-ı Umumiyesi.....	149
Tablo 69. 1326 (1897) Kazanın 312 Senesi Varidât-ı Umumiyesi.....	149

GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nde merkezi yönetimin, nezaretlerin, askeri kurumların, vilayetlerin, bazı özel kurum ve kişilerin yıllık olarak çıkardıkları bilgilendirme amaçlı neşriyatlara **salnâme** denmektedir. Kelime Farsça **sal** (yıl) ile **nâme** (yazılı şey, mektup) kelimelerinden meydana gelmiş olup bu eserlere **nev-sâl** de denilmiştir¹. Salnâmeleri resmi ve özel olarak ikiye ayırmak mümkündür. Osmanlı Devleti'nde ilk salnâme 1263 (1847) yılında Mustafa Reşit Paşa öncülüğünde çıkarılmıştır. Bu iş için tarihçi Hayrullah Efendi görevlendirilmiş olsa da ilk salnâme Ahmet Vefik Paşa tarafından hazırlanmıştır². İlk hazırlanan salnâme, Osmanlı'da büyük ilgi gördüğü gibi Avrupa'da da büyük ilgi görmüş, Fransızca'ya da çevrilerek yayımlanmıştır.

Osmanlı Devleti'nde 1918 yılına kadar düzenli bir şekilde salnâmeler yayımlanmıştır. 1868 yılından itibaren ise vilayet salnâmelerini yayımlanmaya başlamıştır. Salnâmelerin sadece I. Dünya Savaşı sıralarında yayımlanmadığı görülmektedir³. İlk çıkarılan salnâme askeri nitelikte idi. Fakat Ahmet Vefik Paşa tarafından çıkarılan ikinci salnâme, birincisine göre daha kapsamlıdır. Sonra çıkarılan salnâmelerde askeri, iktisadi, idari, toplumsal ve kültürel alanlarda bilgi verildiği gibi tarihi ve coğrafyası hakkında da bilgi verilmiştir.

Osmanlı Devleti'nin en buhranlı döneminde yayımlanan salnâmelerde, bazen biyografik bilgilerde ve teşkilat şemalarında hatalar görülse de her yıl bu yanlışların düzeltilmesi için Sicil-i Ahval Komisyonu, vilayetlere düzeltme formları göndermiştir⁴.

Osmanlı'da ilk yayımlandığı 1263 (1847) yılından son yayımlandığı 1334 (1918) 'e kadar toplam 68 salnâme yayımlanmıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra da 6 adet salnâmenin yayımlandığı bilinmektedir. İlki 1925'te yayımlanmış son salnâme ise 1941 tarihinde yayımlanmıştır⁵.

---

¹ Bilgin Aydın *Salnâme İslam Ansiklopedisi* (Türkiye Diyanet Vakfı), cilt 36, İstanbul 2009, s. 51

² Bilgin Aydın *Salnâme İslam Ansiklopedisi*, (Türkiye Diyanet Vakfı), cilt 36, İstanbul, 2009, s. 52

³ Kemal H. Karpat, *Osmanlıda Nüfus 1830-1914*, Çev. Bahar Tırnakçı Timaş Yayınları, İstanbul, 2010, s. 37

⁴ Bilgin Aydın *Salnâme İslam Ansiklopedisi*, (Türkiye Diyanet Vakfı), cilt 36, İstanbul, 2009, s. 52

⁵ Bilgin Aydın *Salnâme İslam Ansiklopedisi*, (Türkiye Diyanet Vakfı), cilt 36, İstanbul, 2009, s. 52

İnsanlık için dün, bugün ve yarın tabirleri büyük bir önem arz etmiştir. Günümüzü anlayabilmemiz ve geleceğimize yön verebilmemiz için dünümüzü yani tarihimizi öğrenmemiz ve hafızalarımızda taze tutmamız gerekmektedir. Geçmişimizi hatırlayabilmek için o dönemin insanları tarafından meydana getirilmiş olan eserleri korumak ve nesillerimize tanıtmamız oldukça önemlidir.

Bu eserlerin başında yazılı kaynaklarımız gelmektedir. Yazılı kaynaklarımız sayesinde insanlık, geçmişini hatırlayabilmekte ve onu nesillerine öğretebilmektedir. Türk tarihi açısından Osmanlı'nın son dönemlerinin aydınlatılmasında önemli bir yere sahip olan salnâmeleri de bu yönde görmek doğru olacaktır. Özellikle Osmanlı şehirlerinin işleyişi hakkında önemli bilgiler edinmemizi sağlayan salnâmeler, o dönem insanının yaşantısı hakkında da önemli bilgiler elde etmemizi ve günümüzle kıyas etmemizi sağlamaktadır.

Günümüzde şehirlerin planlanması, yerleşim alanlarının oluşturulmasında önemli kriterler getirilmiştir. Alt yapı hizmetleri, dinlenme alanları, idare binaları, eğitim alanları, kültürel alanlar, ibadet alanları, sokakların ve yolların güzergâhı gibi. Bunlar oluşturulurken belirli bir mimarı planlama dâhilinde yapılmıştır. Osmanlı Devleti'nde de yerleşkelerin oluşturulmasını anlayabilmemiz için başvuracağımız en önemli kaynaklardan birisi salnâmeler olmuştur. Osmanlı Devleti'nin iskân politikası ve şehircilik kültürü, salnâmeler sayesinde anlaşılmaktadır. 11. yüzyıldan itibaren Anadolu'yu yurt edinmeye başlayan Türkler, Anadolu'da yaşayan yerli halkı da kendi yaşantısı içerisine dâhil etmiştir. Türklerin onları da toplumun bir parçası olarak kabul ettiği görülmüştür. Salnâmelerdeki yer veya kişi adlarında bu durum açık bir şekilde görülmektedir. Hatta kişilerin yaptıkları işlere dikkat ettiğimizde herhangi bir ihtilaf olmamıştır. Salnâmeler tek başlarına bir milletin veya toplumun tarihini aydınlatmada yeterli olmasa da tarihi çalışmaların önemli bir ayağını oluşturmuştur.

Araştırma konusu olan Meğri (Fethiye), salnâmelerde Menteşe Sancağı içerisinde Muğla Livâsı'na bağlı bir kazadır⁶.

Osmanlı Devleti vilayet salnâmelerini 1284 (1868) yılında yayımlanmaya başlamıştır⁷. Aydın Vilayeti'ne ait ilk salnâme ise 1296 (1879)⁸ yılında yayımlanmıştır. Bu salnâmede Meğri Kazası'na ait 1,5 sayfalık bir yer ayrılmıştır. Meğri ile ilgili kısımda kazanın Muğla

⁶ 1296/1879 Aydın Vilayeti Salnâmeleri, s. 78

⁷ Kemal H. Karpat, Osmanlıda Nüfus 1830-1914, Çev. Bahar Tırnakçı, Timaş Yayınları İstanbul, 2010, s. 37

⁸ www.ttk.gov.tr/tarih-çevirme-kilavuzu, (tarih çevirmelerinde kullanılmıştır.), 05.07.2017 tarihinde erişim yapılmıştır.

Livâsı'na ve livâyâya bağlı diğer kazalara olan uzaklığı tablo ile verilmiştir. Ayrıca kazada bulunan idari bazı kurumlar ve çalışanlarının isimleri de belirtilmiştir⁹.

1296 (1879) yılından 1304 (1887) yılına kadar salnâmelerde verilen bilgilerde, Meğri Kazası ile ilgili genelde 1,5 veya 2 sayfalık bilgi verilmiştir. Kaza ile ilgili idari kurumlar (kaymakamlık, konsolosluk, belediye, vergi dairesi, bidayet mahkemeleri ve bazı memurluklar) ve çalışanları ise basit olarak verilmiştir. 1301 (1884) yılına ait salnâmede ise Mentеше Sancağı'na ait livâ ve kazalarının nüfusu verildiği gibi halkın ekonomik faaliyetlerinden söz edilmiştir¹⁰.

1308 (1891) yılına ait salnâme, 3 cilt hazırlanmış olup ilk iki cildinde Meğri hakkında geniş bilgilere yer verilmiştir. 3. cildi fihrist olarak yazılmıştır. Kazanın idari kurumları daha ayrıntılı verilirken, kazanın tarihi, coğrafyası, iktisadi hayatı, mâ'denleri hatta kazada mezarları bulunan önemli kişiler ile ilgili bilgiler de verilmiştir¹¹.

1326 (1908) yılına kadar olan salnâmelerde ise Meğri Kazası hakkında bilgiler daha detaylı verilmiştir. Kazadaki idari kurumların sayısının arttığı, askeri bilgilerin yer aldığı ve iktisadi hayatın daha detaylı verildiği görülmüştür.

1321 (1903) yılına ait salnâmede idari, askeri kurumlardan söz edilmemiştir. Kazanın iktisadi durumundan söz edilmiştir ki, salnâmeye "nevsal-ı(senebaşı) iktisat" adı verilmiştir¹².

Bu çalışmada sözü edilen 25 adet Aydın Vilayeti salnâmeleri şunlardır:

1296/1879 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi (?) 142 sayfadır.

1297/1880 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi (?) 152 sayfadır.

1298/1881 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi (3. defa) 178 sayfadır.

1299/1882 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi (4. defa) 212 sayfadır.

1300/1883 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi (5. defa) 236 sayfadır.

1301/1884 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi (6. defa) 268 sayfadır.

1302/1885 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi (8. defa) 173 sayfadır.

---

⁹ 1296/1879 Aydın Vilayeti Salnâmeleri, s. 78, 136

¹⁰ 1301/1884 AVS, s.231, 232, 240, 242, 248, 253

¹¹ 1308/1891 AVS, s.424, 445, 447, 511, 523, 537, 617, 618, 625, 627, 628, 631, 636, 648, 651, 695, 699, 703, 704, 727, 737, 738, 754, 755, 786, 883, 885

¹² 1321/1903 AVS, s. 7, 12, 20, 23, 26, 49, 56, 60, 70, 73, 80

1303/1886 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi (9. defa) 369 sayfadır.
1304/1887 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi (10. defa) 396 sayfadır.
1306/1889 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi(12. defa) 219 sayfadır.
1308/ 1891 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi (13. defa 1. cilt) 393 sayfadır.
1308/1891 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi (13. defa 2. cilt) 562 sayfadır.
1308/1891 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi (fihrist 3. cilt) 180 sayfadır.
1311/1893 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi (14. defa) 435 sayfadır.
1312/1894 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi (15. defa) 612 sayfadır.
1313/1895 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi (16. defa) 577 sayfadır.
1314/1896 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi (17. defa) 517 sayfadır.
1315/1897 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi (18. defa) 573 sayfadır.
1316/1898 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi (19. defa) 552 sayfadır.
1317/1899 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi (20. defa) 488 sayfadır.
1319/1901 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi (21. defa) 426 sayfadır.
1320/1902 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi (22. defa) 432 sayfadır.
1321/1903 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi (23. defa) 287 sayfadır.
1323/1905 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi (24. defa) 396 sayfadır.
1326/1908 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi (25. defa) 783 sayfadır.

Yukarıda verilen salnâmeler ile ilgili bilgilerdeki sayfa sayısı, orjinal metne göre verilmiştir. 1296 (1879)¹³ ve 1297 (1800)¹⁴ tarihli salnâmelerde ise kaçınıcı defa basıldığı bilgisi yer almamıştır. 1301 (1884)¹⁵ tarihli salnâmede 6. defa basıldığı bilgisi verilmiş, 1302 (1885)¹⁶tarihli salnâmede 8. defa basıldığı belirtilmiştir. 1308 (1891)¹⁷ tarihli salnâmenin 3. cildinin fihristten oluştuğu ve Fethiye ile ilgili bir bilginin yer almadığı tespit edilmiştir.

---

¹³ 1296/1879 AVS

¹⁴ 1297/1800 AVS

¹⁵ 1301/1884 AVS

¹⁶ 1302/1885 AVS

¹⁷ 1308/1891III. Cilt AVS

I. BÖLÜM- SALNÂMELERE GÖRE MEĞRİ'NİN COĞRAFİ YAPISI VE TARİHİ

1- Coğrafi Durum

Fethiye Türkiye'nin güney batısında 36°-37° kuzey paralelleri ve 29°-30°doğu meridyenleri arasında yer alır. Yüzölçümü 931,55 km² olup en önemli akarsuyu Kargı çayıdır. En yüksek dağları ise Babadağ ve Mendos dağlarıdır. En önemli ovası ise Fethiye ovasıdır. Çoğunluğu denize dik 180 koy-körfez bulunmaktadır. Kıyı uzunluğu 167,84 km² olup, 18 küçük adası bulunmaktadır. Akdeniz iklimi görülen ilçenin %72'lik bölümü ormanlarla kaplıdır.¹⁸ 19. yüzyıl sonlarına kadar Meğri adıyla anılan bu kazanın adı, 1332 H. (1913-1914) 'de Fethiye olarak değiştirilmiştir.¹⁹ Osmanlı Devleti zamanında Meğri adı ile anılan yerleşim yeri, 1913' te uçağı düşen ilk hava şehitlerimizden Yüzbaşı Fethi Bey'in adını yaşatmak amacı ile değiştirilmiştir.²⁰

Fethiye ilçesinin en önemli geçim kaynakları turizm, ormancılık ve tarımdır. Son yıllarda doğal güzellikleri ile yerli ve yabancı birçok turistin ziyaret ve dinlenme yeri haline gelen Fethiye'nin, tarım alanlarının da bölge insanının geçimini sağlamasında etkisi vardır. Akdeniz ikliminin etkisinden dolayı ilçe halkı birçok ürünü burada yetiştirme imkânı bulmuştur. İlçenin büyük bir bölümünün ormanlarla kaplı olmasından dolayı ormancılık faaliyetleri de ilçe insanının önemli geçim kaynaklarından biri olmuştur.

a. Meğri(Fethiye) Kazası'nın Salnâmelere Göre Coğrafi Konumu, Komşuları ve Alanı

Fethiye'nin coğrafi konumu ile ilgili Aydın Vilayeti'ne ait 1296 (1879) ilk salnâmede, Meğri'nin (Fethiye) diğer kaza, livâ ve merkez vilayete olan uzaklığı saat olarak verilmiştir. Bu durum 1301 (1884) tarihli salnâmeye kadar devam etmiştir. 1301 (1884)

¹⁸ www.fethiye.gov.tr/cografi-yapisi, 28.06.2017 tarihinde erişim yapılmıştır.

¹⁹ Mübahat S. Kütükoğlu, *Menteşe Sancağı 1830 (Nüfus ve Toplum yapısı)*, TTK Basımevi, Ankara, 2010, s.15

²⁰ *Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi*, Cilt 8, Ana Yayıncılık Aş. ve Encyclopida BritannicaInc., İstanbul, 1992, s. 539

tarihli salnâmede coğrafi bir bilgi verilmemiştir. 1302 (1885) tarihli salnâmede sadece livâ ve merkez vilayete olan uzaklık yine saat olarak verilmiştir. Fakat Meğri'nin (Fethiye) saat değerleri değişmiştir. Aynı zamanda Bozöyük Kazası, Mentеше Sancağı'ndan çıkarılmıştır.

1296 (1879) Kazaların Merkez Livâya ve Livâların Merkez Vilayete Olan Mesafelerini Mübeyyin Cetveldir.²¹ (Tablo 1)

	Kazaların mesafeleri	Merkez livâya mesafeleri	Merkez vilayete mesafeleri
	Saat	Saat	Saat
Muğla Şehri	00	00	48
Milas Kazası	12	12	54
Bodrum Kazası	12	24	54
Bozöyük Kazası	19	06	60
Tavas Kazası	18	18	72
Marmaris Kazası	30	12	66
Köyceğiz Kazası	24	12	66
Meğri	16	38	92

1297 (1880) Kazaların Merkez Livâya ve Livâların Merkez Vilayete Olan Mesafelerini Mübeyyin Cetveldir.²² (Tablo 2)

	Kazaların mesafeleri	Merkez livâya mesafeleri	Merkez vilayete mesafeleri
	Saat	Saat	Saat
Muğla Şehri	00	00	48
Milas Kazası	12	12	54
Bodrum Kazası	12	24	54
Bozöyük Kazası	19	06	60
Tavas Kazası	18	18	72
Marmaris Kazası	30	12	66
Köyceğiz Kazası	24	12	66
Meğri	16	38	92

1298 (1881) Kazaların Merkez Livâya ve Livâların Merkez Vilayete Olan Mesafelerini Mübeyyin Cetveldir.²³ (Tablo 3)

	Kazaların mesafeleri	Merkez livâya mesafeleri	Merkez vilayete mesafeleri
	SAAT	SAAT	SAAT
Muğla Şehri	00	00	48
Milas Kazası	12	12	54
Bodrum Kazası	12	24	54
Bozöyük Kazası	19	06	60
Tavas Kazası	18	18	72
Marmaris Kazası	30	12	66

²¹ 1296/1879 AVS, s. 78

²² 1297/1880 AVS, s. 91

²³ 1298/1881 AVS, s. 118

Köyceğiz Kazası	24	12	66
Meğri Kazası	16	38	92

1299 (1882) Kazaların Merkez Livâya ve Livâların Merkez Vilayete Olan Mesafelerini Mübeyyin Cetveldir. ²⁴ (Tablo 4)

	Kazaların mesafeleri	Merkez livâya Mesafeleri	Merkez vilayete mesafeleri
	SAAT	SAAT	SAAT
Muğla Şehri	00	00	48
Milas Kazası	12	12	54
Bodrum Kazası	12	24	54
Bozöyük Kazası	19	6	60
Tavas Kazası	18	18	72
Marmaris Kazası	30	12	66
Köyceğiz Kazası	24	12	66
Meğri Kazası	16	38	92

1300 (1883) Kazaların Merkez Livâya ve Livâların Merkez Vilayete Olan Mesafelerini Mübeyyin Cetveldir. ²⁵ (Tablo 5)

	Kazaların mesafeleri	Merkez livâya mesafeleri	Merkez vilayete mesafeleri
	SAAT	SAAT	SAAT
Muğla Şehri	00	00	48
Milas Kazası	12	12	54
Bodrum Kazası	12	24	54
Bozöyük Kazası	29	6	60
Marmaris Kazası	30	12	66
Köyceğiz Kazası	24	12	66
Meğri Kazası	16	38	92

1302 (1885) Vilayet Dâhilinde Bulunan Elviyenin, Merkez Vilayetine ve Kazaların Mensup Oldukları Livâ ile Vilayet Merkezlerine Olan Bu'dunu (Uzaklık) Mübeyyin Cetveldir. ²⁶ (Tablo 6)

	Merkez elviye saat	Merkez vilayete saat
Muğla Kasabası	---	48
Meğri Kazası	26	74
Köyceğiz Kazası	12	60
Marmaris Kazası	12	60
Bodrum Kazası	24	54
Milas Kazası	12	42

1308 (1891) tarihli salnâmede Meğri (Fethiye) Kazası'nın coğrafi durumuna ait ayrıntılı bilgiler verilmiştir. Ayrıca Meğri Kazası'na bağlı Eşen Nâhiyesi, hakkında da bilgi

²⁴ 1299/1882 AVS, s. 118

²⁵ 1300/1883 AVS, s. 110

²⁶ 1302/1885 AVS, s. 172

mevcuttur. Salnâmede kazanın komşuları, yüzölçümü, matematiksel koordinatları, kazaya bağlı nâhiye ve köylerin sayısı belirtilmiştir. Meğri'nin kapladığı alan bakımından 39 kazanın en büyüğü olduğu bilgisine dikkat çekilmiş, fakat arazisinin büyük bir çoğunluğunun tarıma elverişli olmadığı belirtilmiştir.

Meğri (Fethiye) Kazası:

Hudud: Şimalen Tavas Kazası ve Konya Vilayeti ve Köyceğiz Kazası, şarken Vilayet-i Müşarün İleyh ile hattı hudut olan Kırak ve Ak Dağları, cenuben Adalar Denizi, garben Meğri (Fethiye) Körfezi ve cenuben Köyceğiz Kazası ile mahdut ve muhattır.

Nevahi-yi Kaza: Eşen namıyla bir adettir.

Kuray-ı Müştemile: 66 pare köydür.

Nüfus-ı Kaza: 12822'si zükûr, 12122'si inâs olarak 24944 olup, bunun 10696'si zükûr, 10174'ü inâs olarak 20870 müslim ve 2126'sı zükûr ve 1948'i inâs olarak 4074'dür.

Merkez Kaza: 36 derece 42 dakika arz-ı şimali ve 26 derece 36 dakika tol-ı şarkide vaki ve namına mensup bir körfezin medhâlinde mebni Meğri Kasabası'dır.

Marmaris'ten: 51, Bodrum'dan 98, İzmir'den 245 ve mukabil düşen Rodos'tan 28 mil mesafede bulunan Kasaba-yı Mezkûre 3514'ü zükûr ve 3348'si inâs olarak 6861 nüfusu ve 1800 meskeni camidir.

Varidat-ı seneviye-i belediyesi 18262 guruş olup Derun Nâhiye'de işâ'l olunan fenarin adedi dahi 35'dir.²⁷

Eşen Nâhiyesi:

Mevki: kazanın bir kısım şimal-i garbiyesinden müteşekkildir.

Kura-yı Müştemilesi: 7 pare köydür.

Nüfus: 3106'sı zükûr ve 3051'i inâs olarak 6157'dir.

Merkez Nâhiye: Meğri'nin ciheti şimalisinde ve sahile karip bir mevkide ve 36 derece 56 dakika arz-ı şimali ve 26 derece 31 dakika tol-ı şarkide vaki ve 147'si zükûr ve 121'i inâs olarak 268 nüfusu ve 17 meskeni cami Eşen karyesidir.²⁸

Coğrafya Mentеше Sancağı Arazisi:²⁹ (Tablo 7)

²⁷ 1308/1891 AVS, II. cilt, 617,618

²⁸ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 618

Esami-i livâ	Esami-i kaza	Arazinin saha-i sathiyyesi
Menteşe Sancağı Sancağın mesahe-yi sathiyesi (13239) kilometre murabbaidir	Muğla	2050 kilometre murabbai
	Milas	1863 "
	Bodrum	787 "
	Marmaris	1390 "
	Köyceğiz	2660 "
	Meğri	4489 "
	Yekün	13239 "

Vilayette bulunan otuz dokuz kazanın mesahe-yi sathiyeye en büyüğü Meğri (Fethiye) en küçüğü ise Foça kazasıdır. Fakat kazaların bu suretle birbirinden ziyade farklı olması taksimatta ahval-i tabiiye ve münasebat-ı arziyyenin gözetildiğindedir. Mesela Meğri Kazası'nın arazisi en ziyade olduğu halde bu kadar arazisinin kısm-ı azamı dağlık ve taşlık ve ziraate elverişsizdir.³⁰

Meğri (Fethiye) Kazası ile ilgili 1311 (1893)³¹, 1312 (1894)³², 1313 (1895)³³, 1314 (1896)³⁴ ve 1326 (1908)³⁵ tarihli salnâmelerde ise coğrafi durumu ise "Mevki-i coğrafi ve nevâhi ve kura" başlığı altında sadece bir paragraf şeklinde verilmiştir. Kazanın etrafında komşu olunan yerleşim yerleri, nâhiye, köy ve mahalle sayıları verilmiştir. Ayrıca Meğri'nin nâhiyesi olan Eşen hakkında da kısacık bir coğrafi konum belirtilmiştir.

Mevki-i Coğrafi ve Nevâhi ve Kura: Meğri Kazası şimalen: Tavas ve Köyceğiz Kazaları ve Konya Vilayeti, şarken: Vilayet-i Müşarün İleyhin Kırak ve Ak Dağları, cenuben: Adalar Denizi ve garben: Meğri Körfezi ile mahdudu olup Eşen namıyla bir nâhiyeye ve 79 karye ve 8 mahalleye muhtevidir.³⁶

Merkez kaza 36 derece 42 dakika arz-ı şimali ve 26 derece 32 dakika tol-ı şarkide ve Rodos'a 27 mil mesafede vaki' ve kendi namına mensup körfezin medhalinde mebni Meğri Kasabası'dır.³⁷

Mevki-i Coğrafi ve Kura: Eşen Nâhiyesi Meğri Kazası'nın şimal-i garbisi aksamından müteşekkil ve 65 karyeye müstemildir.³⁸

²⁹ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 625

³⁰ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 625

³¹ 1311/1893 AVS, s. 402

³² 1312/1894 AVS, s. 489

³³ 1313/1895 AVS, s. 477

³⁴ 1314/1896 AVS, s. 474

³⁵ 1326/1908 AVS, s. 724

³⁶ 1311/1893 AVS, s. 402

³⁷ 1311/1893 AVS, s. 402

³⁸ 1311/1893 AVS, s. 403

1321 (1903)³⁹ tarihli salnâmede, "Nev Sal-ı (Sene Başı) İktisat" başlığı ile "Birinci Kısım Vilayetin Ahvali Tayyibesi" bölümünde yer alan "Mevki' ve Hudut" kısmında Aydın Vilayeti'ne genel bir coğrafi değerlendirme yapılırken, Meğri (Fethiye) hakkında da bilgiler verilmiştir. Menteşe Sancağı'nda bulunan kazaların yüzölçümleri bir tablo şeklinde verilmiştir. Verilen tablo 1308 (1891) tarihli salnâmede verilen tablo ile aynı olup, verilen sayısal değerlerde herhangi bir değişiklik olmamıştır. Bu kısım şu şekilde verilmiştir.

Mevki' ve Hudut - Aydın Vilayeti Asya-yı Sağıri tesmiye olunan Anadolu-yu Şahanenin cenub-ı garbisinde ve Adalar Denizi'nin şimal-i şarkisinde 36 ile 40 arz ve parsdan geçen nısf 'ın-nehar dairesi itibariyle 23 ile 27 tol-ı şarki dereceleri arasında bulunan vilayet-i meşhure-i şahaneden olup şimalen Hüdavendigâr Vilayeti'nin kurası yahut Balıkesiri Sancağı, şarken vilayet-i müşar'un-ileyhanın Kütahya yahut Germiyan ve Karahisar Sahip Sancakları ile Konya Vilayeti'nin Burdur ve Antalya yahut Teke Sancakları, cenuben Teke Sancağı ve Antalya Körfezi ve Rodos Adası açıkları ve garben bütün Adalar Denizi ile mahdut ve muhattır.

Vilayetin Hudut-ı sahilimiyesi ve daha sair tafsilat-ı saire: garp ve cenub-ı garbi ciheti kâmilin Adalar Denizi ile muhat olan vilayetimizin sahili girintili çıkıntılı olduğundan büyük, küçük körfezlere, mahfuz ve latif limanlara, sefain için şayan-ı ihtiraz burunlara, boğazlara ve birçok şibh-i cezirelere ve bunlardan ayrılmış adalara ve saireye tesadüf olunur.

Hüdavendigâr Vilayeti'ne tabi Ayvalık Kazası'yla vilayetimize tabi Ayazmend Nâhiyesi arasından başlayarak, sahil hududu cenuba doğru takip edilince Foça ile Midilli Boğazı arasında Çandarlı, İzmir Körfezi'nin şimal cihetinde Menemen yahut Âğrıya Anadolu Kıtası'nın en ehemmiyetli körfezlerinden olup, medhali Midilli ile Sakız Adaları arasındaki açıklıkta İzmir, Urla şehrinin garb cihetinde Gül Bahçe, Karaburun şibh-i ceziresiyle Çeşme Yarımadası'nda Ratara yahut Karaburun, Sığacık Limanı ile Sisam Boğazı arasında Kuşadası, Hacı Limanı cihetinde bulunan Panaiya Burunu ile Salinis Burunu arasında Âğrıya, Bodrum şibh-i ceziresinin cihet-i şimalisinde Mandaliyat, Mandaliyat Körfezi dâhilinde Panaiya Adası karşısında Basılıkos, yine mezkûr körfez dâhilinde Kızıklı ve Âlanğoli, yine mezkûr körfez dâhilinde Gügercinlik Limanı'nın garbi cihetinde Dorunda ve Lidos, İstanköy Adası karşısında ve Bodrum şibh-i ceziresinin cenubunda Bodrum, Bodrum Körfezi'nin garb cihetinde Pateysi, İstanköy Adası'nın şark cihetinde ve Kıryo

---

³⁹ 1321/1893 AVS, s. 6

menddeki büyük şibh-i cezire ile Bodrum Yarımadası arasında Gökabad ve İstanköy yahut Kav, Simi yani Sömbeki Adası karşısında cezire-i mezkûrenin şimal cihetinde Davris yahut Simi, Fenikes şibh-i ceziresiyle **Meğri** sahili arasında Konos, Konof Körfezi dâhilinde Fenikes şibh-i ceziresinin cihet-i şark-i şimalisinde Marmaris, Koca Dağı nokta-i intihası olan Levyis sahili ile Dolamak arasında **Meğri** Körfezleri'ne girilir.

Midilli Adası'na mukabil sahilde olup Deve Burunu'ndan iki mil mesafede Hacı, Çandarlı Körfezi'nin dâhilinde ve cihet-i cenubunda Ali Ağa Foça şebbe ceziresi üzerinde Şimali Foça ve Yeni Foça, İzmir Körfezi'nin medhali yakınlarında vaki Sahip adasında Sahip, Sakız Adası'nın karşısında bu namla Benam Kasaba'nın pişekahında Çeşme, Çeşme şibh-i ceziresinin kısm-ı cenubisi üzerinde ve Mersin Limanı'nın şimal-i garbi cihetinde Egri Tepe yahut Egri, Çeşme Yarımadası'nın cihet-i cenubiyesinde ve Egri ile Seykiya Limanları arasında Mersin, Çeşme şibh-i ceziresinin cenub cihetinde Mersin ile Kalamaki Limanları arasında Seykiya, Seykiya Limanı'nın cenub-ı şarkiyesinde Kalamaki, Kalamaki Limanı'nın şarkında vaki Koraka⁴⁰

Menteşe Sancağı Arazisi: ⁴¹ (Tablo 8)

Livâ esamisi	Kaza esamisi	Arazinin mesahe-yi sathiyyesi
Menteşe Sancağı Sancağın mesahe-yi sathiyesi (13239) kilometre murabbı'dir(km ²)	Muğla	2050 kilometre murabbı'
	Milas	1863 "
	Bodrum	787 "
	Marmaris	1390 "
	Köyceğiz	2660 "
	Meğri	4489 "
	Yekün	13239 "

Yukarıdaki bilgilere bakıldığında Osmanlı Devleti zamanında Meğri (Fethiye) 4489 km²'lik bir alana sahip olduğu, kuzeyinde; Konya Vilayeti, Tavas ve Köyceğiz Kazaları, doğusunda; Kırak ve Ak Dağlar, güneyinde; Adalar Denizi ve batısında; Meğri (Fethiye) Körfezi yer aldığı görülmektedir. 1308 (1891) tarihli salnâmede Köyceğiz Kazası güneyinde gösterilmiş ise de daha sonraki salnâmelerde bu hata düzeltilmiştir. Matematiksel konumu belirtilirken kazanın 36° kuzey paraleli ile 26°doğu meridyeni arasında olduğu bilgisi verilmiştir.

⁴⁰ 1321/1893 AVS, s. 6,7

⁴¹ 1311/1893 AVS, s. 12

b. Yüzey Şekilleri

Meğri (Fethiye) Kazası, Osmanlı Devleti zamanında Aydın Vilayeti içerisindeki kazaların en büyük olanı idi. Fakat arazisinin büyük bir bölümü ormanlık ve engebeli olmasından dolayı, tarım alanı olarak kullanılan kısmı fazla değildi. 1308 (1891) tarihli salnâmeye kadar Meğri'nin yüzey şekilleri ile ilgili bilgi verilmemiştir. 1308 (1891) tarihli salnâmede ise Meğri'nin yükseltilerinden ve ormanlık alanlarından söz edilmeye başlanmıştır.

Hudud: Şimalen Tavas Kazası ve Konya Vilayeti ve Köyceğiz Kazası, şarken Vilayet-i Müşarün İleyh ile hattı hudut olan Kırak ve Ak Dağları, cenuben Adalar Denizi, garben Meğri (Fethiye) Körfezi ve cenuben Köyceğiz Kazası ile mahdut ve muhattır.⁴²

Vilayette bulunan otuz dokuz kazanın mesahe-yi sathiyeye en büyüğü, (Meğri- Fethiye) en küçüğü ise (Foça) kazasıdır. Fakat kazaların bu suretle birbirinden ziyade farklı olması taksimatta ahval-i tabiiyye ve münasebat-ı arziyyenin gözetildiğindedir. Mesela Meğri Kazası'nın arazisi en ziyade olduğu halde bu kadar arazisinin kısm-ı azamı dağlık ve taşlık ve ziraate elverişsizdir.⁴³

Dağlar: Ak Dağlar

Meğri'nin şark ve şark-ı cenubunda vaki olarak şimalden cenuba mümtedd olan bu dağ sath-ı bahirden 3000 metre mürtefidir, bu dağlarda kaplan pek çoktur.⁴⁴

Mevki'-i Coğrafi ve Nevâhi ve Kura: Meğri Kazası şimalen: Tavas ve Köyceğiz Kazaları ve Konya Vilayeti, şarken: Vilayet-i Müşarün İleyh'in Kırak ve Ak dağları, cenuben: Adalar Denizi ve garben: Meğri Körfezi ile mahdudu olup Eşen namıyla bir nâhiyeyi ve 79 karye ve 8 mahalleye muhtevidir.⁴⁵

Ak Dağlar: Meğri'nin şark ve şark-ı cenubunda olarak şimalden cenuba mümted ve sath-ı bihardan 3000 metre mürtefidir. Bu dağlarda kaplan pek çoktur.⁴⁶

Meğri'nin (Fethiye) en önemli yükseltisi, Ak Dağlar olduğu görülmektedir. Ak Dağlar doğu, güneydoğudan, kuzeye doğru uzanmaktadır. Bunun yanında Kırak Dağları'nın da, Ak Dağlar'la Meğri'nin doğusunda yer aldığı, hatta Ak Dağlar'da kaplanların yaşadığından söz edilmiştir.

---

⁴² 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 617

⁴³ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 625

⁴⁴ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 631

⁴⁵ 1311/1893 AVS, s. 402

⁴⁶ 1326/1908 AVS, s. 755

c. İklim

Meğri'nin (Fethiye) iklimi ile ilgili sadece 1308 (1891) ve 1321 (1903) tarihli salnâmelerde bilgi verilmiştir. Verilen bilgilerde ise Meğri'nin dört mevsim havasının ılık geçtiği, fakat yaz aylarında öğle sonuna kadar aşırı sıcakların yaşandığı, öğleden sonra güneyden ve kuzey doğudan esen rüzgârların havayı serin hale getirdiği bilgisi verilmektedir. İklimden bilgi verilirken, Aydın Vilayeti göz önünde bulundurulmuştur. Salnâmelerde geçen bilgiler şu şekildedir:

Yalçın kayalık olan sevâhilde ziyadece sıcaklar yaparsa da ekseriya zahirden sonra hububa(esmek) başlayan batı rüzgârı, İzmir Körfezi ve civarını ve eksik olmayan poyraz ve kible dahi Kuşadası ve Bodrum ve Marmaris ve **Meğri** sevâhilini daima bir serinlik içinde taltif eder. Dâhilde ise mevkien yüksekçe olan yerlerde ve hususuyla orman ve dağlara yakın mahallerde daima bir serinlik mevcuttur.⁴⁷

İzmir, Denizli, Çandarlı, Kuşadası, Bodrum, Marmaris, **Meğri** gibi sahili, Menemen, Mağnisa, Akhisar, Nazilli, Aydın, Milas, Ödemiş, Tire, Bayındır, Söke, gibi denizden irtifai diğerlerinden az bulunan ve kimisi dağların eteklerine sokulmuş ve kimisi düz ve basit bir ovada bulunmuş olan, dâhili kasabalarda sıcaklar daha ziyadece icray-ı hüküm itmekte ve bu kasabatta adeta sahilli şehirler kadar sıcaklar olmaktadır.⁴⁸

Bilad-ı harre eşcarından olan hurma ağaçlarına, Bodrum ve Marmaris ve **Meğri** bağçelerinde tesadüf olunur.⁴⁹

İmdi vilayetin tabiat-ı mevki'yesi nokta-i nazardan bakıldığı halde, mizaç-ı hevası mu'tedil olup, yalnız mevsim-i sayfiyede ekser cihetleri hususuyla cenup tarafları yalçın kayalık olan sevâhilde ziyadece sıcaklar olursa da ekseriya öğleden sonra hububa başlayan batı rüzgârı, İzmir Körfezi ve civarını ve heman daimi surette vezan (esen) olan poyraz ve kible rüzgârları dahi, Kuşadası ve Bodrum ve Marmaris ve **Meğri** sevâhilini daima bir serinlik içinde bırakır. Dâhilde ise mevkien yüksekçe olan yerlerde ve hususuyla orman ve dağlara yakın bulunan mahallerde daimi bir serinlik mevcuttur.⁵⁰

⁴⁷ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 627

⁴⁸ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 628

⁴⁹ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 721

⁵⁰ 1321/1903 AVS, s. 26

ç. Ormanları

Meğri (Fethiye) Kazası'nın ormanlarına dair 1301 (1884), 1303 (1886), 1308 II. cilt (1891), 1311 (1893), 1312 (1894), 1313 (1895), 1314 (1896) ve 1326 (1908) tarihli salnâmelerde bilgiler verilmiştir. Meğri'nin o dönemde en önemli geçim kaynaklarından biri ormancılık faaliyetleri olmuştur. Meğri'nin büyük bir bölümünün ormanlarla kaplı olması da bunda etkili olmuştur. Yetişen ağaçlardan, bunlardan elde edilen ürünlerden ve ürünlerin pazarlanmasına dair salnâmelerde bilgiler bulunmaktadır. Alınan vergiler ile ilgili kısım ise ekonomi başlığı altında verilmiştir. Meğri Ormanları ile ilgili ilk bilgi, 1301 (1884) tarihli salnâmede geçmektedir. Daha sonra Menteşe Sancağı ormanları içerisinde bilgiler verilmeye başlanmıştır. Salnâmelerde şu bilgiler verilmiştir:

Meğri Kasabası sahilinde vâki ve güzel bir limana mâlik olup, haftada dört vapur uğrar. Ticaret-i zahire, palamut, kereste ahz-u i'tasından ibarettir. Eşen Nehri ormanlarda imal edilen kerestelerin nehre nakline vasıta olduğu gibi arazi-i mezrua'yı dahi şakk eder. Nefis halı ve seccade ve "heybe" nesc edilir.⁵¹

Menteşe Sancağı Ormanları:

Menteşe Sancağı livâ-yı saireye nisbetle ziraatçe geri olup, fakat gayet cesim ve volkanik ve mürtefi' dağları hâvi bulunduğundan, ormanları bu dağların kesret ve cesameti ile mütenasiptir. Orman mahsulâtı nakliyatına hizmet ve irae-i suhulet eden şey Livâ-yı Mezkûr sevâhilinin teşkil ettiği müteaddit körfezlerle cereyan eden nehirlerdir.

Livâ-yı mezbur dâhilinde en mühim ve cesametli ormanlar Köyceğiz Kazası'nın cihet-i şimaliyesinde kâin Ma-i Dirâz namıyla yâd olunan, cebel-i kebirdede ki ormanlardır ki zirvesi sath-ı bihardan takriben üç bin metre irtifa'ındadır. Yalnız en yüksek tepelerinde ak çam olup, sair cihetlerinde kızılçam bulunur. Kaza-yı Mezkûr'un şark cihetinde, Karaçam ve Çayhisar ormanları dahi haiz-i ehemmiyet ve kıymet ormanlardandır. Muğla Kazası'nda en cesim ormanlar Kaza-yı Mezkûr'un şimal ve şark cihetinde, Göktepe ve İlgin ormanlarıdır. Buralarda da güzel çamlar husule gelir. Meğri Kazası'nın başlıca ormanları Kaza-yı Mezkûr'un şimal ve şark cihetlerinde, Karaumurca ve Tezeli ormanı olup, sath-ı bihardan tahminen üç bin beş yüz metre irtifa'ındadır. Bu ormanlardan ihraç olunan kereste ve mahrukat Suriye ve Hatt-ı Mısır'yaya ve Cezayir bahr-i sefide nakl ve imrar olunmaktadır. Çam kabuğu ve suğla yağı ve kitre vesaire gibi orman mahsulâtı dahi

---

⁵¹ 1301/1884 AVS, s. 232

Avrupa'ya nakil edilmektedir. Livâ-yı Mezkûr'e tabi' yalnız Muğla ve Marmaris ve Köyceğiz kazalarıyla Tavas kazası cihetlerinde Memâlik-i Mahrusa-i Şahânenin sair taraflarıyla Avrupa'ca misli nâmeşhud ve beynennâs Günlük Ağacı fenn-i ıstılahınca "gayr-i sâil şarki" demekle meşhur bir nevi ağaç vardır.

Çam eşçarından reçine çıkarıldığı gibi Günlük ağaçlarından dahi bir nevi reçine istihsal ve i'mal edilir ki ona lisan-ı ticarete (suğla yağı) tabir olunur. revğan-ı mezkûrun süret-i husul ve i'maline gelince; eşcara su ceryanı mevsiminde mezkûr, Günlük eşçarının kırsı üzerinde birkaç santimetre arzında ve yetmiş seksen santimetre tolunda, carihalar açılarak oradan akan özler, muahharen cem' ile bittasfiye mezkûr yağ husule gelir. Suğla yağı sarı yesile mâil yapışkan günlüğe müşabe rayihalı bir maddedir ki, mülayim ve yumuşatıcı bir hasseye mâlik olduğundan, bazı mualecat(ilaçlar) ve kokulu sabun ve saire gibi mevadd-ı imalinde kullanılır. Ve revğan-ı mezkûr kâmilten Avrupa'ya nakl olunur. İş bu Günlük ormanlarının sülüsü mîrîye ait olup, sülüsünü eşhas-ı uhde-i tasarrufundadır. Mîrîye ait suğla yağından senevi kırk bin kuruş kadar varidat alınıyor.⁵²

Fakat her mahsulâtın fiyatı tabi'i bir râdede durmayıp râyice tabi'yetle terki ve tedenni etmekte olduğundan, iki seneden beri suğla kıymetinin dahi yüzde kırk râdesinde tedenniye duçar olmasına binaen, varidati evvelki râdeye vâsıl olamıyor. Günlük eşçarının kerestesi ednadır. Eğerçi rutubet ve rahmetten muhafaza edilirse evvel halinde hayli seneler dayanabilir.

Yalnız Menteşe Sancağı'na tabi' Marmaris Kazası dâhilinde, Datya ve Tarahiye civarlarında kesret üzere harnup eşcarı dahi var isede pek çoğu aşısız bulunmaktadır. Bir de dâhil-i vilayette hüdayı nâbit (yetişen) kitre mahsulü dahi var ise de bu da vilayetin sair cihetlerinde bulunmayıp, yalnız Menteşe Sancağı'na bağlı Meğri Kazası ve edna cinsi de Köyceğiz Kazası dâhilinde vaki' dağlarda bulunmaktadı. Meğri Kazası ormanlarından husule gelen kitre mahsulü, senevi ancak bin altı yüz kıyyeye takrip etmektedir. Zeytin eşcarı gerçi orman eşçarından ma'dud değil isede Livâ-yı Mezkûr dâhilinde aşılammış külliyyet üzere zeytin eşcarı bulunmaktadır. Müstedi'yat ve müraca'at vaka'a üzerine Menteşe Sancağı dâhilinde yirmi dört kıta' icaretin ile çiftlikat-ı mevkufe ormanlarının, suret-i tasarrufları bin iki yüz doksan bir senesinde ve hususi dokuz kıta' çiftlikat ormanları bin iki yüz doksan dört senesinde tedkik edilerek, mesağ-ı kanunu dairesinde icabı icra kılınmıştır. Çiftlikat-ı mefkûresinden, yalnız on kıtasında kereste ve sair orman

⁵² 1303/1886 AVS, s. 188, 189, 190

mahsullerinden intifa' edilmekte ve diğer on dört kıtasında orman bulunmamaktadır. Vakıf ormanlarının senevi hasılat ve varidat-ı vakfiyeleri evkaf nezaret-i celilesi hazinesine te'diye olduğu gibi hususi çiftlikat ormanlarının, bedel-i öşrleri dahi ticaret ve ziraat nezaret-i celilesine aittir.

Menteşe Ormanları'ndan Senevi Harice İhraç Olunan Mütenevvi Orman Mahsulâtının Cins ve Miktarını Mübeyyin Cetveldir.⁵³ (Tablo 9)

Kereste	Hatap	Kömür	Çam kabuğu	Katran	Zift	
Metreküp	Çeki	Kantar	Kantar	Kıyye	Kıyye	
7000	05800	15800	-----	-----	-----	Mîrî ormanlardan
2300	17200	05800	8300	-----	300	İcarlı vakıf ormanlarından
2700	5200	7700	1900	1300	2500	Hususi ormanlardan
12000	28200	29300	10200	1300	2800	Yekün

Bâlada gösterilen kerestelerin yüzde yetmiş nisbetindeki miktarı, ebinniyeye (binalar) müteallik mütenevvi kereste olup, mütebakisi mertek(köşeli kereste) ve direktten ibarettir.⁵⁴

Menteşe Sancağı ve Meğri Ormanlarının Kapladığı Arazi;⁵⁵ (Tablo 10)

Esami-i livâ	Esami-i kaza	Ormanların miktarı	
Menteşe Sancağı	Muğla	428	Kilometre murabbai' (km ²)
	Milas	367	"
	Bodrum	45	"
	Marmaris	310	"
	Köyceğiz	676	"
	Meğri	1080	"
	Mecmu	2911	"

İşte bu cetvelden dahi anlaşıldığı vecihle, mesahe-i sathiyesi diğerlerinden çok fakat arazi-yi mezruası az olan Mentese Sancağı orman hususunda en zengin ve bilakis arazisinin kısım-ı azamı Menderes ve Gediz nehirlerinin havzalarından teşkil eden Saruhan ve Aydın Sancakları orman hususunda en fakirdir. Kazalardan da en en çok orman mesahe-i sathiyesi diğer kazaların hepsinden büyük olan, Meğri de olup ormanı en az olan kaza Çeşme'dir.⁵⁶

⁵³ 1303/1886 AVS, s. 190

⁵⁴ 1303/1886 AVS, s. 190

⁵⁵ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 726

⁵⁶ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 727

Orman Hasılatı

Menteşe Sancağı

Meğri Kazası

Kuruş

2587044⁵⁷

1308 (1891) tarihli salnâmede, Meğri Kazası'nın ormanlık alanının miktarı belirlendiği görülmektedir. Ayrıca yıllık elde edilen gelir tespit edilmiştir. Aşağıda ise 1311(1893), 1312 (1894), 1313 (1895), 1314 (1896) ve 1326 (1908) tarihlerine ait sâlnemelerde, Meğri ormanları ile ilgili bilgiler verilmiştir. 1311 (1893), 1312 (1894), 1313 (1895) yıllarına ait verilen bilgiler benzer iken, 1314 (1896) yılına ait verilen gelirlerde düşme yaşanmıştır.1326 (1908) yılına ait bilgilerde ise elde edilen gelirin aşırı şekilde arttığı görülmektedir.

Ormanlar: Meğri Kazası ormanları, vilayetin en cesim ormanlarından olup, bunlar 1080 kilometre murabba' râddesinde(yaklaşık) vâsi' ve ak ve kızılçam ile sair birçok nevi' eşçara hâvidir.

İş bu ormanlarda her türlü kereste i'mal olunarak senevi yüz yirmi bin parçadan ziyade kereste harice satılmakta ve orman hasılatı 430000 kuruşa baliğ olmaktadır.⁵⁸

Ormanlar: Meğri Kazası ormanları, vilayetin en cesim ormanlarından olup, bunlar 1080 kilometre murabbi' râddesinde(yaklaşık) vâsi' ve ak ve kızılçam ile sair birçok nevi' eşçara hâvidir.

İş bu ormanlarda her türlü kereste i'mal olunarak senevi yüz yirmi bin parçadan ziyade kereste harice satılmakta ve orman hasılatı 430000 kuruşa baliğ olmaktadır.⁵⁹

Ormanlar: Meğri Kazası ormanları, vilayetin en cesim ormanlarından olup, bunlar 1080 kilometre murabbi' râddesinde(yaklaşık) vâsi' ve ak ve kızılçam ile sair birçok nevi' eşçara hâvidir.

İş bu ormanlarda her türlü kereste i'mal olunarak senevi yüz yirmi bin parçadan ziyade kereste harice satılmakta ve orman hasılatı 430000 kuruşa baliğ olmaktadır.⁶⁰

---

⁵⁷ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 737

⁵⁸ 1311/1893 AVS, s. 404

⁵⁹ 1312/1894 AVS, s. 490

⁶⁰ 1313/1895 AVS, s. 478

Ormanlar: Meğri Kazası ormanları vilayetin en cesim ormanlarından olup, bunlar 40000 hektar râddesinde (yaklaşık) vâsi' ve ak ve kızılçam ile sair birçok nevi' eşcara hâvidir.

İş bu ormanlarda her türlü kereste i'mâl olunarak senevi 350000 parçadan ziyade kereste harice satılmakta ve orman hasılatı 427654 kuruşa baliğ olmaktadır.⁶¹

Meğri Kazası, vilayetin en cesim ormanlarını hâvi bir kaza olup, bunlar 107 kilometro murabbai râdesinde vasi' ve ak ve kızılçam ile sair birçok nevi' eşcara hâvidir.

İşbu ormanlarda her türlü kereste imal olunarak senevî 4978210 parça kereste, 46848 cedit kantar kömür ve 8793 cedit çam kabuğu harice satılmakta ve orman hasılatı 1246168 kuruşa baliğ olmaktadır.⁶²

d. Akarsuları

Meğri (Fethiye) Kazası'nın akarsu açısından salnâmelerde fakir olduğu görülmektedir. 1301 (1884), 1308 (1891), 1321 (1903) ve 1326 (1908) tarihli salnâmelere baktığımızda akarsular ile ilgili birkaç cümle ile bilgi verildiği görülmüştür. 1301 (1884) tarihli salnâmede verilen, Eşen Nehri'nden diğer salnâmelerde söz edilerek bu nehirde, kesilen kerestelerin taşındığı dile getirilmiştir. Fakat sonraki salnâmelerde bu nehirden bilgi verilmemiştir. 1308 (1891), 1321 (1903) ve 1326 (1908) tarihli salnâmelerde, Dalaman Çayı'ndan söz edilmiştir.

Meğri Kasabası sahilinde vâki ve güzel bir limana mâlik olup haftada dört vapur uğrar. Ticaret-i zahire, palamut, kereste ahz-ı i'tasından ibarettir. Eşen nehri ormanlarda imal edilen kerestelerin nehre nakline vasıta olduğu gibi arazi-i mezrua'yı dahi şakk eder. Nefis halı ve seccade ve "heybe" nesc edilir.⁶³

Nehirler: Dalaman Çayı

Jenis Suyu dahi denilen bu çay, Konya Vilayeti dâhilinde vaki Kızıl Hisar civarındaki dağlardan gelerek, Köyceğiz ile Meğri arasında denize mansıp olur.⁶⁴

Dalaman Çayı Jenis Suyu dahi denilen bu çay, Konya Vilayeti dâhilinde vaki Kızıl Hisar civarında ki dağlardan gelerek, Köyceğiz ile Meğri arasında denize mensup olur.⁶⁵

---

⁶¹ 1314/1896 AVS, s. 475

⁶² 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 725

⁶³ 1301/1884 AVS, s. 232

⁶⁴ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 636

⁶⁵ 1321/1903 AVS, s. 23

Enhar:

Dalaman Çayı: Konya Vilayeti dâhilinde bulunan Kızıl Hisar civarındaki dağlardan gelerek, Köyceğiz ve Meğri arasında denize karışır.⁶⁶

e. Körfezler ve Limanlar

Meğri (Fethiye) Kazası dâhilinde bulunan körfez veya limanlar, 1301 (1884), 1308 (1891), 1312 (1894), 1313 (1895), 1316 (1898), 1317 (1899), 1321 (1903) ve 1326 (1908) tarihli salnâmelerde yer almıştır. Salnâmelerde özellikle, Meğri (Fethiye) Körfezi, Konus Körfezi ve Meğri limanlarından söz edilmiştir. Meğri Limanı'nın çok işlek olup, buradan yakın yerleşim yerlerine yolcu ve yük taşınmaktadır. Bu konu ile ilgili bilgi Meğri'de "Ticaret" kısmında verilmiştir. Salnâmelerde körfez ve limanlar ile ilgili bilgiler aşağıdaki şekildedir:

Meğri Kasabası sahilinde vâki ve güzel bir limana mâlik olup, haftada dört vapur uğrar. Ticaret-i zahire, palamut, kereste ahz u i'tasından ibarettir. Eşen nehri ormanlarda imal edilen kerestelerin nehre nakline vasıta olduğu gibi arazi-i mezrua'yı dahi şakk eder.⁶⁷

Bodrum Burunu geçildikte, Muğla Kasabası'nın iskelesi olan Gökabad Körfezi bulunur. Bu körfezin cenubunda dahi Marmaris ve Karaağaç ve Meğri'nin muntazam limanları vakidir.⁶⁸

Konus Körfezi: Fenikes-i Şibbe Fenike yarımadası ceziresi ile Meğri sahili arasındadır.

Meğri Körfezi: Koca Dağı'nın nokta-i intihası olan Levyis sahili ile Dolamak arasındadır.⁶⁹

Bodrum Burunu geçtikte, Muğla Kasabası'nın iskelesi olan Gökabâd Körfezi görünür. Bu körfezin cenubunda dahi Marmaris ve Karaağaç ve Ekincik ve Meğri limanları vâki'dir.⁷⁰

Bodrum Burunu geçtikte, Muğla Kasabası'nın iskelesi olan Gökabâd Körfezi görünür. Bu körfezin cenubunda dahi Marmaris ve Karaağaç ve Ekincik ve Meğri limanları vâki'dir.⁷¹

Bodrum Burunu geçildikten sonra, Muğla Kasabası'nın iskelesi olan Gökabad Körfezi görünür. Bu körfezin cenubunda dahi Marmaris ve Kırkağaç ve Ekincek ve Meğri limanları vardır.⁷²

---

⁶⁶ 1326/1908 AVS, s. 754

⁶⁷ 1301/1884 AVS, s. 232

⁶⁸ 1301/1884 AVS, s. 253

⁶⁹ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 651

⁷⁰ 1312/1894 AVS, s. 512

⁷¹ 1313/1895 AVS, s. 505

Bodrum Burunu geçildikten sonra, Muğla Kasabası'nın iskelesi olan Gökabad Körfezi görünür. Bu körfezin cenubunda dahi Marmaris ve Kırkağaç ve Ekincek ve Meğri limanları vaki'dir.⁷³

Fenikes Şibh-i Ceziresi'yle Meğri sahili arasında Konos, Konof Körfezi dâhilinde Fenikes Şibh-i Ceziresi'nin cihet-i şark-i şimalisinde Marmaris, Koca Dağı nokta-i intihası olan Levyis sahili ile Dolamak arasında Meğri Körfezleri'ne girilir.⁷⁴

Bodrum Burnu'nu geçtikte, Muğla Kasabası'nın iskelesi olan Gökabad Körfezi görünüyor. Bu körfezin cenubunda dahi Marmaris ve Karaağaç ve Ekincek ve Meğri limanları vardır.⁷⁵

f. Mâ'denler

Meğri (Fethiye) Kazası içerisinde çıkarılan ve işletilen mâ'denler, 1301 (1884), 1304 (1887), 1308 (1891), 1311 (1893), 1312 (1894), 1313 (1895), 1314 (1896), 1321 (1903) ve 1326 (1908) tarihli salnâmelerde verilmiştir. "Mâ'denler" başlığı altındaki bölümde mâ'denlerin nerelerde çıkarıldığı hakkındaki bilgileri verilmiştir. İşletmelere ve elde edilen gelirlere ait bilgiler ise "ekonomi - ticaret" başlığı altında incelenmiştir.

Salnâmelerde verilen bilgilere baktığımızda, Meğri Kazası'nda iki önemli mâ'denin çıkarıldığını görmekteyiz. Bunlar; **krom ve manganezdır**. Krom mâ'deni Meğri İplikçi Dağı ve Meğri Kazası'na bağlı Nif, Çenkir, İnlüce karyelerinde çıkarılmaktadır. Manganez ise Meğri-Karaca'da çıkarılmaktadır. Çıkarılan krom mâ'deninin büyük bir kısmı ülke dışına ihraç edilmiştir. Aşağıda, çıkarılan mâ'denler, mevkileri ve ihracı ile ilgili bilgiler yer almıştır.

1301 (1884) tarihli salnâme:

Menteşe Sancağı ve Kazalarında Çıkarılan Mâ'denler ve İşletme Sahipleri:⁷⁶ (Tablo 11)

---

⁷² 1316/1898 AVS, s. 540

⁷³ 1317/1899 AVS, s. 232

⁷⁴ 1321/1903 AVS, s. 7

⁷⁵ 1326/1908 AVS, s. 757

⁷⁶ 1301/1884 AVS, s. 242

Ashab-ı imtiyâzın esamisi	Mâ'denin cinsi	Mevkilerin isimleri	Karye	Nâhiye	Kaza	Sancak
Mösyö Con Yasermon	krom				Köyceğiz	Menteşe
"	"		Nif		Meğri	"
"	"		Çenkir		"	"
"	"		İnlüce		"	"
"	"		Çayhisar		Köyceğiz	"
"	"				Meğri	"

1304 (1887)⁷⁷ tarihli salnâmede, Meğri 'de çıkarılan krom ve manganezin ekonomik değeri belirtilirken manganez mâ'deninden ilk defa bilgi verilmiştir.

100,000 Mâ'deniyât: Aydın Vilayeti mâ'deniyâtça da vilayat-ı saireye fâik bir imtiyâz-ı tabi'ye mâlîktir. El-yevm İzmir limanından senevî Avrupa'ya yedi binden sekiz bin tonnillata(ton) kadar zımpara mâ'deni ihraç edilir. Beher tonnillatası dört buçuktan beş İngiliz lirasına kadar satıldığından, hatt-ı mutavassıt olmak üzere sekiz bin tonnillatonun fiatı, kırk bin Osmanlı lirası eder. Mentеше Sancağı dâhilinde Meğri ve diğer bir iki iskeleden on sekiz yirmi bin ton kadar **krom ve manganez** mâ'deni ihraç edilip, beher tonnillata üçer lira farz edildiği halde, altmış bin lira tutar ki mecmû' yüz bin liraya baliğ olur.

1308 (1891)⁷⁸ tarihli salnâmede, Aydın Vilayeti'nde işletilen ve ihale olunan mâ'denlerin miktarı belirtilirken, Meğri'deki krom işletmelerinin Köyceğiz içerisinde gösterildiği tespit edilmiştir.

Livâ-yı hamse dâhilinde vaki olan iş bu mâ'denin el-yevm işlemekte olanlardan, Tire Kazası dâhilinde üç zımpara, Kuşadası Kazası'nda iki zımpara, Ödemiş dâhilinde bir antimon, Aydın Sancağı'na merbut Söke ve Nazilli Kazaları'nda birer linyit ve Mentеше Sancağı'na mülhık Milas Kazası'nda bir zımpara Meğri'de bir, Köyceğiz'de dört krom mâ'deni bulunduğu gibi emaneten idare olunan iki mâ'denin linyit, Saruhan'ın Soma ve diğerinde İzmir'in Foçatin kazalarında vakidir.

⁷⁷ 1304/1887 AVS, s. 375, 376

⁷⁸ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 698, 699

Derdest ihale olunan mâ'denden İzmir Sancağı'na tabi Kuşadası'nda bir zımpara, Saruhan'a tâbi Akhisar Kazası'nda iki krom, Aydın Sancağı'na tâbi Nazilli Kazası'nda bir zımpara ve Menteşe'ye merbut Köyceğiz Kazası'nda dokuz krom ve **Meğri** de üç manganez, iki krom, Milas da bir zımpara ve bir linyit ve Denizli Sancağı'na merbut Tavas Kazası'nda bir krom mâ'deni mevcuttur. 1311 (1893)⁷⁹ tarihli salnâmede sadece çıkarılan mâ'denler ve Avrupa'ya ne kadarının ihraç edildiği bilgisi verilmiştir.

Mâ'den: Kaza-yı Mezkûr'da haylice mahalde krom ve manganez mâ'denleri olup bunların birtakımı bi'l- imtiyâz işletilmektedir.

İşletilen mâ'denden geçen sene 7000 tonilata krom ve 1000 tonilata kadarda manganez cevheri ihraç ve Avrupa'ya imrâr olunmuştur.

1312 (1894)⁸⁰ tarihli salnâmede bir önceki yılın bilgileri aynen alınırken Meğri'de mâ'denleri işletme hakkına sahip kişilerin ve yerlerinde ismi belirtilmiştir.

Mâ'den: Kaza-yı Mezkûr'da haylice mahalde krom ve manganez mâ'denleri olup bunların birtakımı bi'l- imtiyâz işletilmektedir.

İşletilen mâ'denden geçen sene 7000) tonilata(ton krom ve 1000 tonilata kadarda manganez cevheri ihraç ve Avrupa'ya imrâr olunmuştur.

1312 (1894) Dâhil-i Vilayette Mevcut Fermanlı Mâ'denler:⁸¹ (Tablo 12)

Bulunduğu kaza	Mevk-i karye	Sahib-i imtiyâz
Meğri	İnlüce	Mösyö Paterson
Meğri	Nîf	Mösyö Paterson
Meğri	Cenkir	Mösyö Paterson
Meğri	-	Mösyö Paterson
Meğri	Kemikli Kolan	Alaybeyizade İsmail Hakkı Bey

1313 (1895)⁸² tarihli salnâmede, 1312 (1894) tarihli salnâmedeki bilgilerde değişiklik olmadan alınmıştır.

Mâ'den: Kaza-yı Mezkûr'da haylice mahalde krom ve manganez mâ'denleri olup bunların birtakımı bi'l- imtiyâz işletilmektedir.

İşletilen mâ'denden geçen sene 7000 tonilata krom ve 1000 tonilata kadarda manganez cevheri ihraç ve Avrupa'ya imrâr olunmuştur.

⁷⁹ 1311/1893 AVS, s. 404

⁸⁰ 1312/1894 AVS, s. 491, 534

⁸¹ 1312/1894 AVS, s. 534

⁸² 1313/1895 AVS, s. 478, 534

1313 (1895) Dâhil-i Vilayette Mevcut Fermanlı Mâ'denler:⁸³ (Tablo 13)

Bulunduğu kaza	Mevk-i karye	Sahib-i imtiyâz
Meğri	İnlüce	Mösyö Paterson
Meğri	Nîf	Mösyö Paterson
Meğri	Çenkir	Mösyö Paterson
Meğri	-	Mösyö Paterson
Meğri	Kemikli Kolan	Alaybeyizade İsmail Hakkı Bey

1314 (1896)⁸⁴ tarihli salnâmede ise sadece mâ'denlerin ismi ve avrupaya satılan krom mâ'deninin miktarı verilmiştir.

Mâ'den: Kaza-yı Mezkûr'da haylice mahalde krom ve manganez mâ'denleri olup bunların birtakımı bi'l- imtiyâz işletilmektedir.

İşletilen mâ'denden geçen sene 9911 tonilato krom cevheri ihraç ve Avrupa'ya imrâr olunmuştur.

1321 (1903)⁸⁵ tarihli salnâmede krom ve manganez mâ'denlerinin çıkarıldığı yerler, kullanılan alan mâ'denlerin tonunun fiyatı ve Avrupa'ya ne kadar ihraç edildiği bilgisi verilmiştir. Bu salnâmede "Kemikli Kolan" adlı köyün isminin, "Kemikli Kozalan" olarak değiştiğini, Meğri Kazası içerisinde değil, Köyceğiz Kazası içerisine dâhil edildiği görülmektedir.

Krom Mâ'denleri- En ziyade Köyceğiz ve Meğri taraflarında vardır. Bunların istiâ'b ettiği arazi pek çoktur. Nefs-i Köyceğiz'le, Köyceğizin Kemikli Kozalan, Çay Hisar, Tobarlar, Hamitköy ve Meğri'nin İnlüce, Nîf, Çenkir, İplikçi Dağ nam mevakı'nda bulunan arazide pek çok bulunmuş ve bir haylisi ruhsata rabt edilmiştir. İş bu mâ'denin Meğri Kazası dâhilinde istiâ'b ettiği arazi miktarı 59671 dönümdür. Bu mâ'den boyalıcılıkta istimâl edilmekte olup beher tonilatosunun kıymet-i mîrîsi 400 kuruştur.

Manganez Mâ'deni- Bu mâ'den vilayet dâhilinde pek çok keşf olunmuştur. İzmir Sancağı'nın Tire Kazası'na muzaf Hasan Çavuşlar mevki'nde 4330 dönüm miktarında arazi ile Mentеше Sancağı'nın Meğri Kazası dâhilinde Karaca Altun Deresi nam mevki'de bulunmuştur. Bu mâ'denin beher tonilatosunun kıymet-i mîrîsi 360 kuruştur.

Kaza-yı Mezkûr'da haylice mahalde krom ve manganez mâ'denleri olup bunların birtakımı bi'l- imtiyâz işletilmektedir.

⁸³ 1313/1895 AVS, s. 534

⁸⁴ 1314/1896 AVS, s. 476

⁸⁵ 1321/1903 AVS, s. 56, 57, 725

İşletilen mâ'denden geçen sene 6472 tonilato krom cevheri ihraç ve Avrupa'ya imrar olunmuştur.

g. Mâ'den Suları

Meğri(Fethiye) Kazası içerisinde bulunun mâ'den suları hakkında 1308 (1891), 1321 (1903) ve 1326 (1908) tarihli salnâmelerde bilgi verilmekte olup, kükürtlü ve mağnezli sulardan söz etmektedir. Meğri Kazası'na yakın Kayalık Köyü'nde çıkan bu suyun romatizma ve sinir hastalıklarına iyi geldiğinden söz edilmektedir. Ayrıca ihtiyarlığa da iyi geldiği belirtilmektedir. Mâ'den sularından bilgi verilirken, Meğri'ye kaza yerine kasaba tabiri kullanılmıştır.

1308 (1891)tarihli salnâme:⁸⁶

Meğri Kasabası'nın sayfiyesi olan Kayalık nam karye karibinde nebean eden ve terkibatında kibiritit sud(faydalı kükürt) ve mağnezi (magnez)ve hamız kibriti (ekşi kükürt) gazını hâvi olan ve 38 derece-i hararet irae eden bu su miyah-ı kibritiye den ma'dud olup rasiye-i müzmine (romazitma)) ve âlam-ı asabiye (sinir hastalıkları) hastalarına banyo suretiyle nafia'dır.

1321 (1903) tarihli salnâme:⁸⁷

Kayalık Mâ'den Suyu- Meğri Kasabası'nın sayfiyesi olan Kayalık nam karye karbinden nebae'n eden ve terkibatından kibiritit sud, mağnezi, hamız kibriti gazını hâvi olan ve 38 derece-i hararet irae eden bu su miyah kibritiyeden ma'dud olup rıne-i müzmine(ihtiyarlık) ve âlam-ı asabiye hastalarına banyo suretiyle nafi'dir.

1326 (1908) tarihli salnâme:⁸⁸

Meğri Kasabası'nın sayfiyesi olan Kayalık nam karye karibinden nebae'n eden ve terkibatından kibiritit sud, mağnezi, hamız kibriti gazını hâvi olan ve 38 derece-i hararet irae eden Kayalık mâ'deni suyu vardır ki, bu su miyah kibritiyeden ma'dud olup rıne-i müzmine (ihtiyarlık), âlam-ı asabiye hastalıklarına banyo suretiyle nafi'dir.

ğ. Değirmenler

---

⁸⁶ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 648

⁸⁷ 1321/1903 AVS, s. 70

⁸⁸ 1326/1908 AVS, s. 726

Meğri (Fethiye) Kazası içerisinde kaza merkezinde 2 adet un değirmeninin olduğunu emâkinler içerisinde görülmüştür. 1315 (1897)⁸⁹, 1316 (1898)⁹⁰, 1317 (1899)⁹¹, 1319 (1901)⁹², 1320 (1902)⁹³, 1323 (1905)⁹⁴ ve 1326 (1908)⁹⁵ tarihli salnâmelerde değirmenler ile ilgili verilen bilgilerde birbirinin benzeridir. 1308 (1891)⁹⁶ tarihli salnâmede ise Muğla, Meğri ve Milas sınırları içerisinde bulunan değirmenlerin su gücü ile değil rüzgâr gücü ile çalıştığı belirtilmiştir. Bunun nedeni olarak da akarsuların yetersiz olduğu bilgisi verilmiştir. Her ne kadar salnâmeyi yazan kişi, bu konu ile ilgili ellerinde yeterince bir bilgi olmadığını belirtse de değirmenlerin niteliği hakkında bilgi vermeyi ihmal etmemiştir. Mentеше Sancağı'nda bulunan fabrika ve değirmenlere ve sair müessesat-ı sanayiye dair Livâ-yı Mezkûr'dan talep olunan ma'lumât alınamamış iddügünden bittabi iş bu coğrafyamızda mezkûr sancak hakkında i'tây-ı tafsilat olunamayacaktır. Şu kadar ki Livâ-yı Mezkûr bizzat devr ü teftiş edilmiş olduğundan meşhudat üzerine bir dereceye kadar arz-ı malumât olunabilecektir. Mentеше Sancağının Milas ve Meğri ve Muğla kazaları müstesna olarak sair cihetlerinde miyah cariyeye bulunduğu oralarda bittabi değirmenlere ve su kuvvetiyle müteharrik fabrikalara dahi tesadüf olunamaz. Milas Kazası dâhilinde cereyan eden Büyük Menderes nehri ve Muğla Kazası dâhilinde bir mahalden nebean ile Aydın ovasında Küçük Menderese karışan, Çine çayı vadilerinde değirmenler mevcut ise de livânın cihet-i sairesinde hususiyle sevâhilde, değirmencilik sanatında rüzgâr kuvvetine müracaat mahburiyet-i tabiiye görülmekte ve binaenaleyh bu sevâhilde ve nikad-ı muhtelifede birçok yel değirmenine tesadüf olunmaktadır. Hatta Bodrum, Marmaris kazalarıyla Muğla ve Milas kazalarının ekser cihetinde ihtiyaç-ı miyah erbab-ı hayrat tarafından mahsus yapılan üzeri örtülü cisim su hazineleri ile defi' edilmektedir. Milas ve Muğla kazalarındaki büyük ormanlardan miyah cariyeyi hâvi olanlarda dökük değirmenlerden başka hızar değirmenleri dahi bulunmaktadır.⁹⁷

---

⁸⁹ 1315/1897 AVS, s. 530

⁹⁰ 1316/1898 AVS, s. 510

⁹¹ 1317/1899 AVS, s. 448

⁹² 1319/1901 AVS, s. 404

⁹³ 1320/1902 AVS, s. 411

⁹⁴ 1323/1905 AVS, s. 381

⁹⁵ 1326/1908 AVS, s. 723

⁹⁶ 1308/1891 AVS, s. 754, 755

⁹⁷ 1308/1891 AVS, II.cilt, s. 754, 755

2- Meğri'nin (Fethiye)Tarihçesi

Tarihi çok eskilere dayanan Fethiye ilçesinin bilinen ilk ismi "Telmissus- Telmessos"dur.⁹⁸ MÖ 3400'lü yıllardan itibaren Karlar, Menteşe bölgesini de içine alan Ege kıyıları ve Batı Anadolu'ya hâkim olmuşlar. Bu bölge Karya olarak anılmaya başlamıştır.⁹⁹ Lidyalıların hâkimiyetine geçen Fethiye zenginlik içerisinde ve kâhinlerin mekteplerinin bulunduğu meşhur bir şehir haline gelmiştir.¹⁰⁰ Hatta Firigya kralları dahi bu kâhinlerin sözlerine itibar etmiştir.¹⁰¹ MÖ. 500'lü yıllarda ise Pers egemenliğine giren bu bölge daha sonra Makedonya kralı Büyük İskender tarafından ele geçirilmiştir. Onun ölümü üzerine bölgede MÖ 281 yıllarında Bergama krallığı kurulsa da bu krallık uzun ömürlü olmamıştır. Fethiye'nin de içerisinde bulunduğu Menteşe coğrafyası önce Roma daha sonra Bizans İmparatorluğu'na bağlanmıştır.¹⁰²

Fethiye uzun bir süre Bizans devletinin hâkimiyeti altında kalmıştır. 11. yüzyılda Türkler Anadolu'ya akınlar düzenlemeye başladılar. Fakat bu yüzyıl içerisinde Menteşe bölgesine yapılan akınlar kalıcı olmamıştır. Türklerin Cun Makri'ye (Fethiye) akınlar düzenledikleri, esirler aldıkları, hatta bölgede yaşayan insanlarla ticaret yaptıkları görülmüştür.¹⁰³ Türkiye Selçukluları zamanında ise Batı Anadolu'ya yerleşmeye başlayan Türkler Selçuklu hükümdarı adına sınır boylarında fetihler yapmışlardır. Bunlara "Turkman al -ûc" Hudut Türkmenleri denmiştir.¹⁰⁴ Menteşe Bey tarafından 13. yüzyılın (1282-1283)¹⁰⁵ son çeyreğinde Fethiye Bizanslıların elinden alınarak Menteşe Beyliğine dâhil edilmiştir. I. Murat zamanında kısa bir süreliğine Fethiye'nin bazı yerleri alınsa da, 1389-1400¹⁰⁶ yılları arasında Menteşe beyliğinin bütün toprakları Yıldırım Bayezıt tarafından Osmanlı topraklarına dâhil edilmiştir. Fethiye'de bir Osmanlı toprağı olmuştur. Ankara savaşından sonra tekrar Menteşe beyliği kurulmuştur. II. Murat zamanında tamamen Osmanlı

⁹⁸ 1308/1891 AVS, cilt 2, s. 883

⁹⁹ Mübahat S. Kütükoğlu, *Menteşe Sancağı 1830 (Nüfus ve Toplum yapısı)*, TTK Basımevi, Ankara, 2010, s.11

¹⁰⁰ 1308/1891 AVS, 2. cilt s. 883

¹⁰¹ 1308/1891 AVS, 2. cilt s. 885

¹⁰² Mübahat S. Kütükoğlu, *Menteşe Sancağı 1830 (Nüfus ve Toplum yapısı)*, TTK Basımevi, Ankara, 2010, s.11

¹⁰³ Paul Wittek, *Menteşe Beyliği (13-15. Asırda Garbi Küçük Asya Tarihine Ait Tetkik)*, Çev. O. Ş. Gökyay, TTK Basımevi, Ankara, 3. baskı, 1999, s.2

¹⁰⁴ Paul Wittek, *Menteşe Beyliği (13-15. Asırda Garbi Küçük Asya Tarihine Ait Tetkik)*, Çev. O. Ş. Gökyay, TTK Basımevi, Ankara, 3. baskı, 1999, s.4

¹⁰⁵ Paul Wittek, *Menteşe Beyliği (13-15. Asırda Garbi Küçük Asya Tarihine Ait Tetkik)*, Çev. O. Ş. Gökyay, TTK Basımevi, Ankara, 3. baskı, 1999, s.47

¹⁰⁶ Paul Wittek, *Menteşe Beyliği (13-15. Asırda Garbi Küçük Asya Tarihine Ait Tetkik)*, Çev. O. Ş. Gökyay, TTK, Basımevi, Ankara, 3. baskı, 1999, s.78

topraklarına dâhil edilmiştir.¹⁰⁷ Meğri'de (Fethiye) Türk nüfusu Osmanlı ile beraber hızla artmaya başlamıştır.

17. yüzyılda yaşamış Osmanlı Devleti'nin önemli seyyahlarından Evliya Çelebi Meğri'yi (Fethiye) de ziyaret etmiştir. Bu ziyaretinde Meğri Kalesi ve yerleşim yeri hakkında aşağıdaki bilgileri vermiştir;

(...) tarihinde Mentешеoğlu (...) Han Ceneviz Kâfiri elinden fethedip (...) tarihimde ise Gazi Hudavendigar fethetmiştir. Sonra yine kâfirin eline geçince kalesini yıkmışlardır. Hala büyük burçlarında Ceneviz yazıları ve resimleri vardır.

Bir kalesi de kayalar üzerinde vardır bu kayalar altında nice yüz mağaralar var ki her birine dikkatli baksan gözleri kamaşıp insan hayran kalır.

Menteşe Sancağı hududunda 150 akçe kadılıktır ve nâhiyesi 70 adet köydür. Ve gayet mahsullü kazadır. Hâkimi Mentеше Paşasının subaşısıdır. İskelesinde 7. yük akçe iltizam ile gümrük emini vardır. Rodos kulunun aklamıdır. Ve 10 dükkânlı kasabacıktır. Ama gayet işlek iskeledir. Teke ve Hamit'den bütün meta buraya gelirdi. İki dağın arasında bir düz ovada ve deniz kıyısında bağlı ve bostanlı yerdir. Hatta bütün kavunu ve karpuzu Rodos'a gemilerle gidip Rodos'u bolluk eder. Toplam 50 adet toprak örtülü evlerdir. 40 bezirgân mahzenleri vardır. Bir kargir yapı hanı ve bir toprak örtülü cami vardır. Minaresi tahtalıdır, kargir bina değildir ve bir küçük hamamı vardır.¹⁰⁸

1913-14 yılları arasında ise Meğri Kazası'nın adı, Fethiye'ye dönüştürülerek, Muğla livâsına bağlanmıştır.

Meğri Kazası'nın tarihine ait salnâmelerde detaylı bir bilgiye rastlanılmamıştır. 1308 H. (1891 M.) tarihli salnâmenin 2. cildine kadar verilen bilgilerde genelde Meğri'de görev yapan memurlar ve kurumlar verilmiştir. 1308 (1891) tarihli salnâme 3 cilt hazırlamıştır. O tarihe kadar hazırlanan salnâmelerin en kapsamlısı olmuştur. Salnâmede Meğri'nin tarihi ile ilgili de bilgi verilmiştir. Daha sonra hazırlanan salnâmelerde ise Meğri tarihi ile ilgili bilgi verilmemiştir. Salnâmede Meğri tarihi ile ilgili verilen bilgi aşağıda verilmiştir.

Bu kaza dâhilinde şayan-ı tezkar bilâd-ı kadimeden yalnız nef-i (Meğri) civarındır. Mîtri kıta'sının en bilâdından biri olan kadim (Telmissus) şehrinin zaman-ı ma'muriyetinin âsar-ı kadimesi harap bir halde olmakla beraber elân nazar-ı hayretle görülmektedir. Bu şehir kâhin (Divin) lere mahsus mektebiyle meşhur idi. En nazik ve mühim zamanlarda civar hükümdarları bu kâhinlerden (istihrac-ı akıbet) ederler idi. Hatta servet ve samanyla meşhur olan (Krezus) İran hükümdarı (Keyhüsrev Cyrus) aleyhine ilan-ı harp ettiği zaman buraya bir heyet-i mebu'se gönderip kâhinlerin keşfiyat-ı mütekabilelerini istifsar etti.

¹⁰⁷Mübahat S. Kütükoğlu, *Menteşe Sancağı 1830 (Nüfus ve Toplum yapısı)*, TTK Basımevi, Ankara, 2010, s.11

¹⁰⁸Seyit Ali Kahraman, *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, 9. kitap, 1. cilt, YKY, 1. baskı, İstanbul, Mayıs, 2011, s. 291

Ve netice-i harpte bir hükümetin müzmehil edeceği cevabını alıp bunu düşmanına atıf ile galibiyete kanaat eyledi. Fakat akibet zannının aksini zuhur etti.

Lidya kralları al'el- umum servet ve yesar ve ihtişam ve debdebe ile ma'ruf ve meşhur idiler. (Krezus) hükümdaranın en zengini ve zamanının en muhteşemi idi. Ulum ve fününu himaye eder ve asrının en büyük ulema ve üdebasını kemal-i i'zaz ile memleketine davet ve celp eylerdi. Hâkim-i meşhur (Solon) işte bu üdeba içinde bulunur idi. Bir gün (Krezus) (Solon)'ı refakatine alarak makarr-ı hükümeti olan (Sardis şehrindeki saraylarını ve hazainini ve zî-kayyim ve nadir (1)

(Haşiyede de basit ve beyan kalındığı vecihle Sardos ki Sard tarafından kabl-el milat (1750) de muhasara ve mâ meleki zabt ve efrat-ı ailesi ve cariyeleri esir etmiştir. Haşiyede temhid olunduğu suretle (Krezus) hayatını güç kurtarabilmiştir. Rivâyete nazaran Krezus'un ömründe tekellüme muktedir olamamış bir dilsiz oğlu babasının bu yevm felaketinde bir düşman askeri tarafından katl olunmak üzere olduğunu görünce (İranlı, Krezus katl etme) diye bağırarak babasını kurtarmıştır. Her ne kadar bu mesrudat buradan ziyade Sardos şehrine münasip idiyse de orada gayr-i ihtiyari olan noksanın cebri için buraya derci daha münasip görüldü.)

(1) eşyasını birer birer merkuma gösterdikten sonra bir tur tefhir ile: Ey hekim senin her hale vukuf ve dikkatin vardır. Dünyanın en bahtiyarı kimdir? Diye sorup (kendisidir) cevabını beklerken Solonun (Telos) nam bir Atinalıdır. Cevabını vermesi üzerine Krezus şehri tekir âlim olması iktiza eden böyle bir zatın ismini olsun işitmediğinden dolayı mahcup ve ma'cub olarak (Telos)un kim olduğunu sual etmiştir. Buna cevaben (Solon) : (Telos) Atina gibi ma'mur ve latif bir şehirde doğmuş huzur ve rahat içinde ömür geçiren sen şeyhuhata(ihtiyarlık) vasıl olmuş ve mekârim-i ahlak ile muttasif evlatlar yetiştirmiş ve ahvadinın da terbiyesi ile iftihar etmiştir. Bu zat kendine lazım olacak kadar servete mâlik idi. Vefatı da düşmanıya harp ederek mazhariyet esnasıdır. Büyük mesnetlerde bulunduğu halde Atina ahali müteşekkiren ve ta'zimen kendisine bir alamet-i iftiharreniz etmişlerdir. Atinalılar hala (Telos) un ismini hürmet ü riayet-i mahsusa ile zikir ederler demiştir.

Bu cevap üzerine Krezus'un fevkalade canı sıkılarak (Telosdan sonra en bahtiyar kimdir?) demesi üzerine Solon Ispartalı iki fakir karındaşlar dedikte (Krezus) hiddetini yenemeyip (benim servetimin ve samanımın hiç mi hükmü yoktur? Hal ü ikbalim bu dediğin adı adamların hallerinden de mi aşağıdır) dedikte, (Solon) ben efkârımı arz ediyorum, ma'budların insanların saadet-i hallerine ve bahasus vakur ve gururlarına karşı kıskanç gibi

hareket etmekte olduklarını bildiğim ömrünüze ne vecihle hâtime çekileceği meçhulüm olduğu halde sizin (2)

"Telmissus şehri hatfelerine Firigya kralları da ta'zim ederler idi. İskender-i Kebir Halikarnas şehrini muhasara ettikten sonra buraya geldi. Ve istikbal-i ikbal ve haşmetini hatif (Aristandre) den sordu Leyseri'nin ekser şehirlerinde görülen yekpare taştan yapılmış (Fenn-i Nekkar) masnuatının en a'lalarına bu şehirde tesadüf olunur idi. Eski Telmissus şehri kadimde (Glaucus Sinus) yâd olunan bu namda bu şehre münasip olan Meğri körfezinin daha gerisinde idi. Elyevm fevkalade metin duvarlardan başka bir eseri görünmeyen (Akropol) ü memeye müşabih bir tepe üzerinde mebni idi.

Burası da kurun-ı vusta da Bodrum ve Marmaris vesair şuhur-ı sahiliye gibi Rodos şovalyelerinin ellerine düşmüş ve bunun Akropoli de anlar tarafından başka bir halde ta'mir ve tecdid olunmuştur. Telmissus tiyatrosu şehrin cenub-ı garbi cihetinde idi."

(2) bahtiyarlığınız hakkında hiç bir şey diyemem hiç bir fikirde bulunamam insanın ömr-ü tabiiyesi yetmiş senedir. Yetmiş senede yirmi beş bin beş yüz elli gün vardır. Bu kadar gün içinde insanın hal ü hareketine benzer iki gün bulunmaz cevab-ı hikmet nisabını vermiştir. Filhakika pek az zaman sonra mahdumu ve veliahdı kaza-i katl olunmuş çok geçmeden kendisinde İran hükümdarı Keyhüsrev olan muharebede esir düşmüş ve mâ melekini ve saltanatını gayb eylemiştir. Ve esir düştüğü zaman Keyhüsrev kendisini ihrak-ı binnâr edeceği ânda (Ey Solon Solon) diye can acısıyla bir nida etmesi üzerine Keyhüsrev Solon'un kim olduğunu merak edip sormuş ve Krezus: Solon öyle bir hekimdir ki sohbetini bütün hükümdaran-ı cihanın hazinelerine değişmez idim. Diye bâlâda mezkûr-ı fakireyi hikâye etmiştir.

Krezus'un bu hikâyesi Keyhüsrev'e pek ziyade te'sir etmekle "bu gün buna olan yarın bana da olur" diyerek merkumu afv ve ölünceye kadar yanında taşıyıp nasihatını hüsn-i talik ettiği gibi veli ahdine dahi kendisini suret-i mahsusa da tavsiye eylemiştir.¹⁰⁹

Yukarıdaki metinde Fethiye'nin tarihteki ilk isminin "Telmissus" olduğu görülmektedir. Fethiye'yi Lidyalıların, Perslerin ve Makedon kralı Büyük İskender'in eline geçtiği, zaman zaman zengin bir şehir haline getirildiği, hatta kâhinlerin burada okul açtıkları anlaşılmaktadır. Metinde sadece MÖ 1750 tarihi verilmiştir. Fakat bu tarihinde Sard şehri ile ilgili olduğu görülmüştür.

¹⁰⁹ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 883,884,885

3- Meğri (Fethiye) Hakkında Bazı Genel Bilgiler

a.Osmanlı Zamanında Meğri'deki (Fethiye) Emâkinler

Osmanlı Devleti zamanında Meğri'nin emâkinleri (yerleşkeler) ile ilgili salnâmelerde ilk bilgi, 1308 (1891) tarihli salnâmede geçmektedir. Sadece kaza içerisinde ve nâhiyesinde bulunan hapishane, telğrafhane ve balıkxane ile ilgili bilgi verilmiştir. 1315 (1897) tarihli salnâmeye kadar yine emâkinler ile ilgili herhangi bir bilgiye rastlanılmamıştır. 1315 (1898), 1316 (1898), 1317 (1899), 1319 (1901), 1320 (1902), 1323 (1905) ve 1326 (1908) tarihli salnâmelerde kaza içerisindeki; hane, dükkân, han, hamam, un değirmeni, hükümet konağı, telğrafhane, cami, mescit, tekke, kilise, havra, silah ve askeri teçizat deposu ve oteller hakkında bilgiler verilmiştir. 1315 (1897) ve 1316 (1898) tarihli salnâmelerde verilen bilgiler benzer özellikler göstermiştir. 1317(1899) tarihli salnâmede, kazadaki hane sayısı 673'ten, 687'ye, dükkân sayısı da 400'den 406'ya çıkmıştır. 1319 (1901) tarihli salnâmede hane sayısı 687'den, 678'e düşmüş, diğer bilgilerde değişme olmamıştır. 1320 (1902) tarihli salnâmede hane sayısı 678'den, 979'a, dükkân sayısı 406'dan 514'e, cami sayısı 1'den 2'ye çıkmıştır. Ayrıca 2 adet otel, bilgilere eklenirken, Musevilere ait verilen Havra ibadethanesinin bu tarihle beraber verilmediği görülmüştür. 1323 (1905) tarihli salnâmede sadece han sayısının 2'ye çıktığı diğer bilgilerin aynı kaldığı, 1326 (1908) tarihli salnâmede ise hane sayısının aşırı bir artış göstererek, 979'dan 1260'a çıktığı görülmüştür. Salnâmede "otel" tabirinin yerini "hotel" tabiri alarak sayısı 3'e çıkmıştır. Salnâmelerde Meğri Kazası'ndaki emâkinlerin yıllara göre sabit kaldıkları, düşüş yaşadıkları veya yükselme gösterdikleri tespit edilmiştir.

1308 (1891) Tarihli Salnâme Meğri'de Bulunan Emâkinler:¹¹⁰ (Tablo 14)

	Hükümet konağı	Askeri depoyu	Kışla	Hapishane	Postahane	Telgrafhane	Balıkxane	Liman odası	Şimendifer mevkifi	Islahane	Ilıca
Meğri Kasabası				1		1	1				
Kura ve nâhiye-i mülhakası				1							
Yekün				2		1	1				

¹¹⁰ 1308/1891 AVS, II. cilt, s.447

1315 (1897) Tarihli Salnâme Kasabanın Emâkin-i Mevcudesi: ¹¹¹ (Tablo 15)

Hane	Dükkân	Han	Hamam	Un değermeni
673	400	1	2	2

1315 (1897) Tarihli Salnâme Emâkin-i Emiriye ve Hayriye: ¹¹²

Hükümet konağı	Telğrafhane	Cami-yi şerif	Mescid	Tekye	Kilise	Havra
1	1	1	1	1	1	1

1316 (1898) Tarihli Salnâme Kasabanın Emâkin-i Mevcudesi: ¹¹³ (Tablo 16)

Hane	Dükkân	Han	Hamam	Un değermeni
673	400	1	2	2

1316 (1898) Tarihli Salnâme Emâkin-i Emiriye ve Hayriye: ¹¹⁴

Hükümet konağı	Telğrafhane	Cami-yi Şerif	Mescid	Tekye	Kilise	Havra
1	1	1	1	1	1	1

1317 (1899) Tarihli Salnâme Kasabanın Emâkin-i Mevcudesi: ¹¹⁵ (Tablo 17)

Hane	Dükkân	Han	Hamam	Un değermeni
687	406	1	2	2

1317(1899) Tarihli Salnâme Emâkin-i Emiriye ve Hayriye: ¹¹⁶

Hükümet konağı	Telğrafhane	Cami-yi şerif	Mescid	Tekye	Kilise	Havra
1	1	1	1	1	1	1

1319 (1901) Tarihli Salnâme Kasabanın Emâkin-i Mevcudesi: ¹¹⁷ (Tablo 18)

Hane	Dükkân	Han	Hamam	Un değermeni
678	406	1	2	2

¹¹¹ 1315/1897 AVS, s. 530

¹¹² 1315/1897 AVS, s. 530

¹¹³ 1316/1898 AVS, s. 510

¹¹⁴ 1316/1898 AVS, s. 510

¹¹⁵ 1317/1899 AVS, s. 448

¹¹⁶ 1317/1899 AVS, s. 449

¹¹⁷ 1319/1901 AVS, s. 404

1319 (1901) Tarihli Salnâme Emâkin-i Emiriye ve Hayriye: ¹¹⁸

Hükümet konağı	Telğrahane	Cami-yi şerif	Mescid	Tekye	Kilise	Havra
1	1	1	1	1	1	1

1320 (1902) Tarihli Salnâme Kasabanın Emâkin-i Mevcudesi: ¹¹⁹ (Tablo 19)

Hane	Dükkân	Han	Hamam	Otel	Un değermeni
979	514	1	2	2	2

1320 (1902) Tarihli Salnâme Emâkin-i Emiriye ve Hayriye: ¹²⁰

Hükümet konağı	Telğrahane	Cami-yi şerif	Mescid	Tekye	Kilise
1	1	2	1	1	1

1323 (1905) Tarihli Salnâme Kasabanın Emâkin-i Mevcudesi: ¹²¹ (Tablo 20)

Hane	Dükkân	Han	Hamam	Otel	Un değermeni
979	514	2	2	2	2

1323 (1905) Tarihli Salnâme Emâkin-i Emiriye ve Hayriye: ¹²²

Hükümet konağı	Telğrahane	Cami-yi şerif	Mescid	Tekye	Kilise
1	1	2	1	1	1

1326 (1908) Tarihli Salnâme Kasabanın Emâkin-i Mevcudesi: ¹²³ (Tablo 21)

Hane	Dükkân	Han	Hamam	Otel	Un değermeni
1260	514	2	2	3	2

1326 (1908) Tarihli Salnâme Emâkin-i Emiriye ve Hayriye: ¹²⁴

Hükümet konağı	Depo-yı hümayun	Cami-yi şerif	Mescid	Tekye	Kilise
1	1	2	1	1	1

¹¹⁸ 1319/1901 AVS, s. 404

¹¹⁹ 1320/1902 AVS, s. 411

¹²⁰ 1320/1902 AVS, s. 411

¹²¹ 1323/1905 AVS, s. 381

¹²² 1323/1905 AVS, s. 381

¹²³ 1326/1908 AVS, s. 723

¹²⁴ 1326/1891 AVS, s. 723

II. BÖLÜM- MEĞRİ (FETHİYE) KAZASI'NDA NÜFUS

a. Salnâmelerde Meğri (Fethiye) Kazası Nüfus Yapısı

Osmanlı Devleti'nin 19. yüzyılın son çeyreği ve 20. yüzyılın ilk çeyreğini kapsayan dönemde, salnâmelerde, Meğri (Fethiye) Kazası'nın nüfusu çeşitlilik gösterdiği gibi değişkenlik de göstermiştir. Türk nüfusunun fazla olduğu kazada; Rum, Ermeni, Yahudiler yaşadığı gibi milliyetleri belirtilmemiş, belirli miktar yabancıların da yaşadığı görülmüştür. Yabancı olarak verilen nüfusun Meğri'de yerleşik olmadıkları kanaati hâsıl olmuştur.

Meğri (Fethiye) ile ilgili salnâmelerde ilk nüfus bilgisi 1301 (1884)¹²⁵ yılına aittir. Daha önceki salnâmelerde herhangi bir bilgiye rastlanılmamıştır. 1302 (1885), 1304 (1887) ve 1306 (1889) tarihli salnâmelerde de nüfusla ilgili bilgi verilmemiştir. 1308 (1891) tarihli salnâme ile birlikte düzenli bir şekilde nüfusla ilgili bilgiler verilmiştir. Kazada Türk nüfusunun daima fazla olduğu verilen bilgilerden anlaşılmıştır. 1301 (1884) yılında Meğri Kazası ile ilgili verilen bilgi, Menteşe Sancağı'nda bulunan diğer kazalar ile birlikte verilmiştir. Aşağıda verilen tabloda Meğri'de, Müslüman ve Rum nüfusun olduğu gösterilmektedir.

Menteşe Sancağı ve Kazaları Nüfusu;¹²⁶ (Tablo 22)

Esami-i kaza	İcmal	Müslim	Rum	Ermeni	Musevi
	Zükûr-İnâs (Erkek- Bayan)	Zükûr-İnâs (Erkek- Bayan)	Zükûr-İnâs (Erkek- Bayan)	Zükûr-İnâs (Erkek- Bayan)	Zükûr-İnâs (Erkek- Bayan)
Muğla Şehri		11502	616		
Ula Nâhiyesi		7974			
Milas Kazası		20542	1590		312
Bozöyük		15096	412		
Bodrum Kazası		8854	1852		78
Marmaris Kazası		5384	140		
Dadid (Datça) Nâhiyesi		2904	390		
Köyceğiz Kazası		17320	122		
Meğri Kazası		21528	2430		
Yekün	122046	114104	7552		390

¹²⁵ 1301/1884 AVS, s. 240

¹²⁶ 1301/1884 AVS, s. 240

Tablo incelendiğinde, Meğri Kazasının, Menteşe Sancağı içerisinde en kalabalık nüfusa sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Hatta Menteşe Sancağı'nın livâsı olan Muğla'dan dâhi kalabalık olduğu görülmüştür.

1303 (1886) yılına ait salnâmede, Meğri Kazası ile ilgili nüfus bilgileri daha detaylı hale getirilmiştir. Salnâmede Menteşe Sancağı'nın kazaları için ayrı ayrı başlıklar açılmıştır. Verilen tabloda nüfus yerli ve yabancılar olarak iki kısma ayrılmıştır. Yerli ve yabancidan kastedilen mânânın, Osmanlı reayası (halkı) olan veya olmayan şeklinde olması muhtemeldir. Yerleşik olmayanlar uzun süreli Meğri'de olmayacak olanlardır.

1303 (1886) Yılında Meğri Kazasının Nüfusu;¹²⁷ (Tablo 23)

YERLİ		
	Zükûr	Înâs
İslâm	9924	9448
Rum	1884	1812
Ermeni	-----	-----
Yahudi	-----	-----
Katolik	-----	-----
Latin	-----	-----
Protestan	-----	-----
Bulgar	-----	-----
Yekün (Toplam)	23068	

YABANCI		
	Zükûr	Înâs
İslâm	94	25
Rum	58	26
Ermeni	-----	-----
Yahudi	16	10
Katolik	-----	-----
Latin	-----	-----
Protestan	-----	-----

¹²⁷ 1303/1886 AVS, s. 272

Bulgar	-----	-----
Yekün (Toplam)	229	
İcmal (Yerli - Yabancı)	23297	

1308 (1891) yılına ait olan salnâmenin 2. cildinde, kaza ile ilgili ayrıntılı bilgiler yer almıştır. Belgede kazanın genel nüfusu ve nüfus içerisindeki Müslüman, Müslüman olmayan toplulukların miktarı verilmiştir. Ayrıca, Meğri Kazası'na bağlı köylerin isimleri ile birlikte köylerde yaşayan nüfus da belirtilmiştir. Meğri'nin, Menteşe Sancağı içerisindeki durumunun bilinmesi için sancağın genel nüfusunu veren tablo aşağıda verilmiştir.

1308 (1891) Yılı Menteşe Sancağı Kazaları Nüfusu;¹²⁸ (Tablo 24)

Esami-i Cemaat	İcmal	İcmal			
		Yerli		Yabancı	
		Zükûr (Erkek)	İnâs (Bayan)	Zükûr (Erkek)	İnâs (Bayan)
İslam	134757	67421	66540	536	260
Rum	10636	5134	4797	135	70
Ermeni	-----	-----	-----	-----	-----
Bulgar	34	-----	-----	32	2
Katolik	-----	-----	-----	-----	-----
Yahudi	510	217	212	58	13
Protestan	-----	-----	-----	-----	-----
Latin	-----	-----	-----	-----	-----
Teba-i Ecnebiye İle Tâbîyeti Meşkûk	107	50	53	3	1
Yekün	145544	72823	71602	764	346

1308 (1891) Yılı Meğri Kazası Nüfusu;¹²⁹ (Tablo 25)

Esami-i Cemaat	İcmal	İcmal			
		Yerli		Yabancı	
		Zükûr (Erkek)	İnâs (Bayan)	Zükûr (Erkek)	İnâs (Bayan)
İslam	20880	10599	10147	97	27
Rum	4048	2052	1912	58	26
Ermeni	-----	-----	-----	-----	-----
Bulgar	-----	-----	-----	-----	-----
Katolik	-----	-----	-----	-----	-----
Yahudi	26	-----	-----	16	10

¹²⁸ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 402

¹²⁹ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 424

Protestan	-----	-----	-----	-----	-----
Latin	-----	-----	-----	-----	-----
Teba-i Ecnebiye İle Tâbiyeti Meşkûk	-----	-----	-----	-----	-----
Yekün	24954	12651	12059	171	23

Aynı yıl içerisinde merkez kaza ile beraber köylerin nüfusu toplamı 23176 kişi emâkin ise 5250 olarak verilmiştir.

Meğri Kazası'nın Köyleri Nüfus Ve Emâkini;¹³⁰ (Tablo 26)

Meğri Kazası					
Esami	Nüfus	Emâkin	Esami	Nüfus	Emâkin
Meğri Kasabası	6861	1800	Keriş Yüzlü Karyesi	142	30
Keçiler Karyesi	236	42	Yaka "	210	41
Ebuhora "	31	6	Fenciler "	187	35
Manastır "	165	33	Çedkek "	86	15
Paluk "	172	35	Zikirciler "	102	20
Cedid "	106	20	Çamur "	69	12
Hisar "	179	36	Kadı "	218	42
Kırançağılı "	65	12	Gideler "	200	60
Hastahane "	47	10	Dere "	317	63
Çanallar "	104	20	Zeyve "	306	61
Ahadlı "	82	15	Kaya "	316	63
Günlükbaşı "	160	32	Gündüseli "	140	30
Karaçulha "	1264	310	Kal'a "	118	23
Patlangıç "	706	180	Bayır "	262	55
Eldirek "	413	100	Çaltılar "	304	61
Gökban "	440	110	Papas "	312	62
Donata "	293	58	Kara köy "	122	25
Üzümlü "	624	160	Minare "	124	25
İnciler "	399	95	Çukurince "	232	45
Boynuz "	165	33	Çoban "	353	68
Evrar "	715	174	Doğanlar "	123	25
Mengan "	118	22	Yeniciler "	248	45
Çapak "	380	94	Temürlar "	145	32
Atlı Dere "	312	64	Ata "	53	12
Zorlar "	308	62	Farilya "	446	100
Bayata (Bayat) "	220	42	Yaka Nabic "	333	65
Yarbaşı "	22	5	Todırğa (Dodurğa) "	462	102
Orta "	64	212	Yohsullu "	163	30
Paşalı "	98	19	Kesteb "	494	107
Çılan "	994	30	Kum "	47	10
Düğer "	193	40	Çabaktarı "	235	50
Gülman "	42	10	Kevamet "	332	65

¹³⁰ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 511

1308 (1891) yılından 1316 (1898) yılına kadar verilen salnâmelerde, herhangi bir tablo verilmemiştir. Tablo yerine kazanın genel nüfusu ve merkez kaza nüfusu metin olarak verilmiştir. 1311 (1893) yılında bilgilere evlenme, doğum ve ölüm gibi bilgiler de eklenmiştir. Bu bilgiler 1316 (1898) yılına kadar şu şekilde verilmiştir:

1308 (1891) tarihli salnâme;¹³¹

Nüfus-ı Kaza: 12822'si zükûr, 12122'si inâs olarak 24944 olup, bunun 10696'si zükûr, 10174'ü inâs olarak 20870 Müslim ve 2126'sı zükûr ve 1948'i inâs olarak 4074'dür.

Merkez Kaza: 36 derece 42 dakika arz-ı şimali ve 26 derece 36 dakika tol-ı şarkide vaki ve namına mensup bir körfezin medhâlinde mebni Meğri Kasabası'dır.

Marmaris'ten: 51, Bodrum'dan 98, İzmir'den 245 ve mukabil düşen Rodos'tan 28 mil mesafede bulunan Kasaba-i Mezkûr'e 3514'ü zükûr ve 3348'si inâs olarak 6861 nüfusu ve 1800 meskeni camidir.

1311 (1893) tarihli salnâme;¹³²

Nüfus ve Emâkin: Kaza-yı Mezkûr 11880'i zükûr ve 11642'i inâs olarak 23522 İslam, 2223'ü zükûr ve 2063'ü inâs olarak 4286 Rum ve yabancı ve zükûr olarak 6 Ermeni ve 13'ü zükûr ve 10'u inâs olarak 23 Musevi ve 5'i zükûr ve 3'ü inâs olarak 8 ecnebi ki cemaen 27845 nüfusu ve 5672 emâkine hâvidir.

Merkez Kaza: 36 derece 42 dakika arz-ı şimali ve 26 derece 32 dakika tol-ı şarkide ve Rodos'a 27 mil mesafede vaki' ve kendi namına mensup körfezin medhalinde mebni Meğri Kasabası'dır.

Nüfus Vuku'atı: Kaza-yı Mezkûr'da geçen sene zarfında, 278 münekehât(nikah kıyma) ile 281'i zükûr ve 231'i inâs olarak 512 tevellüdât (doğum) ve 334'ü zükûr ve 137'i inâs olarak 471 vefiyyât(ölüm) vuku' bulmuştur.

1312 (1894) tarihli salnâme;¹³³

Nüfus ve Emâkin: Kaza-yı Mezkûr 7532'si zükûr, 8550'si inâs olarak 17592 İslam, 2290'ı zükûr ve 2127'si inâs olarak 4414 Rum ve yabancı ve zükûr olarak nüfusu ve 5673 emâkine hâvidir.

¹³¹ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 618

¹³² 1311/1893 AVS, s. 402, 404, 405

¹³³ 1312/1894 AVS, s. 489, 491

Nüfus Vuku'atı: Kaza-yı Mezkûr'da geçen sene zarfında 278 münekehât ile 281'i zükûr ve 131'i inâs olarak 512 tevellüdât ve 334'ü zükûr ve 137'i inâs olarak 471 vefiyyât vuku' bulmuştur.

1313 (1895) tarihli salnâme: ¹³⁴

Nüfus ve Emâkin: Kaza-yı Mezkûr 7532'si zükûr 8550'si inâs olarak 17592 İslam, 2290'ı zükûr ve 2127'si inâs olarak 4414 Rum ve yabancı ve zükûr olarak nüfusu ve 5673 emâkine hâvidir.

Nüfus Vuku'atı: Kaza-yı Mezkûr'da geçen sene zarfında 278 münekehât ile 281'i zükûr ve 131'i inâs olarak 512 tevellüdât ve 334'ü zükûr ve 137'i inâs olarak 471 vefiyyât vuku' bulmuştur.

1314 (1896) ¹³⁵ tarihli salnâme: ¹³⁶

Nüfus ve Emâkin: Kaza-yı Mezkûr 11743'ü zükûr 12192'si inâs olarak 23935 İslam, 2347'si zükûr ve 2167'si inâs olarak 4514 Rum ve yabancı ve zükûr olarak nüfusu ve 8112 emâkine hâvidir.

Nüfus Vuku'atı: Kaza-yı Mezkûr'da geçen sene zarfında 400 münekehât ile 331'i zükûr ve 227'si inâs olarak 568 tevellüdât ve 301'ü zükûr ve 112'si inâs olarak 413 vefiyyât vuku' bulmuştur.

1315 (1897) yılı ve sonrasında nüfus bilgileri tablolaştırılmış, merkez kaza ve kazanın genel nüfusu verilmiştir. Kaza içerisinde evlenme, boşanma, doğum, ölüm ve başka yerlere göç bilgileri rumi takvimde kullanılarak verilmiştir. Aşağıda 1315 (1897) yılından 1326 (1908) yılı dâhil olmak üzere nüfus ile ilgili verilen bilgiler verilmiştir.

1315 (1897) Yılı Meğri, Kasabanın Nüfusu; ¹³⁷ (Tablo 27)

Milel	Zükûr	İnâs	Yekün
İslam	182	180	362
Rum	243	178	421
Ermeni	6	-	6
Yahudi	2	2	4

¹³⁴ 1313/1895 AVS, s. 477, 479

¹³⁵ 1314/1896 AVS, s. 474, 476

¹³⁶ 1314/1896 AVS, s. 474, 476

¹³⁷ 1315/1897 AVS, s. 530

Tebai-yi Ecnebiyye	4	3	7
Yabancı	178	71	249
Yekün	619	434	1049

1315 (1897) Yılı Kazasının Nüfusu Umumiyesi;¹³⁸ (Tablo 28)

Milel	Zükûr	Înâs	Yekün
İslam	11856	12388	24244
Rum	2372	2190	4562
Ermeni	6	-	6
Yahudî	2	2	4
Tebai-yi Ecnebiyye	4	3	7
Yabancı	178	71	249
Yekün	14418	14654	29072

1315 (1897) tarihli salnâme;

312 Sene-i Maliyesi Zarfında Nüfus Vukuatı;¹³⁹ (Tablo 29)

Tevellüdât (Doğum)	Vefiyyât (Ölüm)	Münâkehât (Evlence)	Talâk (Boşanma)	Kaza-yı ahire nakile-i mekân (Göç)
757	383	283	26	6

1316 (1898) Yılı Meğri, Kasabanın Nüfusu;¹⁴⁰ (Tablo 30)

Milel	Zükûr	Înâs	Yekün
İslam	182	180	362
Rum	243	178	421
Ermeni	6	-	6
Yahudî	2	2	4
Tebai-yi Ecnebiyye	4	3	7
Yabancı	178	71	249
Yekün	619	434	1049

¹³⁸ 1315/1897 AVS, s. 531

¹³⁹ 1315/1897 AVS, s. 531

¹⁴⁰ 1316/1898 AVS, s. 510

1316 (1898) Yılı Kazasının Nüfusu Umumiyesi; ¹⁴¹ (Tablo 31)

Milel	Zükûr	İnâs	Yekün
İslam	11856	12388	24244
Rum	2372	2190	4562
Ermeni	6	-	6
Yahudi	2	2	4
Tebai-yi Ecnebiyye	4	3	7
Yabancı	178	71	249
Yekün	14418	14654	29072

1316 (1898) tarihli salnâme;

313 Sene-i Maliyesi Zarfında Nüfus Vukuatı; ¹⁴² (Tablo 32)

Tevellüdât (Doğum)	Vefiyât (Ölüm)	Münâkehât (Evlence)	Talâk (Boşanma)	Kaza-yı ahere nakile-i mekân (Göç)
757	383	283	26	6

1317 (1899) Yılı Meğri, Kasabanın Nüfusu; ¹⁴³ (Tablo 33)

Milel	Zükûr	İnâs	Yekün
İslam	191	288	379
Rum	296	185	481
Ermeni	6	-	6
Yahudi	2	2	4
Tebai-yi Ecnebiyye	4	3	7
Yabancı	178	71	249
Yekün	677	569	1126

1317 (1899) Yılı Kazasının Nüfusu Umumiyesi; ¹⁴⁴ (Tablo 34)

Milel	Zükûr	İnâs	Yekün
İslam	12568	12715	25283

¹⁴¹ 1316/1898 AVS, s. 511

¹⁴² 1316/1898 AVS, s. 511

¹⁴³ 1317/1899 AVS, s. 449

¹⁴⁴ 1317/1899 AVS, s. 449

Rum	2536	2332	4868
Ermeni	6	-	6
Yahudi	2	2	4
Tebai-yi Ecnebiyye	4	3	7
Yabancı	178	71	249
Yekün	15290	15123	30413

1317 (1899) tarihli salnâme;

314 Sene-i Maliyesi Zarfında Nüfus Vukuatı; ¹⁴⁵ (Tablo 35)

Tevellüdât (Doğum)	Vefiyyât (Ölüm)	Münâkehât (Evlenme)	Talâk (Boşanma)	Kaza-yı ahire nakil (Göç)
579	297	453	7	13

1319 (1901) Yılı Meğri, Kasabanın Nüfusu; ¹⁴⁶ (Tablo 36)

Milel	Zükûr	Înâs	Yekün
İslam	191	288	379
Rum	296	185	481
Ermeni	6	-	6
Yahudi	2	2	4
Tebai-yi Ecnebiyye	4	3	7
Yabancı	178	71	249
Yekün	677	569	1126

1319 (1901) Yılı Kazasının Nüfusu Umumiyesi; ¹⁴⁷ (Tablo 37)

Milel	Zükûr	Înâs	Yekün
İslam	12568	12715	25283
Rum	2536	2332	4868
Ermeni	6	-	6
Yahudi	2	2	4
Tebai-yi Ecnebiyye	4	3	7

¹⁴⁵ 1317/1899 AVS, s. 449

¹⁴⁶ 1319/1901 AVS, s. 402

¹⁴⁷ 1319/1901 AVS, s. 404

Yabancı	178	71	249
Yekün	15290	15123	30413

1319 (1901) tarihli salnâme;

315 Sene-i Maliyesi Zarfında Nüfus Vukuatı; ¹⁴⁸ (Tablo 38)

Tevellüdât (Doğum)	Vefiyyât (Ölüm)	Münâkehât (Evlenme)	Talâk (Boşanma)	Kaza-yı ahire nakile-i mekân (Göç)
579	297	453	7	13

1320 (1902) Yılı Meğri, Kasabanın Nüfusu; ¹⁴⁹ (Tablo 39)

Milel	Zükûr	Înâs	Yekün
İslam	208	195	403
Rum	305	276	581
Ermeni	6	-	6
Yahudi	4	3	7
Tebai-yi Ecnebiyye	4	3	7
Yabancı	185	95	280
Yekün	572*	572	1284

1320 (1902) Yılı Kazasının Nüfusu Umumiyesi; ¹⁵⁰ (Tablo 40)

Milel	Zükûr	Înâs	Yekün
İslam	13099	13427	25283
Rum	2805	2543	5348
Ermeni	6	-	6
Yahudi	4	3	7
Tebai-yi Ecnebiyye	4	3	7
Yabancı	185	95	280
Yekün	16103	16071	32174

¹⁴⁸ 1319/1901 AVS, s. 404

¹⁴⁹ 1320/1902 AVS, s. 411*Meğri merkez kazanın zükûr(erkek) nüfusu 712 yazılması gerekirken 572 yazılmıştır.

¹⁵⁰ 1320/1902 AVS, s. 413

1320 (1902) tarihli salnâme;

317 Sene-i Maliyesi Zarfında Nüfus Vukuatı;¹⁵¹ (Tablo 41)

Tevellüdât (Doğum)	Vefiyyât (Ölüm)	Münâkehât (Evlenme)	Talâk (Boşanma)	Kaza-yı ahire nakile-i mekân (Göç)
780	436	257	33	16

1323 (1905) Yılı Meğri, Kasabanın Nüfusu;¹⁵² (Tablo 42)

Milel	Zükûr	Înâs	Yekün
İslam	318	199	417
Rum	315	274	589
Ermeni	6	1	7
Yahudi	4	3	7
Tebai-yi Ecnebiyye	4	3	7
Yabancı	175	91	280*
Yekün	722	572	1308

1323 (1905) Yılı Kazasının Nüfusu Umumiyesi;¹⁵³ (Tablo 43)

Milel	Zükûr*	Înâs	Yekün
İslam	13937	13777	27714
Rum	2640	2907	5547
Ermeni	1	6	7
Yahudi	3	4	7
Tebai-yi Ecnebiyye	3	4	7
Yabancı	91	175	266
Yekün	16675	16873	33548

¹⁵¹ 1320/1902 AVS, s. 412

¹⁵² 1323/1905 AVS, s. 381 *"Merkez kazanın nüfusu verilirken, yabancı nüfusun toplamı 266 olması gerekirken 280 yazılmıştır. Ayrıca toplam nüfus 1293 olması gerekirken 1308 yazılmıştır."

¹⁵³ 1323/1905 AVS, s. 382. *"Meğri Kazası'nın genel nüfusu verilirken salnâmede, inâs (bayan) ve zükûr (erkek) başlıkları karıştırılarak veriler yanlış yerlerde verilmiştir."

1323 (1905) tarihli salnâme;

319 Sene-i Maliyesi Zarfında Nüfus Vukuatı;¹⁵⁴ (Tablo 44)

Tevellüdât (Doğum)	Vefiyyât (Ölüm)	Münâkehât (Evlence)	Talâk (Boşanma)	Nakl-i mekân (Göç)
1856	617	697	38	25

1326 (1908) Yılı Meğri, Kasabanın Nüfusu;¹⁵⁵ (Tablo 45)

Milel	Zükûr	Înâs	Yekün
İslam	360	350	710
Rum	344	320	664
Musevi	6	7	13
Yabancı	973	620	1593
Yekün	1483*	1297	2980

1326 (1908) tarihli salnâme;

322 Sene-i Maliyesi Zarfında Nüfus Vukuatı;¹⁵⁶ (Tablo 46)

Tevellüdât (Doğum)	Vefiyyât (Ölüm)	Münâkehât (Evlence)	Talâk (Boşanma)
569	590	304	43

1326 (1908) tarihli salnâme;¹⁵⁷

Nüfus ve Emâkin: Kaza-yı Mezkûr 15471'i zükûr ve 15604'ü inâs olarak 31075 İslam ve 3148'i zükûr ve 2916'ı inâs olarak 6064 Rum ve 166 yabancı cem'an olarak 38745 nüfusu ve 7750 emâkine hâvidir.

b. Meğri Kazası Nüfusuna Dair Bazı Önemli Bilgiler

Meğri (Fethiye) Kazası'nın nüfus ile ilgili bilgilere baktığımızda, 1301 (1884)¹⁵⁸ yılında Meğri'nin genel nüfusunun, 23,958 kişi olduğu; bunun 21,528'inin Müslüman, 2430'nun ise Rum olduğu belirtilmiştir. 1303 (1886)¹⁵⁹ yılında nüfusta az da olsa bir düşme yaşanmış,

¹⁵⁴ 1323/1905 AVS, s. 382

¹⁵⁵ 1326/1908 AVS, s. 722 *Meğri Kazası'nın merkez nüfusunda zükûr (erkek) toplam nüfusu 1683 olması gerekirken, 1483 olarak verilmiştir.

¹⁵⁶ 1326/1908 AVS, s. 723

¹⁵⁷ 1326/1908 AVS, s. 724

¹⁵⁸ 1301/1884 AVS, s. 240

¹⁵⁹ 1303/1886 AVS, s. 272

kazanın toplam nüfusu 23,292 olmuştur. Nüfusun 19,372'i Müslüman, 3696'sı Rum, 229'u yabancı olup, yıl içerisinde kazada yaşayan yabancı konumunda olanlar da salnâmelerde gösterilmeye başlanmıştır. 1308 (1891)¹⁶⁰ yılında ise nüfusun tekrar arttığı görülmüştür. Kazanın toplam nüfusu 24,954 olmuştur. Nüfusun 20,880'i Müslüman, 4048'i Rum, 194'ü yabancı olarak alınmıştır. 1311 (1893) yılında kazanın toplam nüfusu, 23,522 olmuştur. 1312 (1894) ve 1313 (1895) yıllarında kazanın toplam nüfusu, 22,006'dır. 1314 (1896) yılında toplam nüfus, 23,935 olmuştur. Verilen yıllar arasında nüfus, düşme ve yükselme göstermiştir. Fakat 1315 (1897) yılından 1326 (1908) yılına kadar nüfusta, sürekli bir yükselme meydana gelmiştir.

Meğri (Fethiye) Kazası'nın merkez nüfusu ile ilgili ilk bilgi salnâmelerde, 1308 (1891)¹⁶¹ yılında geçmiştir. Salnâmeye göre merkez kaza nüfusu 6861'dir. Nüfusun 3514'ü erkek, 3348'i kadın olup, belirtilen tarihten sonra 1315 (1897) yılına kadar merkez kaza nüfusu ile ilgili bilgi verilmemiştir. 1315 (1897) yılında "merkez kasaba" başlığı altında tablo şeklinde gösterilen nüfusun, oldukça azaldığı tespit edilmiştir. Toplam nüfus 1049'dur. Nüfusun 362'si Müslüman, 421'i Rum, 6'ı Ermeni, 4'ü Yahudi, 256'sı yabancılardan oluşmuştur. Merkez kazanın nüfusu 1326 (1908)¹⁶² yılına kadar sürekli artış göstermiştir. 1326 (1908) yılında, merkez kazanın nüfusu; 2980'dir. Nüfusun 710'u Müslüman, 664'ü Rum, 13'ü Musevi ve 1593'ü yabancıdır. 1326 (1908) yılında merkez kazada ilk defa Müslüman nüfusu Rum nüfusunu geçmiştir. Diğer ilginç bir durum ise yabancı nüfusun aşırı şekilde artarak yerli nüfusu geçmesi olmuştur.

Kaza içerisinde genel nüfusta kadın erkek oranına baktığımızda, erkek nüfusun kadın nüfusundan sürekli fazla olduğu görülmüştür.

Meğri Kazası'na ait verilen bilgilere göre doğum, ölüm, evlenme, boşanma ve göç oranının en fazla olduğu yıl 1323 (1905)¹⁶³ olmuştur. Bunun nedeni ise 1326 (1908) yılında genel nüfus ile ilgili doğum, ölüm, evlenme, boşanma ve göç oranı verilmemiştir.

Kazanın genelinde Müslüman nüfusun diğer topluluklara göre aşırı fazla olması, Meğri Kazası'nın Türk- Müslüman kimliğini benimsediğini göstermiştir.

---

¹⁶⁰ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 402, 404

¹⁶¹ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 618

¹⁶² 1326/1908 AVS, s. 722

¹⁶³ 1323/1905 AVS, s. 382

II. BÖLÜM- MÜLKİ VE ASKERİ TEŞKİLAT

1- Meğri'nin Mülkî Teşkilatı

a. Osmanlı Devleti'nde Meğri (Fethiye) Kazası'nın İdari Taksimatı

Osmanlı Devleti zamanında, Menteşe Sancağı'na bağlı kaza konumunda olan Meğri'nin (Fethiye), mülki teşkilatlanması hakkında bilgi verilirken Meğri'nin sancak içerisindeki durumunu da göz önünde tutulmuştur. Meğri Kazası, Aydın Vilayeti'ne ait ilk salnâme olan 1296 (1879)¹⁶⁴ yılında kazaların, livâ ve vilayete olan uzaklıklarını gösteren bir cetvelde verilmiştir.

1296 (1879) tarihli salnâme: ¹⁶⁵ (Tablo 47)

	Kazaların mesafeleri	Merkez livâyâ mesafeleri	Merkez vilayete mesafeleri
	SAAT	SAAT	SAAT
Muğla Şehri	00	00	48
Milas Kazası	12	12	54
Bodrum Kazası	12	24	54
Bozöyük Kazası	19	06	60
Tavas Kazası	18	18	72
Marmaris Kazası	30	12	66
Köyceğiz Kazası	24	12	66
Meğri	16	38	92

1302 (1885)¹⁶⁶ tarihli salnâmeye kadar Meğri benzer şekilde salnâmelerde verilmiştir.

1302 (1885) tarihli salnâmede ise mesafe değerleri değiştiği gibi Bozöyük kazalıktan düşürülmüştür.

1302 (1885)¹⁶⁷ tarihli salnâme: (Tablo 48)

	Merkez elviye-i saat	Merkez vilayete saat
Muğla Kasabası	---	48
Meğri Kazası	26	74
Köyceğiz Kazası	12	60

¹⁶⁴ 1296/1879 AVS, s. 78

¹⁶⁵ 1296/1879 AVS, s. 78

¹⁶⁶ 1302/1885 AVS, s. 172

¹⁶⁷ 1302/1885 AVS, s. 172

Marmaris Kazası	12	60
Bodrum Kazası	24	54
Milas Kazası	12	42

a.1. Meğri (Fethiye) Kazası'nın Nâhiyeleri

Aydın Vilayeti'ne ait salnâmelerde Meğri (Fethiye) Kazası'na ait bilgilerde, Meğri Kazası'na bağlı " Eşen" adlı bir tane nâhiyesi olduğu görülmüştür. Eşen Nâhiyesi ile ilgili ilk bilgi 1299 (1882)¹⁶⁸ tarihli belgede geçmiştir. Meğri Rûsumât Müdüriyeti çalışanlarından bilgi verilirken "Eşher memuru Abdullah Efendi" olarak kaydedilmiştir. Bilgiden de anlaşılacağı üzere Eşen Nâhiyesi'nin ismi "Eşher" olarak kaydedilmiştir.

Eşen Nâhiyesi ile ilgili 1300 (1883)¹⁶⁹ tarihli salnâmede yine kısacık bir bilgi yer almıştır. "Eşhe Abdullah Efendi" burada da Eşen Nâhiyesi "Eşhe" olarak kaydedilmiştir. 1301 (1884)¹⁷⁰ tarihli salnâmede, artık Eşen olarak kaydedilen nâhiye için ayrı bir başlık açıldığı görülmüştür.

Eşen Nâhiyesi:

Nâhiye Meclisi:

Müdür	Mehmet Efendi
Kâtip Nikola Efendi	İsmail Ağa
Sandık Emimi Mahmut Ağa	Hacı Yusuf Ağa
Ömer Ali Efendi	

Eşen Nâhiyesi'nde, mecliste çalışanların isimleri verilmiştir. 1302 (1885), 1304 (1887), 1306 (1889) Eşen Nâhiyesi hakkında verilen bilgiler, birbirinin benzeri olup, nâhiye çalışanlarının isimleri verilmiştir. Hatta çalışanların isimleri de aynı kalmıştır. 1308(1891) I.cilt tarihli salnâmede ise çalışanların bazılarında değişme olmuştur.

Eşen Nâhiyesi:

Nâhiye Meclisi:

Müdür Ali Şevket Efendi	Mehmet Efendi İsmail Efendi
Kâtip Nikola Efendi	Hacı Yusuf Ağa Ömer Ali Ağa
Sandık emini Mahmut Efendi ¹⁷¹	

¹⁶⁸ 1299/1881 AVS, s. 81

¹⁶⁹ 1300/1883 AVS, s. 88

¹⁷⁰ 1301/1884 AVS, s. 232

¹⁷¹ 1302/1885 AVS, s. 167

Eşen Nâhiyesi:

Müdür Ali Şevket Efendi

Kâtip Nikolaki Efendi

Sandık emini Mahmut Efendi

Nâhiye Meclisi:

Mehmet Efendi İsmail Ağa

Hacı Yusuf ve Ali Ağalar¹⁷²

Eşen Nâhiyesi:

Müdür Ali Şevket Efendi

Kâtip Nikolaki Efendi

Sandık emini Mahmut Efendi

Nâhiye Meclisi:

Mehmet Efendi İsmail Ağa

Hacı Yusuf ve Ali Ağalar¹⁷³

Eşen Nâhiyesi:

Müdür Süleyman Şevket Efendi

Kâtip Fehim Efendi

Aza Yusuf ve Ali Ağalar

Nâhiye Meclisi:

Aza Mehmet Efendi ve İsmail Ağa

Aza Yusuf ve Ali Ağalar¹⁷⁴

Eşen Nâhiyesi'ne ait 1308 (1891) II. cilt tarihli salnâmede, nâhiye çalışanlarının yanında, nâhiyede yaşayan nüfus, nâhiyenin yeri, köyleri ve merkez nâhiyenin matematiksel konumu ve nüfusu belirtilmiştir.

Eşen Nâhiyesi:

Müdür Süleyman Şevket Efendi

Aza Mehmet Efendi

Kâtip Fehim ve Sandık Emni Mahmut Efendiler

Aza İsmail ve Yusuf ve Ali Ağalar¹⁷⁵

---

¹⁷² 1303/1886 AVS, s. 168

¹⁷³ 1304/1887 AVS, s. 363

¹⁷⁴ 1306/1888 AVS, s. 208

¹⁷⁵ 1308/1891 AVS, I. cilt, s. 184, 185

Eşen Nâhiyesi Nüfusu:¹⁷⁶ (Tablo 49)

Nevâhisi			
İcmal	Zükûr (Erkek)	Înâs(Bayan)	Eşen Nâhiyesi
6157	3106	3051	

Eşen Nâhiyesi:

Mevki: kazanın bir kısım şimal-i garbiyesinden müteşekkildir.

Kura-yı Müştemilesi: 7 pare köydür.

Nüfus: 3106'sı zükûr ve 3051'i inâs olarak 6157'dir.

Merkez Nâhiye: Meğri'nin ciheti şimalisinde ve sahile karıp bir mevkide ve 36 derece 56 dakika arz-ı şimali ve 26 derece 31 dakika tol-ı şarkide vaki ve 147'si zükûr ve 121'i inâs olarak 268 nüfusu ve 17 meskeni cami Eşen Karyesi'dir.¹⁷⁷

Eşen Nâhiyesi'ne ait 1308 (1891) II. cilt tarihli salnâmede Eşen Nâhiyesi'nin 7 adet köyü, 3106 erkek, 3051 bayan, toplam 6157 kişi nüfusu olduğu bilgisi verilmiştir. 1311 (1893), 1312 (1894) ve 1313 (1895) tarihli salnâmelerde, Eşen Nâhiyesi'ne bağlı köy sayısında aşırı bir artış olmuş ve köy sayısı 65'e çıkarılmıştır. Nâhiye çalışanlarının da değiştiği görülmektedir. Ayrıca 1311 (1893) tarihli salnâmede, nâhiye içerisindeki nüfusunda 4960'ı erkek, 4824'ü bayan, toplam 9784 Müslüman kişi olarak değiştiği, nüfusta aşırı bir çoğalma meydana geldiği görülmüştür. Salnâmede 2018 yerleşke belirtilmiştir. Bu tarihte nüfusun neden bu kadar arttığı belirtilmemiştir. 1312 (1894) ve 1313 (1895) tarihli salnâmelerde nâhiyeye bağlı köy sayısı 65 olarak sabit kalmıştır. Nüfus, 3208'ı erkek, 3324'ü bayan, toplam 6532 Müslüman kişi olarak değişmiştir. Nâhiyede yaşayan nüfusun bir anda azalmasına da herhangi bir sebep gösterilmemiştir. Verilen bilgiye göre bayan nüfusu, erkek nüfusunu geçmiştir. İki yılın nüfus bilgileri aynıdır. Nâhiyedeki emâkin (mahaller, yerler) 2414'e ulaşmıştır.

Eşen Nâhiyesi:

Müdür Ali Rıza Efendi

Tahrirât Kâtibi Halil Efendi

Nâib Vekili Rıdvan Efendi

Rüsumât Memuru Abdullah Efendi

¹⁷⁶ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 618

¹⁷⁷ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 618

Meclis-i Nâhiye:

Aza Nâib Vekili Efendi

Aza İsmail Ağa

Aza Tahrirât Kâtibi Efendi

Aza Hacı Yusuf Ağa

Aza Mehmet Efendi

Aza Ali Ağa¹⁷⁸

Eşen Nâhiyesi:

Mevki-i Coğrafi ve Kura: Eşen Nâhiyesi, Meğri Kazası'nın şimal-i garbisi aksamından müteşekkil ve 65 karyeye müstemildir.

Nüfus ve Emâkin: Nâhiye-i Mezkûr'a 4960'ı zükûr ve 4824'ü inâs olarak 9784 Nüfus-u Müslime'ye ve 2018 emâkine camidir.

Merkez nâhiye, Meğri Kasabası'nın cihet-i şimaliyesinde ve sahile karîb bir mevki'de ve 32 derece 56 dakika arz-ı şimali ve 26 derece 31 dakika tol-ı şarkide vaki' Eşen Karyesi'dir.¹⁷⁹

Eşen Nâhiyesi:

Müdür Vekili Ethem Efendi

Tahrirât Kâtibi Halil Efendi

Nâib Vekili Rıdvan Efendi

Rûsumât Memuru Abdullah Efendi

Meclis-i Nâhiye:

Reis Müdür-ü Nâhiye

Aza Nâib Vekili Efendi

Aza İsmail Ağa

Aza Tahrirât Kâtibi Efendi

Aza Hacı Yusuf Ağa

Aza Mehmet Efendi

Aza Ali Ağa¹⁸⁰

Eşen Nâhiye:

Mevki-i Coğrafi ve Kura: Eşen Nâhiyesi, Meğri Kazası'nın şimal-i garbisi aksamından müteşekkil ve 65 karyeye müstemildir.

Nüfus ve Emâkin: Nâhiye-i Mezkûr'a 3208'ı zükûr ve 3324'ü inâs olarak 6532 Nüfus-u Müslime'ye ve 2414 emâkine camidir.

Merkez nâhiye, Meğri Kasabası'nın cihet-i şimaliyesinde ve sahile karîb bir mevki'de ve 26 (32 olması gerekiyor) derece 56 dakika arz-ı şimali ve 26 derece 31 dakika tol-ı şarkide vaki' Eşen Karyesi'dir.¹⁸¹

¹⁷⁸ 1311/1893 AVS, s. 401

¹⁷⁹ 1311/1893 AVS, s. 404

¹⁸⁰ 1312/1894 AVS, s. 489

¹⁸¹ 1312/1894 AVS, s. 363

Eşen Nâhiyesi:

Müdür Ali Rıza Efendi
Nâib Vekili (münhal)

Tahrirât Kâtibi Halil Efendi
Rüsumât Memuru Abdullah Efendi¹⁸²

Meclis-i Nâhiye:

Reis Müdür-ü Nâhiye
Aza Nâib Vekili Efendi
Aza Tahrirât Kâtibi Efendi

Aza Hasan Keşfi Efendi
Aza İsmail Ağa ve Mehmet Efendi¹⁸³

Eşen Nâhiye:

Mevki-i Coğrafi ve Kura: Eşen Nâhiyesi, Meğri Kazası'nın şimal-i garbisi aksamından müteşekkil ve 65 karyeye müstemildir.

Nüfus ve emâkin: Nâhiye-i Mezkûr'a 3208'ı zükûr ve 3324'ü inâs olarak 6532 Nüfus-u Müslime'ye ve 2414 emâkine camidir.

Merkez nâhiye, Meğri Kasabası'nın cihet-i şimaliyesinde ve sahile karîb bir mevki'de ve 26 (32 olması gerekiyor) derece 56 dakika arz-ı şimali ve 26 derece 31 dakika tol-ı şarkide vaki' Eşen Karyesi'dir.¹⁸⁴

Eşen Nâhiyesi'ne ait 1314 (1896) tarihli salnâmede çalışmaların bazılarında değişme meydana gelmiştir. Dikkat çekici bir durum ise Eşen Nâhiyesi'ne bağlı köy sayısı 22 olarak gösterilmiştir. Bu salnâmede nüfus ve emâkin ile ilgili bilgi verilmemiştir.

Eşen Nâhiyesi:

Müdür Abdüttahhâr Efendi
Nâib (münhal)

Tahrirât Kâtibi Halil Efendi
Rüsumât memuru Abdullah Efendi

Meclis-i Nâhiye:

Reis Müdür-ü Nâhiye
Aza Nâib Vekili Efendi(münhal)
Aza Tahrirât Kâtibi Efendi

Aza Hasan Keşfi Efendi
Aza İsmail Ağa ve Mehmet Efendi¹⁸⁵

---

¹⁸² 1313/1895 AVS, s. 476

¹⁸³ 1313/1895 AVS, s. 476, 477

¹⁸⁴ 1313/1895 AVS, s. 480

¹⁸⁵ 1314/1896 AVS, s. 474

Eşen Nâhiye:

Mevki-i Coğrafi ve Kura: Eşen Nâhiyesi, Meğri Kazası'nın şimal-i garbisi aksamından müteşekkil ve 22 karyeye müstemildir.

Mezkûr nâhiye, Meğri Kasabası'nın cihet-i şimaliyesinde ve sahile karib bir mevkide 26 derece 56 dakika arz-ı şimali ve 26 derece 31 dakika tol-ı şarkide vaki Kestep Karyesi'dir.¹⁸⁶

Eşen Nâhiyesi ile ilgili 1315 (1897), 1316 (1898), 1317 (1899), 1319 (1901), 1320 (1902) ve 1323 (1905) tarihli salnâmelerde verilen bilgiler azalmıştır. Sadece çalışanlar ve nüfusu ile ilgili kısa kısa bilgiler verilmiştir.

Meğri Kazası'nın Eşen Nâhiyesi Nüfus-u Mevcudesi:¹⁸⁷

Yekûn	Înâs	Zükûr
6509	3165	3344

Eşen Nâhiyesi Nüfus-u Mevcudesi:¹⁸⁸

Yekûn	Înâs	Zükûr
6509	3165	3344

Eşen Nâhiyesi:¹⁸⁹

Müdür Abdüttahhar Efendi

Tahrirât Kâtibi Salih Efendi

Nâhiyenin Nüfus-u Mevcudesi:

Yekûn	Înâs	Zükûr
6428	3120	3308

Nâhiyenin 314 Senesi Zarfında Nüfus Vukuatı:¹⁹⁰

Tevellüdât	Vefiyyât	Münâkehât	Talâk
181	156	64	5

Eşen Nâhiyesi:¹⁹¹

Müdür (münhal)

Tahrirât Kâtibi Rıza Efendi

¹⁸⁶ 1314/1896 AVS, s. 477

¹⁸⁷ 1315/1897 AVS, s. 531

¹⁸⁸ 1316/1898 AVS, s. 511

¹⁸⁹ 1317/1899 AVS, s. 449

¹⁹⁰ 1317/1899 AVS, s. 450

¹⁹¹ 1319/1901 AVS, s. 405

Eşen Nâhiyesi: ¹⁹²

Müdür Halil Sami Efendi

Tahrirât Kâtibi Şükrü Efendi

Vergi Kâtibi Halil Efendi

Eşen Nâhiyesi: ¹⁹³

Müdür Mehmet Mir'et Efendi

Tahrirât Kâtibi Tal'at Efendi

Vergi Kâtibi Halil Efendi

1326 (1908) tarihli salnâmede, Eşen Nâhiyesi'ne bağlı köy sayısının 37 olarak verildiği görülmüştür. 6350'i erkek, 6604'ü bayan, toplam 12954 Müslüman nüfus gösterildiği görülmektedir. Nüfus aşırı artarken, erkek nüfusun bayan nüfusunun altında kaldığı görülmektedir. Emâkin sayısı ise 2500'te kalmıştır.

Eşen Nâhiyesi: ¹⁹⁴

Müdür İrfan Efendi

Tahrirât kâtibi Tal'at Efendi

Vergi Kâtibi Mehmet Efendi

Eşen Nâhiye:

Mevki-i Coğrafi ve Kura: Eşen Nâhiyesi, Meğri Kazası'nın şimal-i garbisi aksamından müteşekkil ve (37) karyeye müstemildir.

Nüfus ve Emâkin: Nâhiye-i Mezkûr'da (6350)'i zükûr (6604)'ü inâs olarak (12954) Nüfus-u Müslime'yi ve (2500) emâkine cami'dir.

Mezkûr nâhiye, Meğri kasabasının cihet-i şimaliyesinde ve sahile karib bir mevkide (26) derece (56) dakika arz-ı şimali ve (26) derece (31) dakika tol-ı şarkide vaki (Eşen) Karyesi'dir. ¹⁹⁵

a.2. Meğri (Fethiye) Kazası'nın Köyleri

Meğri (Fethiye) Kazası'na bağlı olan köyler ile ilgili ilk bilgi, 1308 (1891) ¹⁹⁶ II. cilt tarihli salnâmede yer almıştır. Tablo şeklinde verilen bu bilgide nüfus ve yerleşmelerde (emâkin) yer adığı için "Nüfus" başlığı altında tablo kullanılmıştır. Salnâmede 61 adet köy adı geçmektedir.

---

¹⁹² 1320/1903 AVS, s. 412

¹⁹³ 1323/1905 AVS, s. 382

¹⁹⁴ 1326/1908 AVS, s. 722

¹⁹⁵ 1326/1905 AVS, s. 725, 726

¹⁹⁶ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 511

1308 (1891) Tarihli Salnâme Meğri'nin Köyleri, Nüfusu ve Emâkinleri; ¹⁹⁷ (Tablo 50)

Meğri Kazası					
Esami	Nüfus	Emâkin	Esami	Nüfus	Emâkin
Meğri Kasabası	6861	1800	Keriş Yüzlü "	142	30
Keçiler Karyesi	236	42	Yaka "	210	41
Ebuhora "	31	6	Fenciler "	187	35
Manastır "	165	33	Çedkek "	86	15
Paluk "	172	35	Zikirciler "	102	20
Cedid "	106	20	Çamur "	69	12
Hisar "	179	36	Kadı "	218	42
Kırançağıl "	65	12	Gideler "	200	60
Hastahane "	47	10	Dere "	317	63
Çatallar "	104	20	Zeyve "	306	61
Ahadlı "	82	15	Kaya "	316	63
Günlükbaşı "	160	32	Gündüseli "	140	30
Karaçulha "	1264	310	Kal'a "	118	23
Patlangıç "	706	180	Bayır "	262	55
Eldirek "	413	100	Çaltılar "	304	61
Gökban "	440	110	Papas "	312	62
Donata "	293	58	Kara köy "	122	25
Üzümlü "	624	160	Minare "	124	25
İnciler "	399	95	Çukurince "	232	45
Boynuz "	165	33	Çoban "	353	68
Evrân "	715	174	Doğanlar "	123	25
Mengan "	118	22	Yeniciler "	248	45
Çapak "	380	94	Temürlar "	145	32
Atlı Dere "	312	64	Ata "	53	12
Zorlar "	308	62	Farilya "	446	100
Bayata (Bayat) "	220	42	Yaka Nabic "	333	65
Yarbaşı "	22	5	Todırğa (Dodurğa) "	462	102
Orta "	64	212	Yohsullu "	163	30
Paşalı "	98	19	Kesteb "	494	107
Çılan "	994	30	Kum "	47	10
Döğer "	193	40	Çabaktarı "	235	50
Gülman "	42	10	Kevamet "	332	65

Kazaya bağlı köyler ile ilgili daha sonra 1311 (1893), 1312 (1894), 1313 (1895), 1314 (1896) ve 1326 (1908) tarihli salnâmelerde bilgiler verilmiştir. Köylerin isimleri verilirken tablo kullanılmamıştır. 1311 (1893) tarihli salnâmede kazanın 1 nâhiyesi, 79 köyü ve 8 mahallesi olduğu bilgisi verilmiştir.

Mevki'-i Coğrafi ve Nevâhi ve Kura: Meğri Kazası şimalen: Tavas ve Köyceğiz Kazaları ve Konya Vilayeti, şarken: Vilayet-i Müşarün ileyhin Kızak ve Ak Dağları, cenuben:

¹⁹⁷ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 511

Adalar denizi ve garben: Meğri körfezi ile mahdudu olup Eşen namıyla bir nâhiyeyi ve 79 karye ve 8 mahalleye muhtevidir.¹⁹⁸

1312 (1894) tarihli salnâmede kazanın 1 nâhiyesi, 79 köyü, 8 mahallesi olduğu bilgisi verilmiştir. Aynı zamanda kazaya bağlı köylerin isimleri de verilmiştir. Mahallelerin isimleri verilmemiştir. 1308 (1891) tarihinde köylerin isimleri ile beraber nüfusları ve yerleşmeler (emâkinler) verilmişken, 1312 (1894) tarihi ve sonrasında sadece köylerin isimleri verilmiştir. Verilen bilgilerde bir değişme olmamıştır.

Meğri'ye bağlı köylere baktığımızda, genelde Türkçe isimlerin kullanıldığını görülmüştür. Türkler'in Meğri'ye yerleşirken, kendi kültürlerini de buraya taşıdıkları, Meğri'nin artık bir Türk yerleşim yeri haline geldiği görülür. Bayat, Düğer, Dodurga, vb boy adlarının yerleşim yerlerine verilmesi de buna bir kanıt oluşturmuştur. Türklerin yanında Meğri'de başka milletlerde yaşamıştır. Nüfus konusunda bilgi verilmiştir.

1312 (1894) tarihli salnâme:¹⁹⁹

Mevki'-i Coğrafi ve Nevâhi ve Kura: Meğri Kazası şimalen: Tavas ve Köyceğiz Kazaları ve Konya Vilayeti, şarken: Vilayet-i Müşarün İleyh'in Kızak ve Ak Dağları, cenuben: Adalar Denizi ve garben: Meğri Körfezi ile mahdudu olup Eşen namıyla bir nâhiyeye ve 79 karye ve 8 mahalleye muhtevidir.

1312 (1894) Tarihli Salnâme Mezkûr Kazaya Merbut Kuranın Esâmisi:²⁰⁰

Abacık, Abacık Deresi, Orak, Ata, Eldirek, Adalidere, Ahmedli, Ovacık, Üzümlü, İncir, İnlüce, Eldirek Yaylası, Orta Yaylası, Eyusura, Burnaziçi, Patlangıç, Bayır, Patlangıç Günlük, Boynuz, Bekçiler, Bağyaka Ma Kal'a, Papas, Bayat Orta Yarbaşı, Paşalı, Temurlar, Câmul, Cörttek, Cilan, Cenkir, Çoban İ'si, Çay Kenarı, Çukur İncir (Çukurince), Çaylak, Çiyân, Çoban İ'si Yaylası, Düğer, Derecökük, Dünder, Dünder Yaylası, Düğer Kiriş Burnu, Zikirciler, Zeyve, Seydiler, Seydiler Yaylası, Seydiler Turlar, Gebeler Mendan, Dodurga, Doğanlar, Zorlar, Farilya, Kadı, Kara Çulha, Kaba Ağaç, Karakan, Karaköy, Koma, Karadere, Kayacık, Karğı, Kara Çulha Yaylası, Kıncılar, Köşk, Külhan, Günyan, Kerded, Kesteb, Gülment, Kebe, Kiriş Burnu, Görme, Görme Deresi, Gülyan Yaylası, Keciler, Minare, Metkan, Nîf, Yarî, Yohsullu, Yakabağ, İdis Mübaşir Yaylası.

¹⁹⁸ 1311/1893 AVS, s. 402

¹⁹⁹ 1312/1894 AVS, s. 489

²⁰⁰ 1312/1894 AVS, s. 491, 492

1313(1895) tarihli salnâme:²⁰¹

Mevki'-i Coğrafi ve Nevâhi ve Kura: Meğri Kazası şimalen: Tavas ve Köyceğiz Kazaları ve Konya Vilayeti, şarken: Vilayet-i Müşarün İleyh'in Kızak ve Ak Dağları, cenuben: Adalar Denizi ve garben: Meğri Körfezi ile mahdudu olup Eşen namıyla bir nâhiyeye ve 79 karye ve 8 mahalleye muhtevdir.

1313 (1895) Tarihli Salnâme Mezkûr Kazaya Merbut Kuranın Esâmisi: ²⁰²

Abacık, Abacık Deresi, Orak, Ata, Eldirek, Adalidere, Ahmedli, Ovacık, Üzümlü, İncir, İnlüce, Eldirek Yaylası, Orta Yaylası, Eyusura, Burnaziçi, Patlangıç, Bayır, Patlangıç Günlük, Boynuz, Bekçiler, Bağyaka Ma Kal'a, Papas, Bayat Orta Yarbaşı, Paşalı, Temurlar, Câmul, Cörtek, Cilan, Cenkir, Çoban İ'si, Çay Kenarı, Çukur İncir (Çukurince), Çaylak, Çiyân, Çoban İ'si Yaylası, Düğer, Dereçökük, Dünder, Dünder Yaylası, Düğer Kiriş Burnu, Zikirciler, Zeyve, Seydiler, Seydiler Yaylası, Seydiler Turlar, Gebeler Mendan, Dodurga, Doğanlar, Zorlar, Farilya, Kadı, Kara Çulha, Kaba Ağaç, Karakan, Karaköy, Koma, Karadere, Kayacık, Karğı, Kara Çulha Yaylası, Kincılar, Köşk, Külhan, Günyan, Kerded, Kesteb, Gülment, Kebe, Kiriş Burnu, Görme Deresi, Gülyan Yaylası, Keciler, Minare, Metkan, Nîf, Yarî, Yohsullu, Yakabağ, İdis Mübaşir Yaylası.

1314 (1896) tarihli salnâme:²⁰³

Mevki'-i Coğrafi ve Nevâhi ve Kura: Meğri Kazası şimalen: Tavas ve Köyceğiz Kazaları ve Konya Vilayeti, şarken: Vilayet-i Müşarün İleyh'in Kızak ve Ak Dağları, cenuben: Adalar Denizi ve garben: Meğri Körfezi ile mahdudu olup Eşen namıyla bir nâhiyeye ve 79 karye ve 8 mahalleye muhtevdir.

1314 (1896) Tarihli Salnâme Mezkûr Kazaya Merbut Kuranın Esâmisi: ²⁰⁴

Abacık, Abacık Deresi, Orak, Ata, Eldirek, Adalidere, Ahmedli, Ovacık, Üzümlü, İncir, İnlüce, Eldirek Yaylası, Orta Yaylası, Eyusura, Burnaziçi, Patlangıç, Bayır, Patlangıç Günlük, Boynuz, Bekçiler, Bağyaka Ma Kal'a, Papas, Bayat Orta Yarbaşı, Paşalı, Temurlar, Câmul, Cörtek, Cilan, Cenkir, Çoban İ'si, Çay Kenarı, Çukur İncir (Çukurince), Çaylak, Çiyân, Çoban İ'si Yaylası, Düğer, Dereçökük, Dünder, Dünder Yaylası, Düğer Kiriş Burnu, Zikirciler, Zeyve, Seydiler, Seydiler Yaylası, Seydiler Turlar, Gebeler

²⁰¹ 1313/1895 AVS, s. 477

²⁰² 1313/1895 AVS, s. 479, 480

²⁰³ 1314/1896 AVS, s. 474

²⁰⁴ 1314/1896 AVS, s. 476, 477

Mendan, Dodurga, Doğanlar, Zorlar, Farilya, Kadı, Kara Çulha, Kaba Ağaç, Karakan, Karaköy, Koma, Karadere, Kayacık, Karğı, Kara Çulha Yaylası, Kıncılar, Köşk, Külhan, Günyan, Kerded, Kesteb, Gülment, Kebe, Kiriş Burnu, Görme Deresi, Gülyan Yaylası, Keciler, Minare, Metkan, Nîf, Yarî, Yohsullu, Yakabağ, İdis Mübaşir Yaylası.

1326 (1908) tarihli salnâme²⁰⁵

Mevki'-i Coğrafi: **Meğri** Kazası şimalen: Tavas ve Köyceğiz Kazaları ve Konya Vilayeti, şarken: Vilayet-i Müşarün İleyh'in Kırak ve Ak Dağları, cenuben: Adalar Denizi ve garben: Meğri Körfezi ile mahdudu olup Eşen namıyla bir nâhiyeyi ve 79 karye ve (8) mahalleye muhtevidir.

1326 (1908) Tarihli Salnâme Mezkûr Kazaya Merbut Kuranın Esâmisi:²⁰⁶

Abacık, Abacık Deresi, Orak, Ata, Eldirek, Adalıdere, Ahmedli, Ovacık, Üzümlü, İncir, İnlüce, Eldirek Yaylası, Orta Yaylası, Eyusura, Burnaziçi, Patlangıç, Bayır, Patlangıç Günlük, Boynuz, Bekçiler, Bağyaka Ma Kal'a, Papas, Bayat Orta, Yaryaşı, Paşalı, Temurlar, Câmul, Cörtek, Cilan, Cenkir, Çoban İ'si, Çay Kenarı, Çukur İncir (Çukurince), Çaylak, Çiyân, Çoban İ'si Yaylası, Düğer, Dereçökük, Dünder Yaylası, Düğer Kiriş Burnu, Kirciler, Zeyve, Seydiler, Seydiler Yaylası, Seydiler Turlar, Gebeler Mendan, Dodurga, Doğanlar, Zorlar, Farilya, Kadı, Kara Çulha, Kaba Ağaç, Karakan, Karaköy, Koma, Karadere, Kayacık, Karğı, Kara Çulha Yaylası, Kıncılar, Köşk, Külhan, Günyan, Kerded, Kesteb, Gülment, Kebe, Kiriş Burnu, Görme, Görme Deresi, Gülyan Yaylası, Keciler, Minare, Metkan, Nîf, Yarî, Yohsullu, Yakabağ, İdis Mübaşir Yaylası.

---

²⁰⁵ 1326/1908 AVS, s. 724

²⁰⁶ 1326/1908 AVS, s. 724

b. Meğri (Fethiye) Kazası'nın Mülkî Teşkilatı

Osmanlı Devleti zamanında salnâmelere göre Meğri (Fethiye) Kazası'nın mülkî teşkilatlanması; Meclis-i Kaza-yı İdare, Meclis-i Deavi, Meclis-i Belediye, Menafi Komisyonu veya Sandığı, Mahkeme-i Bidayet, Rüşumât (Vergi) İdaresi, Nüfus İdaresi, Liman ve Karantina Dairesi, Orman ve Ma'den İdaresi, Mal Müdürü (kalemi) İdaresi, Tapu İdaresi, Ziraat Bankası İdaresi, Ticaret Mahkemesi, Maarif Komisyonu, Ticaret ve Ziraat Odası, Nâfi'a Komisyonu, Memurin-i Zabıta gibi çeşitli kurumlar yer almıştır. Kurumlar, maliye, ekonomi, eğitim, ticaret ve sanayi vb. başlıklar altında incelenirken ilgili görevliler gösterilmiştir. Kurumlar ile ilgili görevliler verilmeden önce Meğri Kazası'nda görev yapan kaymakam, nâib, belediye başkanı ve müftüler görev yaptıkları yıllar esas alınarak tablo şeklinde gösterilmiştir.

b.1.Meğri (Fethiye) Kazası'nda Görev Yapan Kaymakamlar (Tablo 51)

Sayı	Kaymakam adı	Görev yılı	Rütbe	Memuriyet
1	Hakkı Bey ²⁰⁷	1296 (1879)		
2	Mahmut Fuat Efendi ²⁰⁸	1297 (1880)		
3	Muhyiddin Efendi ²⁰⁹	1298 (1881)		
4	Muhyiddin Efendi ²¹⁰	1299 (1882)		
5	Ali Rıza Efendi ²¹¹	1300 (1883)	Vekil	
6	Hakkı Bey ²¹²	1301 (1884)		
7	Şemsi Efendi ²¹³	1302 (1885)		
8	Mustafa Efendi ²¹⁴	1303 (1886)		
9	Mustafa Efendi ²¹⁵	1304 (1887)	Saniye	
10	Hüsnü Bey ²¹⁶	1306 (1889)	Vekil	
11	Ali Galip Bey ²¹⁷	1308 (1891)	Mekteb-i Mülkiye-i Şahane Mezunu	

²⁰⁷ 1296/1879 AVS, s.136

²⁰⁸ 1297/1880 AVS, s.148

²⁰⁹ 1298/1881 AVS, s.171

²¹⁰ 1299/1882 AVS, s.210

²¹¹ 1300/1883 AVS, s.223

²¹² 1301/1884 AVS, s.231

²¹³ 1302/1885 AVS, s.166

²¹⁴ 1303/1886 AVS, s.166

²¹⁵ 1304/1887 AVS, s.362

²¹⁶ 1306/1889 AVS, s.207

²¹⁷ 1308/1891 AVS, I. cilt, s.184

12	Mahmut Adni Bey ²¹⁸	1311 (1893)		
13	Naim Efendi ²¹⁹	1312 (1894)		
14	Hamdi Efendi ²²⁰	1313 (1895)		
15	Mehmet Efendi ²²¹	1314 (1896)		
16	Mehmet Muhlis Efendi ²²²	1315 (1897)	Salise Kırım ve Girid Madalyası	M 5
17	Mehmet Hulusi Efendi ²²³	1316 (1898)	Salise Kırım ve Girit madalyası	M 5
18	İsmail Hakkı Efendi ²²⁴	1317 (1899)		
19	İsmail Hakkı Efendi ²²⁵	1319 (1901)		
20	Ali Rıza Bey ²²⁶	1320 (1902)	Mütemayız	
21	Osman Nuri Bey ²²⁷	1323 (1905)	Salise	
22	Osman Nuri Bey ²²⁸	1326 (1908)	Salise	

Tabloya bakıldığında, bir kaymakamın kazada en fazla 2 yıl görev yaptığı görülmüştür. Salnâmelerde adı geçen ilk kaymakamın Hakkı Bey olduğu bilgisine rastlanmıştır. 1301 (1884) tarihinde Ali Rıza Efendi'nin kaymakamlığı vekâleten yaptığı, asil kaymakamın olmadığı görülmüştür. Salnâmelere göre kazada görevli en son kaymakam ise Osman Nuri Bey olmuştur.

b.2. Meğri (Fethiye) Kazası'nda Görev Yapan Nâibler (Tablo 52)

Sayı	Nâibin adı	Görev yılı
1	Osman Efendi(Vekil) ²²⁹	1296 (1879)
2	Muhammed Rüştü Efendi ²³⁰	1297 (1880)
3	Mehmet Sadık Efendi ²³¹	1298 (1881)
4	Mehmet Sadık Efendi ²³²	1299 (1882)
5	Mehmet Sadık Efendi ²³³	1300 (1883)

²¹⁸ 1312/1894 AVS, s.487

²¹⁹ 1311/1893 AVS, s.400

²²⁰ 1313/1895 AVS, s.475

²²¹ 1314/1896 AVS, s.472

²²² 1315/1897 AVS, s.525

²²³ 1316/1898 AVS, s.506

²²⁴ 1317/1899 AVS, s.444

²²⁵ 1319/1901 AVS, s.399

²²⁶ 1320/1902 AVS, s.407

²²⁷ 1323/1905 AVS, s.377

²²⁸ 1326/1908 AVS, s.718

²²⁹ 1296/1879 AVS, s.136

²³⁰ 1297/1880 AVS, s.148

²³¹ 1298/1881 AVS, s.171

²³² 1299/1882 AVS, s.210

²³³ 1300/1883 AVS, s.223

6	İbrahim Feyzi Efendi ²³⁴	1301 (1884)
7	Haşmet Efendi ²³⁵	1302 (1885)
8	Haşmet Efendi ²³⁶	1303 (1886)
9	Ahmet Sıtkı Efendi ²³⁷	1304 (1887)
10	Hasan Hayrullah Efendi ²³⁸	1306 (1889)
11	Hasan Hayrullah Efendi ²³⁹	1308 (1891)
12	Ahmet Tevfik Efendi ²⁴⁰	1311 (1893)
13	Ahmet Tevfik Efendi ²⁴¹	1312 (1894)
14	Hasan Hayrullah Efendi ²⁴²	1313 (1895)
15	İsmet Efendi ²⁴³	1314 (1896)
16	İsmet Efendi ²⁴⁴	1315 (1897)
17	İsmet Efendi ²⁴⁵	1316 (1898)
18	Ebu Bekir Efendi ²⁴⁶	1317 (1899)
19	Arifi Efendi ²⁴⁷	1319 (1901)
20	Sadreddin Efendi ²⁴⁸	1320 (1902)
21	Abdülhak Efendi ²⁴⁹	1323 (1905)
22	Mehmet Şâkir Efendi ²⁵⁰	1326 (1908)

Meğri Kazası'nda salnâmelere göre nâib olarak ilk görev yapan, Osman Efendi'nin vekâleten bu görevi yaptığı görülmüştür. Kazada nâiblik yapan, Mehmet Sadık Efendi, Hasan Hayrullah Efendi, İsmet Efendi 3'er yıl ile en fazla bu görevi yapan devlet görevlileri olmuştur. Salnâmelerde göre en son görevli nâib ise Mehmet Şâkir Efendi olmuştur.

Nâibler verilen dönemde, ilçe meclisinin kaymakamdan sonra en önemli üyelerinden biri olmuşlardır. Nâiblerin asıl görevi ise; ilçede bulunan Bidayet Mahkemeleri'nde kadının (hâkim) yerine görev yapmaktır.

²³⁴ 1301/1884 AVS, s.231

²³⁵ 1302/1885 AVS, s.166

²³⁶ 1303/1886 AVS, s.166

²³⁷ 1304/1887 AVS, s.362

²³⁸ 1306/1889 AVS, s.208

²³⁹ 1308/1891 AVS, I. cilt, s.184

²⁴⁰ 1311/1893 AVS, s.400

²⁴¹ 1312/1894 AVS, s.487

²⁴² 1313/1895 AVS, s.475

²⁴³ 1314/1896 AVS, s.472

²⁴⁴ 1315/1897 AVS, s.525

²⁴⁵ 1316/1898 AVS, s.506

²⁴⁶ 1317/1899 AVS, s.444

²⁴⁷ 1319/1901 AVS, s.399

²⁴⁸ 1320/1902 AVS, s.407

²⁴⁹ 1323/1905 AVS, s.377

²⁵⁰ 1326/1908 AVS, s.718

b.3. Meğri (Fethiye) Kazası'nda Görev Yapan Belediye Reisleri (Tablo 53)

Sayı	Belediye reisinin adı	Görev yılı
1	Anton Efendi ²⁵¹	1296 (1879)
2	Anton Efendi ²⁵²	1297 (1880)
3	Anton Efendi ²⁵³	1298 (1881)
4	-	1299 (1882)
5	Hacı Anton Efendi ²⁵⁴	1300 (1883)
6	Anton Efendi ²⁵⁵	1301 (1884)
7	Hacı İbrahim Ağa ²⁵⁶	1302 (1885)
8	Manol Efendi ²⁵⁷	1303 (1886)
9	Hacı Halil Efendi ²⁵⁸	1304 (1887)
10	Hacı Halil Efendi ²⁵⁹	1306 (1889)
11	Hacı Halil Efendi ²⁶⁰	1308 (1891)
12	Hacı İbrahim Efendi ²⁶¹	1311 (1893)
13	Hacı İbrahim Efendi ²⁶²	1312 (1894)
14	Hacı Halil Efendi ²⁶³	1313 (1895)
15	Hacı Halil Efendi ²⁶⁴	1314 (1896)
16	Hacı Nikola Efendi ²⁶⁵	1315 (1897)
17	Hacı Nikola Efendi ²⁶⁶	1316 (1898)
18	Hacı Nikola Efendi ²⁶⁷	1317 (1899)
19	Nikola Efendi ²⁶⁸	1319 (1901)

²⁵¹ 1296/1879 AVS, s.136

²⁵² 1297/1880 AVS, s.148

²⁵³ 1298/1881 AVS, s.172

²⁵⁴ 1300/1883 AVS, s.224

²⁵⁵ 1301/1884 AVS, s.232

²⁵⁶ 1302/1885 AVS, s.167

²⁵⁷ 1303/1886 AVS, s.166

²⁵⁸ 1304/1887 AVS, s.362

²⁵⁹ 1306/1889 AVS, s.208

²⁶⁰ 1308/1891 AVS I.cilt, s.185

²⁶¹ 1311/1893 AVS, s.400

²⁶² 1312/1894 AVS, s.487

²⁶³ 1313/1895 AVS, s.475

²⁶⁴ 1314/1896 AVS, s.472

²⁶⁵ 1315/1897 AVS, s.526

²⁶⁶ 1316/1898 AVS, s.507

²⁶⁷ 1317/1899 AVS, s.445

²⁶⁸ 1319/1901 AVS, s.400

20	Manol Efendi ²⁶⁹	1320 (1902)
21	Manol Efendi ²⁷⁰	1323 (1905)
22	Manol Efendi ²⁷¹	1326 (1908)

Meğri Kazası'nda görev yapan belediye başkanlarına ait bilgilere bakıldığında; ilk belediye başkanının Anton Efendi olduğu görülmüştür. 1299 (1882) tarihli salnâmede görevli belediye başkanı ile ilgili bir bilgi yer almamıştır. 1296 (1879), 1297 (1880), 1298 (1881) ve 1300 (1883) tarihlerinde Anton Efendi'nin belediye başkanı olduğu bilgisi verilmesinden dolayı, 1299 (1882) tarihinde Anton Efendi'nin belediye başkanı olması muhtemeldir. Tabloyu incelediğimizde en fazla görevde kalan 6 yıl ile Anton Efendi olmuştur. Belediye başkanlığı görevini, Türkler yaptığı gibi, Rum kökenli vatandaşlarının yapmıştır.

b.4. Meğri (Fethiye) Kazası'nda Görev Yapan Müftüler (Tablo 54)

Sayı	Müftünün adı	Görev yılı
1	-	1296 (1879)
2	Osman Şuuri Efendi ²⁷²	1297 (1880)
3	Osman Şuuri Efendi ²⁷³	1298 (1881)
4	-	1299 (1882)
5	Müftü Efendi ²⁷⁴	1300 (1883)
6	-	1301 (1884)
7	-	1302 (1885)
8	-	1303 (1886)
9	-	1304 (1887)
10	-	1306 (1889)
11	-	1308 (1891)
12	Mustafa Efendi ²⁷⁵	1311 (1893)
13	Mustafa Efendi ²⁷⁶	1312 (1894)
14	Münhal ²⁷⁷	1313 (1895)

²⁶⁹ 1320/1902 AVS, s.408

²⁷⁰ 1323/1905 AVS, s.378

²⁷¹ 1326/1908 AVS, s.719

²⁷² 1297/1880 AVS, s.148

²⁷³ 1298/1881 AVS, s.171

²⁷⁴ 1300/1883 AVS, s.223

²⁷⁵ 1311/1893 AVS, s.400

²⁷⁶ 1312/1894 AVS, s.487

²⁷⁷ 1313/1895 AVS, s.475

15	Hüseyin Hüsnü Efendi ²⁷⁸	1314 (1896)
16	Müftü Efendi ²⁷⁹	1315 (1897)
17	Mehmet Efendi ²⁸⁰	1316 (1898)
18	Müftü Efendi ²⁸¹	1317 (1899)
19	-	1319 (1901)
20	-	1320 (1902)
21	Müftü Efendi ²⁸²	1323 (1905)
22	Hüseyin Hüsnü Efendi ²⁸³	1326 (1908)

Meğri (Fethiye) Kazası'nda salnâmelere göre görevli müftülere ait bilgiler düzenli bir şekilde verilmemiştir. Tabloda da görüldüğü gibi verilen bilgilerin bazısında ise sadece "Müftü Efendi" tabiri kullanılmış isim verilmemiştir. Osman Şuuri Efendi, Mustafa Efendi, Hüseyin Hüsnü Efendi ve Mehmet Efendi salnâmelerde en fazla adı geçen müftüler olmuşlardır. 1300 (1883) tarihinde müftü, ilçe meclis idaresinin doğal üyesi kabul edilmiştir.

b.5. Meğri (Fethiye) Kazası'nın Mülkî Teşkilatında Yer Alan Kurumlar, Me'muriyetler ve Görevliler

1296 (1879) tarihli salnâme:²⁸⁴

Kaymakam Hakkı Bey

Nâib Vekili Osman Efendi

Tahrirât Müdürü Hacı Mehmet Efendi

Sandık Emini Yorgaki Efendi

Meclis-i İdare:

Meclis-i Daavi:

Reis Kaymakam Bey

Reis Nâib Bey

Aza:

Memurin:

Hacı Halil Efendi

Hacı Veli Efendi

Hacı Hasan Ağa

Hüseyin Efendi

Kostanti Efendi

Manol Efendi

²⁷⁸ 1314/1896 AVS, s.472

²⁷⁹ 1315/1897 AVS, s.525

²⁸⁰ 1316/1898 AVS, s.506

²⁸¹ 1317/1899 AVS, s.444

²⁸² 1323/1905 AVS, s.377

²⁸³ 1326/1908 AVS, s.718

²⁸⁴ 1296/1879 AVS, s.136

Tufan Ağa
Tahrirat Kâtibi Efendi
Mâl Müdürü Efendi
Sandık Emîni Efendi

Memurin:

Arazi Kâtibi Anton Efendi
Karantina Memuru Rasim Efendi
Liman Reisi Vekili Ömer Efendi
Orman Suvârîsi Harelempos Efendi

Meclis-i Belediye:

Reis Anton Efendi

Aza:

Ömer Efendi Ve İbrahim Efendi
Yâni Efendi Nikola Efendi
Kâtip Ali Efendi

Düvel-i Ecnebiye Konsolosları:

Fransa Konsolos Vekili Mösyö Boli
Yunan Konsolos Vekili Yâni

1297 (1880) tarihli salnâme:²⁸⁶

Kaymakam Mahmut Fuat Efendi
Müftü Osman Şuurî Efendi
Tahrirât Kâtibi Hulusi Efendi
Vukuât Kâtibi Yahya Sarı Efendi

Meclis-i İdare:

Reis Kaymakam Efendi

Aza:

Halil Efendi

Hacı Anton Efendi
Kâtip Hasan Efendi
Vukuat Kâtibi Yahya Efendi

Rüsumât Memuru Hacı Hurşit Efendi
Kâtibi Süleyman Efendi
Zabıta Memuru Mehmet İzzet Efendi

Menafî Vekilleri:

Burğallı Veysel Efendi
Nikola Efendi
Hırsto Efendi

Tercümanı Mösyö Manol
Tercümanı Anton²⁸⁵

Nâib-i Kaza Muhammed Rüştü Efendi
Mâl Müdürü Dimitros Efendi
Tapu Kâtibi Hacı Bahri Efendi
Sandık Emîni Vasil Efendi

Mahkeme-i Bidayet:

Reis Nâib Efendi

Aza:

Hacı Veli Efendi

²⁸⁵ 1296/1879 AVS, s.136

²⁸⁶ 1297/1880 AVS, s.148

Kostanti Efendi
Tufan Ağa
Kâtip Hulusi Efendi

Meclis-i Belediye:
Reis Anton Efendi

Aza:
Ömer Efendi
İbrahim Efendi
Yâni Efendi
Nikola Efendi
Kâtip Ali Efendi²⁸⁷

1298 (1881) tarihli salnâme:²⁸⁸

Kaymakam Muhyiddin Efendi
Müftü Osman Şuuri Efendi
Tahrirât Kâtibi Hüseyin Efendi
Vukuat Kâtibi Yahya Sarı Efendi

Meclis İdaresi:
Reis Kaymakam Efendi

Aza:
Halil Efendi
Kostanti Ağa
Tufan Ağa
Kâtip Hulusi Efendi
Mahkeme-i Bidayet:
Reis Nâib Efendi

Aza:
Hacı Veli Efendi
Manol Efendi
Kâtib-i Evvel Hasan Efendi

Karmide Manol Efendi
Kâtib-i Evvel Hasan Efendi
Kâtib-i Sani Ahmet Efendi

Menafi-i Umumiye Vekilleri:
Burğallı Veysel Efendi
Nikola Efendi
Hırsto Efendi

Nâib Mehmet Sadık Efendi
Mâl Müdürü Dimitros Efendi
Tapu kâtibi Hacı Bahri Efendi
Sandık Emmini Halil İbrahim Efendi

---

²⁸⁷ 1297/1880 AVS, s.148

²⁸⁸ 1298/1881 AVS, s.171

Kâtib-i Sani Ahmed Efendi

Meclis-i Belediye:

Reis Anton Efendi

Aza:

Ömer Efendi

İbrahim Efendi

Yâni Efendi

Niko Efendi

Kâtib Ali Efendi²⁸⁹

1299 (1882) tarihli salnâme:²⁹⁰

Kaymakam Muhyiddin Efendi

Mâl Müdürü Dimitraki Efendi

Sandık Emni Yorgi Efendi

Nâib Mehmet Sadık Efendi

Tahrirât Kâtibi Salih Efendi

1300 (1883)²⁹¹ tarihli salnâme:

Kaymakam Vekili Ali Rıza Efendi

Nâib Mehmet Sadık Efendi

Tahrirât Kâtibi Mehmet Salih Efendi

Mâl Müdürü Dimitraki Efendi

Sandık Emni Yorgi Efendi

Meclis-i İdare:

Reis Kaymakam Efendi

Azayı Tabi'ye:

Nâib Efendi

Müftü Efendi

Mâl Müdürü Efendi

Tahrirât Kâtibi Efendi

Azayı Muntehibe:

İbrahim Efendi

Hacı Veli Efendi

Vasil Efendi

Penair Efendi

Mahkeme-i Bidayet:

Reis Nâib Efendi

Aza Hacı Halil Efendi

Müstantik Pavlo Efendi

Başkâtip Hüseyin Tevfik Efendi

Muavini Ali Rıza Efendi

²⁸⁹ 1298/1881 AVS, s.171, 172

²⁹⁰ 1299/1882 AVS, s.210

²⁹¹ 1300/1883 AVS, s. 223, 224

A'şar İdaresi:

Memuru Mehmet Efendi
İkinci Kâtip Ethem Efendi

Başkâtibi Espero Efendi
Merkez Anbar Memuru Arif Efendi

Belediye Dairesi:

Reis Hacı Anton Efendi

Aza:

Hacı İbrahim Ağa Hasan Ağa
Hacı Ömer Ağa
Hacı Kostanti Efendi
Hacı Anton
Kâtibi Hasan Efendi
Mâ' Tahrir ve Vergi Kâtibi İsmail Efendi
Tapu Kâtibi Yavuz Efendi
Ser Tahsildâr Hasan Tevfik Efendi
Orman Memuru Ahmed Efendi

Menafi Sandığı Vekilleri:

Hacı İbrahim Ağa
Hasan Ağa
Kâtip Hasan Efendi
Eşen Nâhiyesi Müdürü Hüseyin Hüsnü Efendi
Kâtibi Ali Efendi²⁹²

1301 (1884) tarihli salnâme:²⁹³

Memurin-i Kaza:

Kaymakam Hakkı Bey
Tahrirât Kâtibi Mehmet Salih Efendi
Mâl Müdürü Dimitraki Efendi
Tapu Kâtibi Yaver Efendi

Nâib İbrahim Feyzi Efendi
Vergi kâtibi İsmail Efendi
Sandık Emni Yorgi Efendi
Ser Tahsildâr Mustafa Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza:

---

²⁹² 1300/1883 AVS, s. 224

²⁹³ 1301/1884 AVS, s. 231, 232

Reis Kaymakam Bey

Aza-yı Tabi'ye:

Nâib Efendi

Mâl Müdürü Efendi

Tahrirât Kâtibi Efendi

Mahkeme-i Bidayet:

Reis Nâib Efendi

Başkâtip Hasan Tevfik Efendi

Kâtib-i Sani Yusuf Efendi

A'sâr İdaresi:

Memur Mehmet Efendi

Başkâtip Zekeriya Efendi

Kâtib-i Sani Ethem Efendi

Belediye Dairesi:

Reis Anton Efendi

Aza:

Hacı İbrahim Ağa

Hacı Halil Efendi

Burğallı Kostanti Efendi

Aza-yı Muntehibe:

İbrahim Efendi

Vasil Efendi

Penâyir Efendi

Müstantık Herelâmbos Efendi

Aza Hacı Veli Efendi

Menafî Sandığı Vekilleri:

Hacı İbrahim Ağa

Hasan Ağa

Kâtip Hasan Efendi

Aza:

Arslan Efendi

Yasef Efendi

Simyon Efendi

Kâtip Ethem Efendi²⁹⁴

1302 (1885) tarihli salnâme:²⁹⁵

Kaymakam Şemsi Efendi

Nâib Haşmet Efendi

Mâl müdürü Mehmet Efendi

Tahrirât Kâtibi Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza:

Reis Kaymakam Bey

Aza-yı Tabi'ye:

Vergi Kâtibi Süleyman Efendi

Tapu Kâtibi İbrahim Efendi

Sandık Emmini Hakkı Bey

Aza-yı Muntehibe:

²⁹⁴ 1301/1884 AVS, s. 231, 232

²⁹⁵ 1302/1885 AVS, s. 166, 167

Nâib Efendi

Mâl Müdürü Efendi

Tahrirât Kâtibi Efendi

Mahkeme-i Bidayet:

Reis Nâib Efendi

Aza Hacı Veli Efendi

Müstantık Harelimbo Efendi

Belediye Dairesi:

Reis Hacı İbrahim Ağa

Aza:

Halil Efendi Yusuf Efendi

Yâni Efendi Simyon Efendi²⁹⁶

1303 (1886) tarihli salnâme: ²⁹⁷

Memurin-i Kaza:

Kaymakam Mustafa Efendi

Nâib Haşmet Efendi

Mâl Müdürü Efendi

Tahrirât Kâtibi Ali Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza:

Reis Kaymakam Bey

Aza-yı Tabi'ye:

Nâib Efendi

Mâl Müdürü Efendi

Tahrirât Kâtibi Efendi

Mahkeme-i Bidayet:

Reis Nâib Efendi

Aza Arif Müstantık Anton Efendiler

İbrahim Efendi

Ali Efendi

Manol ve Kostanti Efendiler

Başkâtip Mahmut Efendi

Katib-i Sani Hasan Efendi

Menafi Sandığı Vekilleri:

Hacı İbrahim Ağa

Hasan Ağa

Kâtip Arif Efendi

Vergi kâtibi İbrahim Efendi

Tapu Kâtibi Mehmet Zühtü Efendi

Sandık Emni Cemal Bey

Aza-yı Muntehibe:

İbrahim Efendi

Ali Efendi

Yâni ve Harelimbos Efendiler

Başkâtip Mahmut Efendi

Sâni Hasan Efendi

²⁹⁶ 1302/1885 AVS, s. 167

²⁹⁷ 1303/1886 AVS, s. 166, 167

Belediye Dairesi :
Reis Manol Efendi
Aza Halil ve Yâsef ve Yâni Efendiler

Menafi Sandığı Vekilleri:
Hacı İbrahim ve Hüseyin Ağalar
Kâtip Arif Efendi

Memurin Sâire:

Rüsumât Müdürü Bey
Başkâtip Mehmet Fehmi Efendi
Sâni Vasıf Efendi
Duyun-ı Umumiye Memuru Yusuf Efendi
Telgraf Memuru Salim Efendi
Karantina Memuru Rasim Efendi²⁹⁸

1304 (1887) tarihli salnâme: ²⁹⁹

Memurin-i Kaza:

Kaymakam Mustafa Efendi   Saniye
Nâib Ahmet Sıtkı Efendi
Mâl Müdürü İsmail Efendi
Tahrirât Kâtibi Ali Efendi

Vergi Kâtibi İbrahim Efendi
Tapu Kâtibi Mehmet Zühdü Efendi
Sandık Emni Harelimbo Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza:

Reis Kaymakam Bey

Aza-yı Tabi'ye:

Nâib Efendi
Mâl Müdürü Efendi
Tahrirât Kâtibi Efendi

Aza-yı Muntehibe(Seçilmiş):

İbrahim Efendi
Ali Efendi
Yâni ve Harelimbo Efendiler

Mahkeme-i Bidayet:

Reis Nâib Efendi
Aza Veli Efendi
Müstantik Şükrü Efendiler

Başkâtip münhal
Sani Hasan Efendi

---

²⁹⁸ 1303/1886 AVS, s. 166, 167

²⁹⁹ 1304/1887 AVS, s. 362, 363

Belediye Dairesi:

Aza Yasef ve Yâni Efendiler
İbrahim ve Hasan Efendiler

Bazı Memurin:

Rüsumât Müdürü İsmail Efendi
Başkâtip Mehmet Fehmi Efendi
Sani Vasıf Efendi
Duyun-ı Umumiye Memuru Yusuf Efendi
Telgraf Memuru Salim Efendi
Karantina Memuru Rasim Efendi³⁰⁰

1306 (1889) tarihli salnâme: ³⁰¹

Kaymakam Vekili Hüsnu Bey

Nâib Hasan Hayrullah Efendi
Mâl Müdürü İsmail Efendi
Tahrirât Kâtibi Ali Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza:

Reis Kaymakam Bey

Aza-yı Tabi'ye:

Nâib Efendi
Mâl Müdürü Efendi
Tahrirât Kâtibi Efendi

Mahkeme-i Bidayet:

Reis Nâib Efendi

Aza Bekir Ağa
Müstantık Ali Rıza Efendi

Daire-i Belediye:

Aza Yasef ve Yâni Efendiler
İbrahim ve Hasan Ağalar

Menafi Sandığı:

Reis Hacı Halil Efendi
Kâtip Arif Efendi

Mal Müdürü Muavini İbrahim Efendi

Tapu kâtibi Mehmet Efendi
Sandık Emni Hüseyin Efendi

Aza-yı Müntehibe:

İbrahim Efendi
Yâni Efendi Kapıcıbaşı
Ali ve Harelimbo Efendiler

Başkâtip Hasan Efendi
Kâtip-i Sani Yusuf Ziya Efendi

Menafi Sandığı:

Reis Hacı Halil Efendi
Kâtip Arif Efendi

³⁰⁰ 1304/1887 AVS, s. 362, 363

³⁰¹ 1306/1889 AVS, s. 207, 208

Bazı Memurin:

Rüsumât Müdürü İsmail Efendi

Nüfus Memuru Ethem Efendi

Başkâtip Mehmet Fehmi Efendi

Telgraf Memuru Asaf Efendi

Sani Vasıf Efendi

Duyun-ı Umumiye Memuru Yusuf Efendi³⁰²

1308 (1891) tarihli salnâme: ³⁰³

Memurin-i Kaza:

Kaymakam Mekteb-i Mülkiye-i Şahane mezunlarından Ali Galip Bey

Nâib Hasan Hayrullah Efendi

Mâl Müdürü İsmail

Tahrirât Kâtibi Ali Kemal Efendiler

Meclis-i İdare-i Kaza:

Reis Kaymakam Bey

Aza-yı Tabî'ye:

Nâib Efendi

Mâl Müdürü Efendi

Tahrirât Kâtibi Efendi

Aza-yı Muntehibe:

İbrahim ve Hacı Halil Efendiler

Mehmet Efendi

Nikolaki Levizidi Efendi salise

Harelimbo Efendiler

Mahkeme-i Bidayet:

Reis Nâib Efendi

Aza Osman Efendi

Müstantık Hasan Efendi

Başkâtip Mişon

Kâtib-i Sani Mehmet Efendi

Daire-i Belediye:

Aza Yasef ve Yâni Efendiler

İbrahim ve Hasan Ağalar

Menafi Sandığı:

Reis Hacı Halil Efendi

Kâtip Arif Efendi

³⁰² 1306/1889 AVS, s. 207

³⁰³ 1308/1891 AVS, I.cilt s. 184, 185

Bazı Memurin:

Nüfus Müdürü Ethem Efendi

Karantina Memuru Rasim Efendi³⁰⁴

1311 (1893) tarihli salnâme:³⁰⁵

Memurin-i Kaza:

Kaymakam Mahmut Adni Bey

Nâib Ahmet Tevfik Efendi

Müftü Mustafa Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza:

Reis Kaymakam Bey

Aza-yı Tabi'ye:

Nâib ve Müftü Efendiler

Metropolid Vekili Deyonisyos Efendi

Mâl Müdürü Efendi

Tahrirât Kâtibi Efendi

Mahkeme-i Bidayet:

Reis Nâib Efendi

Aza İbrahim Efendi

Aza Harelimbos Efendi

Başkâtip Mişon Efendi

Daire-i Belediye:

Reis Hacı İbrahim Efendi

Aza Halil Efendi

Aza Ahmet Ağa

Aza Hacı Yâni Efendi

Mâl Müdürü İsmail Efendi

Tahrirât Kâtibi Mehmet Efendi

Aza-yı Müntehibe:

İbrahim Efendi

Bekir Ağa

Hacı Simon Efendi

Kâtip-i Sani Emin Efendi

Müstantık Mua'vini İbrahim Efendi

Mukavelât Muharriri Kâmil Efendi

Aza Hacı Apostol Efendi

Aza Harelimbos Efendi

Kâtip Mehmet Efendi

³⁰⁴ 1308/1891 AVS, I.cilt s. 185

³⁰⁵ 1311/1893 AVS, s. 400, 401

Nüfus İdaresi :

Nüfus memuru Halil Efendi

Nüfus Kâtibi Niyazi Efendi

Zabıta dairesi:

Zabıta Memuru İsmail Ağa

Polis Memuru Rıza Efendi

Bazı Memurin:

Mâl Müdürü Mua'vini Ahmet Efendi

Mâl Müdürü refiki Mehmet Efendi

Tapu Kâtibi Mehmet Efendi

Sandık Emimi Harelimbos Efendi³⁰⁶

1312 (1894) tarihli salnâme:³⁰⁷

Memurin-i Kaza:

Kaymakam Naim Efendi

Nâib Ahmet Tevfik Efendi

Müftü Mustafa Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza:

Reis Kaymakam-ı Kaza

Aza-yı Tabi'ye:

Nâib ve Müftü Efendiler

Metropolid vekili Deyonisyos Efendi

Mâl Müdürü Efendi

Tahrirât Kâtibi Efendi

Mahkeme-i Bidayet:

Reis Nâib Efendi

Aza İbrahim Efendi

Aza Harelimbos Efendi

Başkâtip Mişon Efendi

Orman İdaresi:

Süvâri Memuru Dimitraki Efendi

Ondalık Memuru İbrahim Efendi

Liman ve Karantina Dairesi:

Liman Reisi Aziz Kaputan

Karantina Memuru Saffet Efendi

Telgraf ve Posta Memuru Osman Efendi

Duyun-ı Umumiye Memuru Mehmet Efendi

Ziraat Bank Muhasebe Kâtibi Hüseyin

Mâl Müdürü İsmail Efendi

Tahrirât Kâtibi Mehmet Efendi

Aza-yı Müntehibe:

Mehmet Efendi

Bekir Ağa

Hacı Simon Efendi

Kâtip-i Sani Emin Efendi

Müstantık Mua'vini İbrahim Efendi

Mukavelât Muharriri Kâmil Efendi

³⁰⁶ 1311/1893 AVS, s. 401

³⁰⁷ 1312/1894 AVS, s. 487, 488

Daire-i Belediye:

Reis Hacı İbrahim Efendi

Aza Halil Efendi

Aza Ahmet Ağa

Aza Hacı Yâni Efendi

Nüfus İdaresi:

Nüfus Memuru Halil Efendi

Nüfus Kâtibi Niyazi Efendi

Zabıta dairesi:

Zabıta Memuru İsmail Ağa

Polis Memuru Rıza Efendi

Bazı Memurin:

Mâl Müdürü Mua'vini Ahmet Efendi

Mâl Müdürü Refiki Mehmet Efendi

Tapu Kâtibi Mehmet Efendi

Sandık Emimi Harelimbos Efendi³⁰⁸

1313 (1895) tarihli salnâme: ³⁰⁹

Memurin-i Kaza:

Kaymakam Hamdi Efendi

Nâib Hasan Hayrullah Efendi

Müftü (münhal)

Meclis-i İdare-i Kaza:

Reis Kaymakam-ı Kaza

Aza-yı Tabi'ye:

Nâib ve Müftü Efendiler

Metropolid Vekili Deyonisyos Efendi

Mâl Müdürü Efendi

Tahrirât Kâtibi Efendi

Aza Hacı Apostol Efendi

Aza Harelimbos Efendi

Kâtip Mehmet Efendi

Orman İdaresi:

Süvari Memuru Said Efendi

Ondalık Memuru Ali Rıza Efendi

Liman ve Karantina Dairesi:

Liman Reisi Aziz Kaputan Kolağası

Karantina Memuru Saffet Efendi

Telgraf ve Posta Memuru Osman Efendi

Duyun-ı Umumiye Memuru Mehmet

Ziraat Bank Muhasebe Kâtibi Hüseyin

Mâl Müdürü İbrahim Ethem Efendi

Tahrirât Kâtibi Ali Efendi

Aza-yı Müntehibe:

Nifli Mehmet Efendi

Münhal

Yâni Levizidî Efendi Kapıcıbaşılık

³⁰⁸ 1312/1894 AVS, s. 487, 488

³⁰⁹ 1313/1895 AVS, s. 475, 476

Mahkeme-i Bidayet:

Reis Nâib Efendi

Aza Nurullah Efendi

Aza Anton Efendi

Başkâtip Ziya Efendi

Kâtip-i Sani Harelimbos Efendi

Müstantık Mua'vini Emin Efendi

Mukavelât Muharriri Kâmil Efendi

Daire-i Belediye:

Reis Hacı Halil Efendi Rabia

Aza Mustafa Efendi

Aza Hacı Yâni Ağa

Aza Nikola Levizidî Efendi Saniye

Aza Harelimbos Efendi

Kâtip Mehmet Efendi

Nüfus İdaresi:

Nüfus Memuru Halil Efendi

Nüfus Kâtibi Salih Efendi

Liman ve Karantina Dairesi:

Liman Reisi Aziz Kaputan Kolağası

Karantina Memuru Saffet Efendi

Orman ve Mâ'den İdaresi:

Memur Yaver Efendi

Kâtip Mehmet Kazım Efendi

Sahil Sûvârisi Hüseyin Efendi

Merkez Sûvârisi Sait Efendi

Meğri Tezkere Muharriri Halil Efendi

Göcek Tezkere Muharriri Ali Efendi

Ser Piyade Ahmet Efendi

Piyade Mestan Ağa

Piyade Salih Ağa

Piyade Mestan Efendi

Piyade Mustafa Efendi

Piyade Ahmet Ahmedî Efendi

Bazı Memurin:

Mâl Müdürü Mua'vini Ziya Efendi

Mâl Müdürü Refiki Mehmet Efendi

Tapu Kâtibi Mehmet Efendi

Telgraf ve Posta Memuru Osman

Duyun-ı Umumiye Memuru Evâkim Efendi ³¹⁰

Ziraat Bank Kâtibi Hüseyin Efendi

Sandık Emimi Mihal Efendi

Zabita Memuru Nuri Ağa

Polis Mustafa Efendi

³¹⁰ 1313/1895 AVS, s. 475, 476

1314 (1896) tarihli salnâme: ³¹¹

Memurin-i Kaza:

Kaymakam Mehmet Efendi

Nâib İsmet Efendi

Müftü Hüseyin Hüsnü

Mâl Müdürü İbrahim Ethem Efendi

Tahrirât Kâtibi Ali Kemal Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza:

Reis Kaymakam-ı Kaza

Aza-yı Tabi'ye:

Nâib ve Müftü Efendiler

Metropolid Vekili Deyonisyos Efendi

Mâl Müdürü Efendi

Tahrirât Kâtibi Efendi

Aza-yı Müntehibe:

Dügerlizade Bekir Ağa

Rodoslu Hacı Mehmet Efendi

Yâni Levizidî Efendi

Mahkeme-i Bidayet:

Reis Nâib Efendi

Aza Nurullah Efendi

Aza Pavelî Efendi

Başkâtip Ziya Efendi

Kâtip-i Sani Emin Efendi

Müstantık Mua'vini Emin Efendi

Mukavelât Muharriri Kâmil Efendi

Daire-i Belediye:

Reis Hacı Halil Efendi Rabia

Aza Hacı İbrahim Ağa saniye

Aza Mustafa Efendi ve Ahmet Ağa

Aza Hacı Nikola Levizidî Efendi saniye

Aza Yâni Efendi

Aza Heralâmbos Efendi

Aza Kâtip Eşref Efendi

Aza Tabip Âpostol Efendi

Nüfus İdaresi:

Nüfus Memuru Halil Efendi

Nüfus Kâtibi Şükrü Efendi

Liman ve Karantina Dairesi:

Liman Reisi Aziz Kaputan Kolağası

Karantina Memuru Saffet Efendi M4

³¹¹ 1314/1896 AVS, s. 472, 473

Orman ve Mâ'den İdaresi:

Müfettiş Çertîmnos Efendi

Kâtip Mehmet Kazım Efendi

Sahil Süvârisi Hüseyin Efendi

Merkez Süvârisi Halil Efendi

Meğri Tezkere Muharriri Halil Efendi

Göcek Tezkere Muharriri Ali Efendi

Ser Piyade Ahmet Efendi

Piyade Mestan Ağa

Piyade Salih Ağa

Piyade Mestan Efendi

Piyade Mustafa Efendi

Piyade Ahmet Ahmedî Efendi

Bazı Memurin:

Mâl Müdürü Mua'vini Ziya Efendi

Refiki Mehmet Efendi

Tapu Kâtibi Mehmet Efendi

Posta ve Telgraf memuru Ali Efendi

Duyun-ı Umumiye Memuru Mehmet

Ziraat Bank kâtibi Hüseyin Efendi

Sandık emini Mihal Efendi

Zabıta memuru Yüzbaşı Mustafa Ağa

Polis Mustafa Efendi

Şeriyye Kâtibi Ali Efendi³¹²

1315 (1997) tarihli salnâme:³¹³

Memurin-i Kaza:

Kaymakam Mehmet Muhlis Efendi Salise M 5 Kırım ve Girid madalyası

Nâib İsmet Efendi

Tahrirât Kâtibi Ali Kemal Efendi

Mâl Müdürü Ethem Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza:

Reis Kaymakam-ı Kaza

Aza-yı Tabi'ye:

Nâib ve Müftü Efendiler

Mâl Müdürü Efendi

Tahrirât Kâtibi Efendi

Aza-yı Müntehibe:

Bekir Ağa

Hacı Mehmet Efendi

Yâni Levizidî Efendi

Mâl Kalemi:

Mâl Müdürü Muavini Ziya Efendi

Refikî Mehmet Efendi

Sandık Emni Herelâmbos Efendi

³¹² 1314/1896 AVS, s. 473

³¹³ 1315/1897 AVS, s. 525, 526, 527, 528

Bidayet Mahkemesi:

Reis Nâib Efendi

Aza Nurullah Efendi

Başkâtip Yusuf Ziya Efendi

Müstantık Mua'vini Emin Efendi

Aza Pâvelî Efendi

Kâtib-i Sani Emin Efendi

Mukavelât Muharriri Kâmil Efendi

Ticaret Mahkemesi:

Aza Ahmet Efendi

Kâtip Ziya Efendi

Aza Vâsil Efendi

Ziraat Bankası:

Reis Hacı Yâni Efendi

Aza Yahya Efendi

Aza Mehmet Efendi

Miktar-ı sermaye 864942 guruş

Aza Mânol Efendi

Muhasebe Kâtibi Hüseyin Efendi

Memurin-i Sâire:

Nüfus Memuru Halil Efendi

Tapu Kâtibi Mehmet Efendi

Posta Müdürü Ali Efendi

Rüsumât Müdürü İzzet Efendi

Duyun-ı Umumiye Memuru Hüseyin

Nüfus Kâtibi Hayri Efendi

Evkaf Vekili Ethem Efendi

Reji Memuru Boli Efendi

Rüsumât Kâtibi Fuat Efendi

Orman Sûvârisi Hüseyin Efendi

Memurin-i Zabıta:

Zabıta Memuru Mustafa Ağa Yüzbaşı

Sûvâri Jandarma Neferi 6

Polis Memuru Mustafa Efendi

Piyade Jandarma Neferi 20

Belediye Dairesi:

Reis Hacı Nikola Efendi

Aza Mustafa Efendi

Aza Ahmet Ağa

Aza Mehmet Efendi

Tabip Apostol Efendi

Aza Vâsiliyadî Efendi

Aza Hacı Yâni Efendi

Aza Heralimbos Efendi

Kâtip ve Sandık Emmini Eşref Efendi³¹⁴

³¹⁴ 1315/1897 AVS, s. 525, 526, 527, 528

Varidat-ı belediye 41707 kuruşdur.

Komisyonlar:

Tedarik-i Vesait-i Nakile-i Askeriye Komisyonu:

Reis-i Kaymakam-ı Kaza

Aza Bekir Ağa

Aza Hacı Mehmet Efendi

Aza Mehmet Efendi

Aza Yüzbaşı Hacı Hasan Efendi

Kâtip Hasan Efendi

Maarif Komisyonu:

Reis Nâib Efendi

Aza Müftü Efendi

Aza Hacı Halil Efendi

Kâtip Kamil Efendi

Aza Ethem Efendi

Aza İbrahim Efendi

Ticaret ve Ziraat Odası:

Reis Manol Efendi

Aza Bekir Ağa

Aza Ahmet Ağa

Aza Mehmet Efendi

Aza Anton Pavlidî

Nâfi'a Komisyonu:

Reis-i Kaymakam-ı Kaza

Aza Aziz Bey

Aza Yâni Levizidî Efendi

Aza Nikola Efendi

Aza Halil Efendi

Aza Hüseyin Efendi

Aza İsmail Efendi

Aza Kacârunay Efendi³¹⁵

1316 (1898) tarihli salnâme:³¹⁶

Memurin-i Kaza:

Kaymakam Mehmet Hulusi Efendi Salise M 5 Kırım ve Girit madalyası

Nâib İsmet Efendi

Tahrirât Kâtibi Ali Kemal Efendi

Mâl Müdürü Ethem Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza:

Reis Kaymakam-ı Kaza

³¹⁵ 1315/1897 AVS, s. 527, 528

³¹⁶ 1316/1898 AVS, s. 506, 507, 508, 509

Aza-yı Tabi'ye:

Nâib Efendi

Müftü Mehmet Efendi

Mâl Müdürü Efendi

Mâl Kalemi:

Mâl Müdürü Muavini Ziya Efendi

Sandık Emni Herelambos Efendi

Bidayet Mahkemesi:

Reis Nâib Efendi

Aza Nurullah Efendi

Başkâtip Yusuf Ziya Efendi

Müstantık Mua'vini Emin Efendi

Ticaret Mahkemesi:

Reis Nâib Efendi

Aza Ahmet Ağa

Kâtip Ziya Efendi

Ziraat Bankası:

Reis Hacı Yâni Efendi

Aza Yahya Efendi

Aza Mehmet Efendi

Miktar-ı sermaye 917000 kuruş

Memurin-i Sâire:

Nüfus Memuru Cemal Efendi

Tapu Kâtibi Mehmet Efendi

Posta Müdürü Ali Efendi

Rüsumât Müdürü İzzet Efendi

Duyun-ı Umumiye Memuru Hüseyin

Aza-yı Muntehibe:

Bekir Ağa

Hacı Mehmet Efendi

Levizidî Efendi

Refikî Mehmet Efendi

Aza Pavelî Efendi

Kâtib-i Sani Emin Efendi

Mukavelât Muharriri Kâmil Efendi

Aza Vâsil Efendi

Aza Manol Efendi

Muhasebe Kâtibi Hüseyin Efendi

Nüfus Kâtibi Hayri Efendi

Evkaf Vekili Ethem Efendi

Reji Memuru Boli Efendi

Rüsumât Kâtibi Fuat Efendi

Orman süvârisi Hüseyin Efendi³¹⁷

³¹⁷ 1316/1898 AVS, s. 506, 507

Memurin-i Zabıta:

Zabıta Memuru Mülâzım Nuri Ağa
Süvâri Jandarma Neferi 6

Polis Memuru Mustafa Efendi
Piyade Jandarma Nefer 20

Belediye Dairesi:

Reis Hacı Nikola Efendi

Aza Mustafa Efendi

Aza Ahmet Ağa

Aza Mehmet Efendi

Tabip Apostol Efendi

Aza Vâsiliyadi Efendi

Aza Hacı Yâni Efendi

Aza Heralambos Efendi

Katib ve Sandık Emmini Eşref Efendi

Varidat-ı belediye 21279 kuruş

Komisyonlar:

Tedarik-i Vesait-i Nakile-i Askeriye Komisyonu:

Reis-i Kaymakam-ı Kaza

Aza Bekir Ağa

Aza Hacı Mehmet Efendi

Kâtip Hasan Efendi³¹⁸

Aza Mehmet Efendi

Aza Yüzbaşı Hacı Hasan Efendi

Maarif Komisyonu:

Reis Nâib Efendi

Aza Müftü Efendi

Aza Hacı Halil Efendi

Kâtip Kamil Efendi

Aza Ethem Efendi

Aza İbrahim Efendi

Ticaret ve Ziraat Odası:

Reis Manol Efendi

Aza Bekir Ağa

Aza Ahmet Ağa

Aza Mehmet Efendi

Aza Anton Pavlidî³¹⁹

³¹⁸ 1316/1898 AVS, s. 507, 508, 509

³¹⁹ 1316/1898 AVS, s. 509

Nâfi'a Komisyonu:

Reis-i Kaymakam-ı Kaza

Aza Aziz Bey

Aza Yâni Levizîdi Efendi

Aza Halil Efendi

Aza Hüseyin Efendi

Aza İsmail Efendi

Aza Kaçârunay Efendi³²⁰

1317 (1899) tarihli salnâme:³²¹

Memurin-i Kaza:

Kaymakam İsmail Hakkı Efendi

Nâib Ebu Bekir Efendi

Mâl Müdürü Ethem Efendi

Tahrirât Kâtibi Ali Kemal Efendi Yunan Muharebe Madalyası

Meclis-i İdare-i Kaza:

Reis Kaymakam-ı Kaza

Aza-yı Tabi'ye:

Nâib ve Müftü Efendiler

Mâl Müdürü Efendi

Tahrirât Kâtibi Efendi

Aza-yı Müntehibe:

Ramazan Efendi

Hacı Mehmet Efendi

Yâni Levizîdi "Kapıcı başı"

Mâl Kalemi:

Mâl Müdürü Muavini Ziya Efendi

Sandık Emni Halil Efendi

Refikî Mehmet Efendi

Bidayet Mahkemesi:

Reis Nâib Efendi

Aza Nurullah Efendi

Baş Kâtip Yusuf Ziya Efendi

Müstantık Mua'vini Emin Efendi

Aza "münhal"

Kâtib-i Sani Mustafa Efendi

Mukavelât Muharriri Kâmil Efendi

³²⁰ 1316/1898 AVS, s. 509

³²¹ 1317/1899 AVS, s. 444, 445, 446, 447

Mahkeme-i Ticaret:

Reis Nâib Efendi

Aza Ahmet Ağa

Aza Vâsil Efendi

Kâtip Ziya Efendi

Ziraat Bankası:

Reis Hacı Yânî Efendi

Aza Hacı Nuri Efendi

Aza Mehmet Efendi

Aza Hacı Heralambos Efendi

Muhasebe Kâtibi Ahmet Ali Efendi

Miktar-ı sermaye 985000 kuruş

Memurin-i Sâire:

Nüfus Memuru Ali Kemal Efendi

Tapu Kâtibi İbrahim Efendi

Posta ve Telgraf Müdürü Ali Efendi

Rüsumât Müdürü İzzet Efendi

Duyun-ı Umumiye Memuru Ahmet Efendi

Orman ve Muamelât Memuru (münhal)

Orman Müfettişi Halil Efendi

Orman Kâtibi Mehmet Efendi

Orman Tezkere Muharriri Mahmut Bey

Nüfus Kâtibi Hayri Efendi

Evkaf Vekili İbrahim Efendi

Reji Memuru Boli Efendi

Rüsumât Kâtibi Fuat Efendi

Orman Suvârisi Hüseyin Efendi

Sevâhil Suvârisi Hüseyin Efendi

Mâ'den Mühendisi Barkiyo Efendi

Orman Kolcusu Ahmet Hilmi Efendi

Orman Piyade korucusu nefer 5

Belediye Dairesi:

Reis Hacı Nikola Efendi saniye

Aza Mustafa Efendi

Aza Ahmet Ağa

Aza Mehmet Efendi

Tabip Apostol Efendi

Aza Vâsiliyadi Efendi

Aza Hacı Yânî Efendi

Aza Heralambos Efendi

Kâtip ve Sandık emini Eşref Efendi

314 senesi zarfında telkih-i cederî(çiçek aşısı) ameliyatı icra olunan etfal 600

Varidat-ı belediye 48230 kuruş³²²

³²² 1317/1899 AVS, s. 445, 446

Memurin-i Zabıta:

Zabıta Memuru Mülâzım Nuri Ağa
Süvâri Jandarma Neferi 6

Polis Memuru Ahmet Efendi
Piyade Jandarma Nefer 20

Komisyonlar:

Tedarik-i Vesait Nakile-i Askeriye Komisyonu:

Reis-i Kaymakam-ı Kaza

Aza Bekir Ağa

Aza Mehmet Efendi

Aza Hacı Mehmet Efendi

Aza Yüzbaşı Hacı Hasan Efendi

Kâtip Hasan Efendi

Maarif Komisyonu:

Reis-i Kaymakam-ı Kaza

Aza Rüşdiye Muallimi Hikmet Efendi

Aza Ethem Efendi

Aza Hacı Halil Efendi

Aza İbrahim Efendi

Kâtip Kâmil Efendi

Ticaret ve Ziraat Odası:

Reis İbrahim Efendi

Aza Hacı Mehmet Efendi

Aza Hacı Apostol Efendi

Aza Pavelî İstimatıyâdı Efendi

Kâtip ve Sandık Emni Hüseyin Efendi

Nâfi'a Komisyonu:

Reis-i Kaymakam-ı Kaza

Aza Hacı Nikola Efendi

Aza Ali Kemal Efendi

Aza Zabıta Memuru Nuri Efendi

Aza Ahmet Ali Efendi

Kâtip Ali Efendi³²³

1319 (1901) tarihli salnâme: ³²⁴

Memurin-i Kaza:

Kaymakam İsmail Hakkı Efendi

Mâl Müdürü Kemal Efendi

Nâib Arifi Efendi

Tahrirât Kâtibi Efendi

³²³ 1317/1899 AVS, s. 446, 447

³²⁴ 1319/1901 AVS, s. 399, 400, 401, 402

Meclis-i İdare-i Kaza:

Reis Kaymakam-ı Kaza

Aza-yı Tabi'ye:

Nâib Efendi

Mâl Müdürü Efendi

Tahrirât Kâtibi Efendi

Mâl Kalemi:

Mâl Müdürü Muavini Ziya Efendi

Sandık Emni Halil Efendi

Bidayet Mahkemesi:

Reis Nâib Efendi

Aza Nurullah Efendi

Başkâtip Yusuf Efendi

Mukavelât Muharriri Kâmil Efendi

Mahkeme-i Ticaret:

Reis Nâib Efendi

Aza Ahmet Ağa

Ziraat Bankası:

Reis Hacı Yânî Efendi

Aza Hacı Nuri Efendi

Aza Mehmet Efendi

Miktar-ı sermaye 985000 guruş

Memurin-i Sâire:

Nüfus Memuru Cemal Efendi

Tapu Kâtibi Hacı Şevki Efendi

Posta ve Telgraf Müdürü Ali Efendi

Rüsumât Müdürü İzzet Efendi

Duyun-ı Umumiye Memuru Ahmet Efendi

Orman Müfettişi Halil Efendi

Aza-yı Müntehibe:

Ramazan Efendi

Hacı Mehmet Efendi

Yânî Levizîdi Efendi

Refikî Mehmet Efendi

Müstantık Mua'vini Rıza Efendi

Kâtib-i Sani Hüseyin Efendi

Aza Vâsil Efendi

Kâtip Ziya Efendi

Aza Hacı Heralambos Efendi

Muhasebe Kâtibi Ahmet Ali Efendi

Nüfus Kâtibi Hayri Efendi

Reji Memuru Boli Efendi

Rüsumât Kâtibi Fuat Efendi

Orman Süvârisi Hüseyin Efendi

Sevâhil Süvârisi Hüseyin Efendi

Mâ'den Mühendisi Mehmet Ali Efendi

Orman Kâtibi Mehmet Efendi
Evkaf Vekili İbrahim Efendi
Evkaf Tezkere Muharriri Mahmut Bey

Orman Kolcusu Hilmi Efendi
Orman Piyade korucusu
Nefer 5

Belediye Dairesi:

Reis Nikola Efendi Müttemayiz

Aza Mustafa Efendi

Aza Ahmet Ağa

Aza Mehmet Efendi

Tabip Apostol Efendi

Varidat-ı belediye 48230 kuruş

Memurin-i Zabıta:

Zabıta Memuru Mülâzım Nuri Ağa

Süvâri Jandarma 6

Polis Memuru Ahmet Efendi

Piyade Jandarma Nefer 20

Komisyonlar:

Tedarik-i Vesait Nakile-i Askeriye Komisyonu:

Reis-i Kaymakam-ı Kaza

Aza Bekir Ağa

Aza Hacı Mehmet Efendi

Kâtip Hasan Efendi

Aza Mehmet Efendi

Aza Yüzbaşı Hacı Hasan Efendi

Maarif Komisyonu:

Reis-i Kaymakam-ı Kaza

Aza Hikmet Efendi

Aza Hacı Halil Efendi

Kâtip Kâmil Efendi

Aza Ethem Efendi

Aza İbrahim Efendi

Ticaret ve Ziraat Odası:

Reis İbrahim Efendi

Aza Hacı Mehmet Efendi

Aza Pavelî İstimatıyâdî Efendi

Aza Hacı Apostol Efendi

Kâtip ve Sandık Emmini Hasan Efendi³²⁵

³²⁵ 1319/1901 AVS, s. 399, 400

Nâfi'a Komisyonu:

Reis-i Kaymakam-ı Kaza

Aza Hacı Nikola Efendi

Aza Zabıta Memuru Nuri Efendi

Kâtip Ali Efendi³²⁶

1320 (1902) tarihli salnâme:³²⁷

Memurin-i Kaza:

Kaymakam Ali Rıza Bey Mütemayiz

Nâib Sadreddin Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza:

Reis Kaymakam-ı Kaza

Aza-yı Tabi'ye:

Nâib Efendi

Mâl Müdürü Efendi

Tahrirât Kâtibi Efendi

Mâl Kalemi:

Mâl Müdürü Muavini Ziya Efendi

Sandık Emini Heralambos Efendi

Bidayet Mahkemesi:

Reis Nâib Efendi

Aza Dimestokalı Efendi

Aza Hamid Efendi

Başkâtip Yusuf Ziya Efendi

Ticaret Mahkemesi:

Reis Nâib Efendi

Aza Hacı Mehmet Efendi

Ziraat Bankası:

Aza Ali Kemal Efendi

Aza Ahmet Ali Efendi

Mâl Müdürü Ethem Efendi

Tahrirât Kâtibi Mehmet Sadık Efendi

Aza-yı Müntehibe:

Hacı Halil Efendi rabia

Bekir Ağa

Yânî Yorgalidî Efendi

Refikî Mehmet Efendi

Mülâzım Şevki Efendi

Müstantık Mua'vini Şükrü Efendi

Kâtip-i Sani Emin Efendi

Mukavelât Muharriri Kâmil Efendi

Aza Vâsil Efendi

Kâtip Yusuf Ziya Efendi

³²⁶ 1319/1901 AVS, s. 400, 401, 402

³²⁷ 1320/1902 AVS, s. 407, 408, 409, 410

Reis Hacı Yânî Efendi

Aza Hacı Mehmet Efendi

Aza Ahmet Ağa

Miktar-ı sermaye 985000 kuruş

Memurin-i Saire:

Nüfus Memuru Cemal Efendi

Tapu Kâtibi Vekili İbrahim Efendi

Posta ve Telgraf Müdürü Ali Efendi

Rüsumât Müdürü İzzet Bey

Duyun-ı Umumiye Memuru Mehmet

Orman Müfettişi Baron Efendi

Orman Müfettişi Halil Efendi

Orman Kâtibi Zühdü Efendi

Evkaf Vekili İbrahim Efendi

Orman Piyade Korucusu Nefer 5

Memurin-i Zabıta:

Zabıta Memuru Yüzbaşı Mehmet Efendi

Süvâri Jandarma Neferi 6

Belediye Dairesi:

Reis Manol Efendi

Aza Mustafa Efendi

Aza Ahmet Ağa

Aza Mehmet Efendi

Senevî varidat-ı belediye 48230 kuruş

Komisyonlar:

Tedarik-i Vesait Nakile-i Askeriye Komisyonu:

Reis-i Kaymakam-ı Kaza

Aza Bekir Ağa

Aza Hacı Mehmet Efendi

Aza Pavlo Efendi

Muhasebe Kâtibi Ahmet Ali Efendi

Nüfus Kâtibi Hüsni Efendi

Reji Memuru Tevfik Efendi

Rüsumât Kâtibi Mehmet Efendi

Orman Süvârisi Galip Efendi

Sevâhil Süvârisi Hüseyin Efendi

Sevâhil Süvârisi Hüseyin Efendi

Mâ'den Mühendisi Mehmet Ali Efendi

Tezkere Muharriri Mahmut Efendi

Orman Piyade Kolcusu İbrahim

Polis Ahmet Efendi

Piyade Jandarma Nefer 20

Aza Yorgi Lâzaridî Efendi

Aza Hacı Yânî Efendi

Tabip Apostol Efendi

Kâtip ve Sandık Emni Eşref Bey

Aza İbrahimEfendi

Aza Yüzbaşı Hacı Hasan Efendi³²⁸

³²⁸ 1320/1902 AVS, s. 408, 409

Maarif Komisyonu:

Reis İbrahim Efendi

Aza Hikmet Efendi

Aza Hacı Halil Efendi

Aza Hüseyin Hüsni Efendi

Aza İbrahim Efendi³²⁹

Ticaret ve Ziraat Komisyonu:

Reis İbrahim Efendi

Aza Hacı Mehmet Efendi

Aza Pavelî İstimatıyâdî Efendi

Aza Hacı Apostol Efendi

Kâtip ve Sandık Emni Hasan Bey

Nâfi'a Komisyonu:

Reis-i Kaymakam-ı Kaza

Aza Hacı Nikola Efendi mütemayiz

Aza Zabıta Memuru Mehmet Efendi

Kâtip Sadık Efendi³³⁰

Aza İbrahim Efendi

Aza Ahmet Ali Efendi

1323 (1905) tarihli salnâme:³³¹

Memurin-i Kaza:

Kaymakam Osman Nuri Bey salise

Nâib Abdülhak Efendi 4m

Meclis-i İdare-i Kaza:

Reis Kaymakam-ı Kaza

Mâl Müdürü Halim Efendi

Tahrirât Kâtibi Mehmet Sadık Efendi

Aza-yı Tabi'ye:

Nâib ve Müftü Efendiler

Mâl Müdürü Efendi

Tahrirât Kâtibi Efendi

Metropolit Vekili Efendi

Aza-yı Müntehibe:

Bekir Ağa

Yânî Efendi

Mâl Kalemi:

Mâl Müdürü Muavini Ziya Bey

Refikî Mehmet Efendi

³²⁹ 1320/1902 AVS, s. 408, 409

³³⁰ 1320/1902 AVS, s. 409, 410

³³¹ 1323/1905 AVS, s. 377, 378, 379, 380

Bidayet Mahkemesi:

Reis Nâib Efendi

Aza Dimestokalı Efendi

Aza Hamid Efendi

Başkâtip Yusuf Ziya Efendi

Müstantık Mua'vini Şükrü Efendi

Kâtip-i Sani Emin Efendi

Mukavelât Muharriri Kâmil Efendi

Ticaret Mahkemesi:

Reis Nâib Efendi

Aza Hamid Efendi

Aza Hacı Mehmet Efendi

Aza Vâsil Efendi

Aza Dimestokalı Efendi

Kâtip Ziya Efendi

Ziraat Bankası:

Reis Hacı Yânî Efendi

Aza Hacı Mehmet Efendi

Aza Ahmet Ağa

Aza Pavelî Efendi

Muhasebe Kâtibi Ahmet Ali Efendi

Miktar-ı sermaye 1278381 kuruş

Memurin-i Zabıta:

Zabıta Memuru Mülâzım Nuri Ağa

Polis Komiseri Hamdi Efendi

Süvâri Jandarma Neferi 6

Polis Ziya Efendi

Piyade Jandarma Nefer 20

Memurin-i Sâire:

Nüfus Memuru Cemal Efendi

Tapu Kâtibi İbrahim Efendi

Posta ve Telgraf Müdürü Ali Efendi

Duyun-ı Umumiye Memuru Mehmet

Orman Memuru Yorvanet Efendi

Evkaf Vekili İbrahim Efendi

Orman Ser Piyade Kolcusu İbrahim

Orman Piyade Korucusu Nefer 5³³²

Nüfus Kâtibi Kemal Efendi

Reji Memuru İbrahim Efendi

Orman Süvârisi Galip Efendi

Sevâhil Süvârisi Hüseyin Efendi

Tezkere Muharriri Mahmut Efendi

³³² 1323/1905 AVS, s. 377, 378, 379

Belediye Dairesi:

Reis Manol Efendi

Aza Mustafa Efendi

Aza Ahmet Ağa

Aza Mehmet Efendi

Varidat-ı senevîsi (28799) kuruş

Komisyonlar:

Tedarik-i Vesait Nâkile-i Askeriye Komisyonu:

Reis-i Kaymakam-ı Kaza

Aza Bekir Ağa

Aza Hacı Mehmet Efendi

Aza Yorgi Lâzaridî Efendi

Aza Hacı Yânî Efendi

Tabip Apostol Efendi

Kâtip ve sandık emini Süleyman Efendi

Maarif Komisyonu:

Reis İbrahim Efendi

Aza Mustafa Efendi

Aza Hacı Halil Efendi

Aza İbrahim Efendi

Aza Yüzbaşı Hacı Hasan Efendi

Aza Hüseyin Hüsni Efendi

Kâtip Kamil Efendi

Ticaret ve Ziraat Odası:

Reis İbrahim Efendi

Aza Hacı Mehmet Efendi

Aza Pavelî İstimatıyâdî Efendi

Aza Hüseyin Hüsni Efendi

Kâtip ve Sandık Emini Hasan Bey

Nâfi'a Komisyonu:

Reis-i Kaymakam-ı Kaza

Aza Hacı Nikola Efendi

Evveli Sanisi M 5

Kâtip Sadık Efendi³³³

Aza İbrahim Efendi

Aza zabıta memuru İbrahim Efendi

Aza Ahmet Ali Efendi

1326 (1908) tarihli salnâme:³³⁴

Memurin-i Kaza: (sınıf 3):

Kaymakam Osman Nuri Bey Salise

Mâl Müdürü Dilaver Efendi

³³³ 1323/1905 AVS, s. 379, 380

³³⁴ 1326/1908 AVS, s. 718, 719, 720, 721

Nâib Mehmet Şâkir Efendi M 4

Tahrirât Kâtibi Mehmet Sadık Efendi

Meclis-i İdare-i Kaza:

Aza-yı Tabi'ye:

Aza-yı Müntehibe

Reis Kaymakam-ı Kaza

Tahrirât Kâtibi Efendi

Nâib Efendi

Hacı Halil Efendi rabia

Müftü Hüseyin Hüsnü Efendi

Bekir Ağa

Mâl Müdürü Efendi

Vasilakî Efendi

Tedarik-i Vesait Nakile-i Askeriye Komisyonu:

Reis-i Kaymakam-ı Kaza

Aza Bekir Ağa

Aza Süvâri Mülâzımı Aziz Efendi Liyâkat

Aza Hacı Mehmet Efendi

Aza Ahmet Ağa

Nâfi'a Komisyonu:

Reis-i Kaymakam-ı Kaza

Aza İbrahim Efendi

Aza Hilmi Efendi

Aza Baki Efendi Liyâkat ve Yunan Madalyası

Aza Manol Efendi

Kâtip Mehmet Efendi

Maarif Komisyonu:

Reis İbrahim Efendi

Aza Hacı Halil Efendi Rabia

Aza Halil Efendi

Aza Hacı Mehmet Efendi

Kâtip Kâmil Efendi

Mâl Kalemi:

Mâl Müdürü Muavini Hasan Şükrü Efendi

Refikî Tevfik Efendi

Sandık Emimi Hafız Hüsnü Efendi

Süvâri Tahsildârı Aded 5

Tahsil Memuru Mehmet Efendi

Piyade Tahsildârı Aded 3

Bidayet Mahkemesi:

Reis Nâib Efendi

Aza Ahmet Efendi

Aza Anton Efendi³³⁵

³³⁵ 1326/1908 AVS, s. 718, 719

Bidayet Kalemi:

Başkâtip Şükrü Efendi

Müstantık Mua'vini Sabri Efendi

İcra Mübâşiri Aded 2

Ticaret Mahkemesi:

Reis Nâib Efendi

Aza Salih Zeki Efendi

Aza Süleyman Zühtü Efendi

Kâtip Şükrü Efendi

Belediye Dairesi:

Reis Manol Efendi

Aza Mustafa Efendi

Aza Ahmet Ağa

Aza Ayak Ağa

Aza Yanî Efendi

Aza Harmelibö Efendi

Aza Vasil Efendi

Varidât-ı belediye kuruluş (27136)

Ziraat Bankası:

Reis Yânî Efendi

Aza Ahmet Ağa

Aza Ahmet Ağa

Aza Vasilyadî Efendi

Miktar-ı sermaye kuruluş 1600000

Ticaret ve Ziraat Odası:

Reis İbrahim Efendi

Aza Hacı Mehmet Efendi

Aza Apostol Efendi

Kâtip-i Sani vekili Hasan Efendi

Mükavelât Muharriri Kâmil Efendi

Aza Yovakim Süryano Efendi

Aza Anton Efendi

Aza Yovakim Efendi

Kâtip Haydar Efendi

Sandık Emîni Ali Efendi

Tabip Apostol Efendi

Komiser Tahir Efendi

Muhasebe Kâtibi Hilmi Efendi

Refiki Ahmet Efendi

Tahdildâr Yaşar Efendi

Aza Vasilyadî Efendi

Kâtip ve Sandık Emîni Hasan Bey³³⁶

---

³³⁶ 1326/1908 AVS, s. 719, 720

Memurin-i Saire:

Rüsumât Müdürü Mehmet Efendi Salise
Başkâtip Rıza Efendi
Sandık Emimi Şevki Efendi
Orman Muamelât Memuru vekili
Orman Muamelât İzzet Efendi
Orman Muamelât Kâtibi Nuri Efendi
Orman Muamelât Tezkere Katibi Hayri
Orman Tezkere Muharriri Ali Efendi
Orman Ondalık Memuru Kemal Efendi
Orman Muamelât Süvâri Memuru Galip
Orman Muamelât Süvâri Memuru Salih
Eytâm(yetimler) Müdürü Ali Efendi

Liman Reisi Ahmet Bey M 5
Liman Reisi Kolağası Liyâkat
Nüfus Memuru Halit Efendi
Kâtibi Selahattin Efendi
Reji Memuru Şevket Bey
Posta ve Telgraf müdürü Ali Efendi
Tapu Kâtibi ve Evkaf Vekili İbrahim
Duyun-ı Umumiye Memuru Mehmet Murat
Duyun-ı Umumiye Kâtibi Nazmi
Sandık Emimi Mehmet Efendi
Şeriyye Kâtibi Halil Efendi
Palamut Muharriri Hüseyin Efendi

Memurin-i Zabıta:

Zabıta Memuru Süvâri Yüzbaşısı Baki Efendi Liyâkat ve Yunan Madalyası

Polis Komiseri Mehmet Efendi

Polis Süleyman Efendi Yunan Madalyası

Polis İlyas Efendi

Süvâri Jandarma Nefer 6

Piyade Jandarma Nefer 30³³⁷

b. 6. Orman İdaresi

1311 (1893) tarihli salnâme:³³⁸

Süvâri Memuru Dimitraki Efendi

Ondalık Memuru İbrahim Efendi

1312 (1894) tarihli salnâme:³³⁹

Süvâri Memuru Said Efendi

Ondalık Memuru Ali Rıza Efendi

³³⁷ 1326/1908 AVS, s. 721

³³⁸ 1311/1893 AVS, s. 401

³³⁹ 1312/1894 AVS, s. 488

b. 7. Orman ve Mâ'den İdaresi

1313 (1895) tarihli salnâme:³⁴⁰

Ser Piyade Ahmet Efendi

Piyade Mestan Ağa

Sahil Suvârisi Hüseyin Efendi

Piyade Salih Ağa

Merkez Suvârisi Sait Efendi

Piyade Mestan Efendi

Meğri Tezkere Muharriri Halil Efendi

Piyade Mustafa Efendi

Göcek Tezkere Muharriri Ali Efendi

Piyade Ahmet Ahmedî Efendi

1314 (1896) tarihli salnâme:³⁴¹

Ser Piyade Ahmet Efendi

Piyade Mestan Ağa

Sahil Suvârisi Hüseyin Efendi

Piyade Salih Ağa

Merkez Suvârisi Halil Efendi

Piyade Mestan Efendi

Meğri Tezkere Muharriri Halil Efendi

Piyade Mustafa Efendi

Göcek Tezkere Muharriri Ali Efendi

Piyade Ahmet Ahmedî Efendi

b. 8. Meğri (Fethiye) Kazası'nda Rütbe ve Nişan Sahibi Olanlar

1311 (1893) yılına kadar bu başlık altında herhangi bir bilgiye rastlanılmamıştır. 1311 (1893) yılıyla beraber 1326 (1908) yılı da dâhil olmak üzere düzenli olarak salnâmelerde "Ashâb-ı Rütbe ve Nişân" başlığı altında bilgi verilmiştir. 1321 (1903) tarihli salnâmede, devlet kurumları ve memurluklar ile ilgili bir bilgi yer almadığından bu tarih dâhil edilmemiştir. Verilen bilgilerde rütbe ve nişân sahibi olan kişilerin isimleri, nişân ve

---

³⁴⁰ 1313/1894 AVS, s. 476

³⁴¹ 1314/1896 AVS, s. 473

rütbeye hak kazandıkları tarihler verimiştir. Rütbe veya nişânın ne olduğu belirtilmemiştir. Tarihlerle göre aşağıda belirtilecek olan bilgilerde, en dikkat çekici olan ise, Hacı Halil Efendi'dir. Hacı Halil Efendi 1312 (1894)³⁴² yılında "Kazlıyalızade", 1313 (1895)³⁴³ ve 1314 (1895)³⁴⁴ tarihlerinde "Belediye Reisi", 1315 (1897)³⁴⁵ yılından sonra ise "Rodoslu" ünvanları ile anılmıştır.

Ashâb-ı Rütbe ve Nişân: ³⁴⁶

Tüccardan Hacı İbrahim Ağa saniye fi 8 Zilhicce sene 309

Tüccardan Hacı Nikola Levizidî Efendi salise fi 12 Şaban sene 304

Tüccardan Hacı Yâni Levizidî Efendi Kapıcıbaşı fi 12 Şaban sene 304

Ashâb-ı Rütbe ve Nişân: ³⁴⁷

Tüccardan Hacı İbrahim Ağa saniye fi 17 Zilkade sene 311

Tüccardan Hacı Nikola Levizidî Efendi saniye fi 17 Zilkade sene 311

Tüccardan Hacı Yâni Levizidî Efendi Kapıcıbaşı fi 17 Zilkade sene 311

Kazlıyalızade Hacı Halil Efendi rabia fi 17 Zilkade sene 311

Ashâb-ı Rütbe ve Nişân: ³⁴⁸

Tüccardan Hacı İbrahim Ağa saniye fi 17 Zilkade sene 311

Hacı Nikola Levizidî Efendi saniye fi 17 Zilkade sene 311

Yâni Levizidî Efendi Kapıcıbaşı fi 17 Zilkade sene 311

Belediye Reisi Hacı Halil Efendi rabia fi 17 Zilkade sene 311

Ashâb-ı Rütbe ve Nişân: ³⁴⁹

Tüccardan Hacı İbrahim Ağa saniye fi 17 Zilkade sene 311

Hacı Nikola Levizidî Efendi saniye fi 17 Zilkade sene 311

Yâni Levizidî Efendi Kapıcıbaşı fi 17 Zilkade sene 311

Belediye Reisi Hacı Halil Efendi rabia fi 17 Zilkade sene 311

---

³⁴² 1312/1894 AVS, s. 488

³⁴³ 1313/1895 AVS, s. 476

³⁴⁴ 1314/1896 AVS, s. 474

³⁴⁵ 1315/1897 AVS, s. 529

³⁴⁶ 1311/1893 AVS, s. 402

³⁴⁷ 1312/1894 AVS, s. 488

³⁴⁸ 1313/1895 AVS, s. 476

³⁴⁹ 1314/1896 AVS, s. 474

Ahali-yi Mahalliyeden Haiz-i Rütbe ve Nişân Olan Zevat: ³⁵⁰

Hacı Nikola Levizidî Efendi saniye

Yâni Levizidî Efendi Kapıcıbaşı

Rodoslu Hacı Halil Efendi rabia

Ahali-yi Mahalliyeden Haiz-i Rütbe ve Nişân Olan Zevat: ³⁵¹

Hacı Nikola Levizidî Efendi saniye

Yâni Levizidî Efendi Kapıcıbaşı

Rodoslu Hacı Halil Efendi rabia

Ahali-yi Mahalliyeden Hâiz-i Rütbe ve Nişân Olan Zevat: ³⁵²

Hacı Nikola Levizidî Efendi saniye

Yâni Levizidî Efendi Kapıcıbaşı

Rodoslu Hacı Halil Efendi rabia

Ahali-yi Mahalliyeden Hâiz-i Rütbe ve Nişân Olan Zevat: ³⁵³

Hacı Nikola Levizidî Efendi Mütamayiz

Yâni Levizidî Efendi Kapıcıbaşı

Rodoslu Hacı Halil Efendi Rabia

Hâiz-i Rütbe ve Nişân Olan Zevat: ³⁵⁴

Hacı Nikola Levizidî Efendi evveli saniyesi

Yâni Levizidî Efendi Kapıcıbaşı

Rodoslu Hacı Halil Efendi rabia

Hâiz-i Rütbe ve Nişân Olan: ³⁵⁵

Hacı Nikola Levizidî Efendi evveli saniyesi 5m

Yâni Levizidî Efendi Kapıcıbaşı

---

³⁵⁰ 1315/1897 AVS, s. 529

³⁵¹ 1316/1898 AVS, s. 509

³⁵² 1317/1899 AVS, s. 448

³⁵³ 1319/1901 AVS, s. 402

³⁵⁴ 1320/1902 AVS, s. 410

³⁵⁵ 1323/1905 AVS, s. 380

Rodoslu Hacı Halil Efendi rabia

Haiz-i Rütbe ve Nişân Olan:³⁵⁶

Hacı Nikola Levizidî Efendi evveli saniyesi M 5

Yâni Levizidî Efendi Kapıcıbaşı

Hacı Halil Efendi rabia

b. 9. Meğri (Fethiye) Kazası'nda Bulunan Kurumlar ve Memuriyetlerin Değişimi Hakkında Bilgi

Verilen bilgiler doğrultusunda kazada bulunan devlet kurumları ve görevlilerinin zaman içerisinde bazı değişikliklere uğradığı tespit edilmiştir. Kaza yöneticileri içerisinde en önemli görev de olanlar "Memurin-i Kaza şeklinde verilmiştir. Bu başlık altında; Kaymakam, Nâib, Mâl Müdürü ve Tahrirât Kâtibi gibi devlet görevlileri verilmiştir. Müftüler ile ilgili bazı yıllarda salnâmelerde bilgi verilmemiştir.

Kazadaki kurumlar içerisinde en önemlisinin " Meclis-i İdare-i Kaza" başlığı altındaki İlçe Meclisi İdaresi'nin olduğu görülmüştür. İlçe Meclis İdaresi doğal ve seçilmiş üyelerden meydana gelmiştir. Doğal üyeler; Kaymakam, Nâib, Mal Müdürü, Müftü ve Tahrirât Kâtibi'nden oluşmuştur. 1296 (1879) ve 1326 (1908) yılları arasında mecliste görev yapan doğal üyelere bazı değişimler meydana gelmiştir. İlçe meclisinin doğal üyesi olan Tahrirât Kâtibi, 1326 (1908)³⁵⁷ yılında seçilmiş üyelerin arasına dâhil edilmiştir.

1311 (1893)³⁵⁸, 1312 (1894)³⁵⁹, 1313 (1895)³⁶⁰ ve 1314 (1896)³⁶¹ tarihlerinde meclisin doğal üyeleri arasına "Metropolit Vekili" ünvanını taşıyan Deyonisyos Efendi alınmıştır. 1314 (1896) tarihinden sonra ise "Metropolit Vekilliği" kaldırılmıştır. İlçe meclisi üyesi olan müftü, 1301 (1884) kazada görev yapan memurlar içerisinde gösterilmemiştir. 1311 (1893) tarihine kadar ilçe memurları içerisinde gösterilmeyen müftü, 1311 (1893)³⁶² tarihli salnâmede tekrar gösterilmeye başlanmıştır.

---

³⁵⁶ 1326/1908 AVS, s. 722

³⁵⁷ 1326/1908 AVS, s. 718

³⁵⁸ 1311/1893 AVS, s. 400

³⁵⁹ 1312/1894 AVS, s. 487

³⁶⁰ 1313/1895 AVS, s. 475

³⁶¹ 1314/1896 AVS, s. 472

³⁶² 1311/1893 AVS, s. 400

Kazada bulunan devlet kurumlarının durumuna gelince; 1296 (1879)³⁶³ tarihinde ilçede bulunan kurumlar; Kaymakamlık, Meclis-i İdare-i Kaza, Meclis-i Deavi, Meclis-i Belediye, Menafi Sandığı ve bazı memurluklar iken zaman içerisinde kurumların bazıları kaldırılarak yerine yeni kurumlar oluşturulmuştur. Ya da ihtiyaca göre yeni kurumlar meydana getirilmiştir. 1326 (1908)³⁶⁴ yılında kazada; Kaymakamlık, Meclis-i İdare-i Kaza, Bidayet Mahkemeleri³⁶⁵, *Bidayet Kalemi, Ticaret Mahkemeleri, Belediye Dairesi, Ziraat Bankası, Ziraat ve Ticaret Odaları, Komisyonlar, Tedarik-i Vesait Nâkile-i Askeriye Komisyonu, Nâfi'a Komisyonu, Maarif Komisyonu, Memurin-i Zabıta, Memurin-i Askeriye (Redif Otuz Birinci Alayın Dördüncü Meğri Taburu) ve Memurin-i Saire vb. kurumlar hizmet vermiştir.

"Memurin, Memurin-i Saire" başlıkları altında ise kazada bulunan bazı memurlukların adı geçmiştir. 1296 (1879)³⁶⁶ yılında kazada; Arazi Kâtibi, Rûsumât Memuru, Karantina Memuru, Liman Reisi, Zabıta Memuru, Orman Süvarisi ve Kâtip gibi memurluklar hizmet vermiştir. 1326 (1908)³⁶⁷ yılına gelindiğinde kazada: Rûsumât Müdürü, Liman Reisi, Baş Kâtip, Liman Reisi Kolağası, Sandık Emmini, Nüfus Memuru, Reji Memuru, Orman Muamelât Memuru Vekili, Orman Muamelât Kâtibi, Posta ve Telgraf Müdürü, Orman Muamelât Tezkere Kâtibi, Tapu Kâtibi ve Evkaf Vekili, Orman Tezkere Muharriri, Duyun-ı Umumiye Memuru, Orman Ondalık Memuru, Orman Muamelât Sûvâri Memuru, Şeriyye Kâtibi, Eytâm (yetimler) Müdürü, Palamut Muharriri, Tabip vb. memurluklar hizmet vermeye devam etmişlerdir.

2- Meğri (Fethiye) Kazası Askeri Teşkilatı

Kazanın askeri teşkilatına dair 1296 (1879)³⁶⁸ tarihli salnâmede, 1 adet "Orman Sûvârisi" geçmektedir. Ancak buradaki "sûvâri" tabirinin görevli bir asker için mi, yoksa görevli bir memur için mi kullanıldığı tam olarak anlaşılamamıştır. 1296 (1879) yılından, 1311 (1893) yılına kadar askeri nitelikte, salnâmelerde herhangi bir bilgi yer almamıştır. 1311 (1893)³⁶⁹ ve 1312 (1894)³⁷⁰ yıllarında "Orman İdaresi" başlığı altında bilgi verilmiştir. 1313 (1895)

³⁶³ 1296/1879 AVS, s. 136

³⁶⁴ 1326/1908 AVS, s. 718, 719, 720, 721

³⁶⁵ 1297/1880 AVS s. 148 *Bidayet Mahkemesi 1297(1880) yılında Meclis-i Deavi'nin yerine kurulmuştur.

³⁶⁶ 1296/1879 AVS s. 136

³⁶⁷ 1326/1908 AVS s. 718, 719, 720, 721, 722

³⁶⁸ 1296/1879 AVS, s. 136

³⁶⁹ 1311/1893 AVS, s. 401

³⁷⁰ 1312/1894 AVS, s. 488

ve 1314 (1896) yıllarında ise "Orman ve Mâ'den İdaresi" meydana getirilerek askeri personelin sayısı artırılmıştır. Fakat herhangi bir askeri birlikten söz edilmemiştir. 1315 (1897) yılında Meğri'de, İzmir 31. Alay Komutanlığına bağlı 4. tabur meydana getirilmiştir. Meğri'nin verilen yıldan sonra öneminin arttığı görülmüştür. Oluşturulan ilk askeri tabura gönderilen en yüksek rütbeli kişi; Binbaşı Ali Niyazi Efendi³⁷¹ olmuştur. 1320 (1902) yılı ile beraber kazada görev yapan askeri personelin kazandığı madalyalar ve bu madalyayı hangi savaşta kazandığı da verilmiştir. Aşağıda askeri birliklerde görev yapan personel yıllara göre verilmiştir;

a. Redif Otuz Birinci Alayın Dördüncü Meğri Taburu³⁷²

Binbaşı Ali Niyazi Efendi

Kolağası Ahmedülmâhî Efendi

Tabur Kâtibi Arif Efendi

Bölük

1 Yüzbaşı (Münhal)

1 Mülâzım-ı Evvel Mehmet Efendi

1 Mülâzım-ı Sani Nuri Efendi

2 Yüzbaşı Hacı Hüseyin Efendi

2 Mülâzım-ı Evvel Veli Ağa

2 Mülâzım-ı Sani Kâzım Ağa

3 Yüzbaşı Ahmet Efendi

3 Mülâzım-ı Evvel İbrahim Efendi

3 Mülâzım-ı Sani Hacı Hüseyin Efendi

4 Yüzbaşı Osman Efendi

4 Mülâzım-ı Evvel Osman Efendi

Tüfenkçi (münhal)

b. Redif Otuz Birinci Alayın Dördüncü Meğri Taburu³⁷³

Binbaşı Ali Niyazi Efendi

Kolağası Ahmet Efendi

---

³⁷¹ 1315/1897 AVS, s. 528

³⁷² 1315/1897 AVS, s. 528, 529

³⁷³ 1316/1898 AVS, s. 509

Tabur Kâtibi Arif Efendi

Bölük

- 1 Yüzbaşı (Münhal)
- 1 Mülâzım-ı Evvel Mehmet Efendi
- 1 Mülâzım-ı Sani Nuri Efendi
- 2 Yüzbaşı Hacı Hüseyin Efendi
- 2 Mülâzım-ı Evvel Hacı Veli Ağa
- 2 Mülâzım-ı Sani Kâzım Ağa
- 3 Yüzbaşı Ahmet Ağa
- 3 Mülâzım-ı Evvel İbrahim Efendi
- 3 Mülâzım-ı Sani Hacı Hasan Efendi
- 4 Yüzbaşı Osman Efendi
- 4 Mülâzım-ı Evvel Osman Efendi
- Tüfenkçi (münhal)

c. Redif Otuz Birinci Alayın Dördüncü Meğri Taburu³⁷⁴

Binbaşı Abdülgaffur Efendi

Kolağası Ahmet Efendi

Kâtibi Arif Efendi

Bölük

- 1 Yüzbaşı (Münhal)
- 1 Mülâzım-ı Evvel Mehmet Efendi
- 1 Mülâzım-ı Sani Nuri Efendi
- 2 Yüzbaşı Hacı Hasan Efendi
- 2 Mülâzım-ı Evvel Hacı Veli Ağa
- 2 Mülâzım-ı Sani Kâzım Ağa
- 3 Yüzbaşı Ahmet Ağa
- 3 Mülâzım-ı Evvel İbrahim Efendi
- 3 Mülâzım-ı Sani Hacı Hasan Ağa
- 4 Yüzbaşı Osman Efendi
- 4 Mülâzım-ı Evvel Osman Efendi

---

³⁷⁴ 1317/1899 AVS, s. 447, 448

Tüfenkçi (münhal)

ç. Redif Otuz Birinci Alayın Dördüncü Meğri Taburu³⁷⁵

Binbaşı Abdülgaffur Efendi

Kolağası Ahmet Efendi

Tabur Kâtibi Arif Efendi

Bölük

1 Yüzbaşı (Münhal)

1 Mülâzım-1 Evvel Mehmet Efendi

1 Mülâzım-1 Sani Nuri Efendi

2 Yüzbaşı Hacı Hasan Efendi

2 Mülâzım-1 Evvel Hacı Veli Ağa

2 Mülâzım-1 Sani Kâzım Ağa

3 Yüzbaşı Ahmet Ağa

3 Mülâzım-1 Evvel İbrahim Efendi

3 Mülâzım-1 Sani Hacı Hasan Ağa

4 Yüzbaşı Osman Efendi

4 Mülâzım-1 Evvel Osman Efendi

4 Mülâzım-1 Sani Ahmet Muhtar Efendi

Tüfenkçi (münhal)

d. Redif Otuz Birinci Alayın Dördüncü Meğri Taburu³⁷⁶

Binbaşı Ali Galip Bey

M 4

Kolağası (münhal)

Tabur Kâtibi Arif Efendi

M 4 Plevne madalyası

Birinci Bölükte Yüzbaşı Mustafa Efendi

M 5 Yunan madalyası

Birinci Bölükte Mülâzım-1 Evvel Mehmet Efendi

Girit madalyası

Birinci Bölükte Mülâzım-1 Sani Nuri Efendi

İkinci Bölükte Yüzbaşı Hacı Hasan Efendi

İkinci Bölükte Mülâzım-1 Evvel Ali Efendi

Yunan madalyası

³⁷⁵ 1319/1901 AVS, s. 402

³⁷⁶ 1320/1902 AVS, s. 410

İkinci Bölükte Mülâzım-1 Sani Kâzım
Üçüncü Bölükte Yüzbaşı Ahmet Ağa
Üçüncü Bölükte Mülâzım-1 Evvel İbrahim Efendi M 5
Üçüncü Bölükte Mülâzım-1 Sani Hacı Hasan Ağa
Dördüncü Bölükte Yüzbaşı Osman Efendi
Dördüncü Bölükte Mülâzım-1 Evvel Osman Efendi
Dördüncü Bölükte Mülâzım-1 Sani Ahmet Muhtar Efendi M 5 Yunan madalyası
Tüfenkçi (münhal)

e. Redif Otuz Birinci Alayın Dördüncü Meğri Taburu³⁷⁷

Binbaşı Ali Galip Bey M 4
Kolağası Enver Efendi
Tabur Kâtibi Arif Efendi M 4 Plevne Madalyası
Birinci Bölükte Yüzbaşı Mustafa Efendi Plevne Madalyası
Birinci Bölükte Mülâzım-1 Evvel Mehmet Efendi Girit Madalyası
Birinci Bölükte Mülâzım-1 Sani Nuri Efendi
İkinci Bölükte Yüzbaşı Hacı Hasan Efendi
İkinci Bölükte Mülâzım-1 Evvel Ali Efendi Yunan Madalyası
İkinci Bölükte Mülâzım-1 Sani Kâzım
Üçüncü Bölükte Yüzbaşı Ahmet Ağa M 5
Üçüncü Bölükte Mülâzım-1 Sani Hacı Hasan Ağa
Dördüncü Bölükte Yüzbaşı Osman Efendi
Dördüncü Bölükte Mülâzım-1 Evvel Osman Efendi
Dördüncü Bölükte Mülâzım-1 Sani

f. Redif Otuz Birinci Alayın Dördüncü Meğri Taburu³⁷⁸

Binbaşı Ali Galip Bey M 4 Liyâkat Madalyası
Kolağası Ali Saip Efendi M 5 Liyâkat Girit İftihar Yunan Madalyaları
Tabur Kâtibi Mehmet Tahir Efendi Liyâkat madalyası
Birinci Bölükte Yüzbaşı Mustafa Efendi M 5 Liyâkat Yunan Madalyaları
Birinci Bölükte Mülâzım-1 Evvel Hilmi Efendi Liyâkat

³⁷⁷ 1323/1905 AVS, s. 380

³⁷⁸ 1326/1908 AVS, s. 721, 722

Birinci Bölükte Mülâzım-1 Sani (münhal)	
İkinci Bölükte Yüzbaşı Ali Efendi	M 5 Liyâkat Madalyası
İkinci Bölükte Mülâzım-1 Evvel Refet Efendi	M 5 Liyâkat Madalyası
İkinci Bölükte Mülâzım-1 Sani (münhal)	
Üçüncü Bölükte Yüzbaşı Ahmet Ağa	M 5 Liyâkat Madalyası
Üçüncü Bölükte Mülâzım-1 Evvel Ömer Efendi	M 5 Liyâkat Madalyası
Üçüncü Bölükte Mülâzım-1 Sani (münhal)	
Dördüncü Bölükte Yüzbaşı (münhal)	
Dördüncü Bölükte Mülâzım-1 Evvel Veli Efendi	Liyâkat ve Yunan Madalyası
Dördüncü Bölükte Mülâzım-1 Sani Ahmet Efendi	Liyâkat Madalyası
Süvâri Mülâzımı Aziz Efendi	Liyâkat Madalyası
Depo (silah deposu) Memuru Halil Efendi	M 5 Liyâkat ve Yunan Madalyası

IV. BÖLÜM- MEĞRİ KAZASI'NDAKİ BAZI KURUMLAR

1-Adalet Kurumları

a. Osmanlı Devleti Zamanı Salnâmelerde Meğri Kazası'nda Adalet Kurumları ve Görevlileri

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerini kapsayan, 1296 (1879) ve 1326 (1908) yılları arasında, Meğri Kazası'nda rastladığımız ilk mahkeme, 1296 (1879)³⁷⁹ yılına ait "Meclis-i Deavi" olmuştur. Meclis-i Deavi o dönemde insanlar arasındaki sorunları veya mahkemelik olan durumları çözmek amacı ile ilçe merkezlerinde bulunan, devletin adalet kurumlarından biridir. 1296 (1879) yılında verilen bilgilerde Meclis-i Deavi'de görevli kişiler şunlardır;

Meclis-i Deavi:³⁸⁰

Reis Nâib Bey

Memurin:

Hacı Veli Efendi

Hüseyin Efendi

Manol Efendi

Hacı Anton Efendi

Kâtip Hasan Efendi

Vukuat Kâtibi Yahya Efendi

Yukarıdaki bilgiden anlaşılacağı üzere, Meclis-i Deavi'nin en yetkili kişisi Nâib Bey'dir. Ayrıca mahkemede kâtip ve memurlar görevlendirilmiştir. 1297 (1880)³⁸¹ yılına ait salnâmede, Meclis-i Deavi'nin yerini, Bidayet Makemeleri almıştır. Görevlilerin nitelikleri değişmemekle beraber kâtip sayısı ikiye çıkarılmıştır.

---

³⁷⁹ 1296/1879 AVS, s. 136

³⁸⁰ 1296/1879 AVS, s. 136

³⁸¹ 1297/1880 AVS, s. 148

Mahkeme-i Bidayet:³⁸²

Reis Nâib Efendi

Aza:

Hacı Veli Efendi

Karmide Manol Efendi

Kâtib-i Evvel Hasan Efendi

Kâtib-i Sani Ahmet Efendi

Daha önce Meğri Kazası içerisinde, " Meğri (Fethiye) Kazası'nın Mülkî Teşkilatında Yer Alan Kurumlar, Me'muriyetler ve Görevliler " başlığı altında mahkemelerde görev yapan memurlar bilgisi verildiğinden, bu kısımda sadece süreç içerisinde meydana gelen değişikliklerin olduğu dönemlere ait görevliler verilmiştir.

1300 (1883)³⁸³ yılında ise mahkemede çalışanların görevleri belirtilerek bilgi verilmiştir.

Mahkeme-i Bidayet:³⁸⁴

Reis Nâib Efendi

Aza Hacı Halil Efendi

Müstantık (ilk ifade alan) Pavlo Efendi

Başkâtip Hüseyin Tevfik Efendi

Muavini Ali Rıza Efendi

Kaza içerisinde adalet işletinin yürütülmesinde, 1315 (1897) yılına kadar herhangi bir yenilik görülmemiştir. 1315 (1897)³⁸⁵ yılında muhtemelen kazadaki ticari faaliyetlerin yoğunlaşması ve bu alanda çıkan sıkıntıların çözülmesi amacı ile "Ticaret Mahkemesi" meydana getirilmiştir. İlçede Bidayet Mahkemeleri'nin yanında Ticaret Mahkemeleri de hizmet vermeye başlamıştır. Ticaret Mahkemeleri'nin reisi (başkan) de Nâib Bey'dir. Mahkemelerde görevli memuriyetlerin sayısı da artırılmıştır. Artan nüfusla beraber, mahkemelerin iş yükünün de arttığı görülmüştür.

Bidayet Mahkemesi:³⁸⁶

Reis Nâib Efendi

Aza Nurullah Efendi

---

³⁸² 1297/1880 AVS, s. 148

³⁸³ 1300/1883 AVS, s. 224

³⁸⁴ 1300/1883 AVS, s. 224

³⁸⁵ 1315/1897 AVS, s. 525, 526

³⁸⁶ 1316/1898 AVS, s. 506

Aza Pavelî Efendi
Başkâtîp Yusuf Ziya Efendi
Kâtib-i Sani Emin Efendi
Müstantık Mua'vini Emin Efendi
Mukavelât Muharriri Kâmil Efendi
Ticaret Mahkemesi:

Reis Nâib Efendi
Aza Ahmet Ağa
Aza Vâsil Efendi
Kâtîp Ziya Efendi

1326 (1908)³⁸⁷ yılında ile artan iş yükünü hafifletmek için, ihtiyaç doğrultusunda Bidayet Mahkemeleri'ne, "Bidayet Kalemi" eklenmiştir. Böylece mahkemelerin yazı yükünün hafifletilmesi ve işlerin hızlandırılması düşünülmüştür.

Bidayet Mahkemesi:³⁸⁸

Reis Nâib Efendi
Aza Ahmet Efendi
Aza Anton Efendi

Bidayet Kalemi:

Başkâtîp Şükrü Efendi
Kâtib-i Sani Vekili Hasan Efendi
Müstantık Mua'vini Sabri Efendi
Mükavelât muharriri Kâmil Efendi
İcra Mübâşiri Adet 2

Ticaret Mahkemesi:

Reis Nâib Efendi
Aza Salih Zeki Efendi
Aza Yovakim Süryano Efendi
Aza Süleyman Zühtü Efendi
Aza Anton Efendi

---

³⁸⁷ 1326/1908 AVS, s. 719

³⁸⁸ 1326/1908 AVS, s. 719

b. Mahkemelerde Çözümlemeye Çalışılan Adli Vaka'lar İle İlgili Genel Bilgiler

Meğri'de mahkemelere gelen adli durumlar ile ilgili veya mahkemenin çözümlemeye çalıştığı davalar ile ilgili, 1311 (1893) yılına kadar herhangi bir bilgiye rastlanılmamıştır. 1311 (1893) yılından 1314 (1896) yılı da dâhil olmak üzere bu konu ile ilgili bilgiler verilse de, 1314 (1896) yılından sonra, salnâmelerde herhangi bir bilgi verilmemiştir. Verilen bilgiler yıllara göre aşağıda belirtilmiştir:

Mu'amelât-ı Mehâkim: Meğri Bidayet Mahkemesi'ne geçen sene devren ve müceddiden 166 hukuk işi gelip bunun 29'u rü'yet ve 36'sı kanunen iptal ve 101'i sene-i hâzıraya devr olduğu misilli mahkeme-i mezkûreye kezâlik 270 ceza işi gelerek bunun 42'si rü'yet ve 1 adedi maznunun vefatına mebni iptal ve 234'ü atiyeye devr ve terk edilmiştir.³⁸⁹

Mu'amelât-ı Mehâkim: Meğri Bidayet Mahkemesi'ne geçen sene devren ve müceddiden 166 hukuk işi gelip bunun 29'u rü'yet ve 36'sı kanunen iptal ve 101'i sene-i hazıraya devr olduğu misilli mahkeme-i mezkûreye kezâlik 280 ceza işi gelerek bunun 42'si rü'yet ve 1 adedi maznunun vefatına mebni iptal ve 237'i atiyeye devr ve terk edilmiştir.³⁹⁰

Mu'amelât-ı Mehâkim: Meğri Bidayet Mahkemesi'ne geçen sene devren ve müceddiden 166 hukuk işi gelip bunun 29'u rü'yet ve 36'sı kanunen iptal ve 101'i sene-i hazıraya devr olduğu misilli mahkeme-i mezkûreye kezâlik 280 ceza işi gelerek bunun 42'si rü'yet ve 1 adedi maznunun vefatına mebni iptal ve 237'i atiyeye devr olunmuştur.³⁹¹

Mu'amelât-ı Mehâkim: Meğri Bidayet Mahkemesi'ne geçen sene devren ve müceddiden 205 hukuk işi gelip bunun 54'ü rü'yet ve 151'i sene-i hazıraya devr olduğu misilli mahkeme-i mezkûreye geçen sene 574'ü devren hukuk-ı kezâlik 308 ceza işi gelerek bunun 164'ü rü'yet ve 1 adedi maznunun vefatına mebni iptal ve 618'i sene-i atiyeye devr olunmuştur.³⁹²

---

³⁸⁹ 1311/1893 AVS, s. 405

³⁹⁰ 1312/1894 AVS, s. 491

³⁹¹ 1313/1895 AVS, s. 479

³⁹² 1314/1896 AVS, s. 476

2- Eğitim Kurumları

a. Osmanlı Dönemi Salnâmelere Göre Meğri (Fethiye) Kazası'nda Bulunan Eğitim Kurumları, Çalışanları ve Öğrenciler

Meğri (Fethiye) Kazası'nda eğitim işleri ile ilgili, 1315 (1897) yılına kadar salnâmelerde hergani bir bilgi verilmemiştir. 1315 (1897)³⁹³ yılında komisyonlar oluşturulurken "Maarif Komisyonu" da meydana getirilmiştir. Aynı zamanda kaza içerisinde bulunan okullar, öğretmenler ve öğrenciler hakkında da bilgi verilmiştir. Kaza içerisinde bulunan okullar Müslümanlara ait ve Gayr-ı Müslimlere ait okullar olarak iki başlık altında, salnâmelerde verilmiştir. Meğri'de bulunan okullar, ilkokul (İbtida-î Mektebi) ve ortaokullardan (Rüştiye Mektebi) oluşmuştur. Meğri Kazası'nda lise (İdadi) eğitimi verilmemiştir. Kaza içerisinde gayr-ı müslimlere ait bir ortaokul (Rüştiye Mektebi) hakkında bilgi verilmemiştir. 1326 (1908) yılına kadar ilçede Müslümanlara ait okullarda kız öğrencilerin durumunu gösteren ayrı bir başlık kullanılmamıştır. 1326(1908)³⁹⁴ yılında ise ilkokullarda kız çocuklarının durumunu gösteren bir başlık kullanılmıştır.

Salnâmelerde 1326 (1908) yılına kadar öğrenciler için "şakirdân" tabiri kullanılırken, 1326 (1908) yılında erkek öğrenciler için "talebe", kız öğrenciler için "talebât" kelimeleri kullanılmaya başlanmıştır. Müslümanlara ait okullarda okuyan öğrenciler ile ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir. 1323 (1905)³⁹⁵ yılında, Müslümanlara ait ilkokul (İbtida-î Mektebi) da bulunan öğrenci sayısı 170 iken, 1326 (1908)³⁹⁶ yılında bu sayı; 604 erkek, 43 kız, toplam 647'ye çıkmıştır. Ortaokullar da bulunan öğrenci sayısı, yıllara göre 23 ile 43 arasında değişiklikler göstermiştir. Gayr-ı Müslimlere ait ilkokullarda öğrenci sayısı 1323 (1905) yılına kadar erkeklerde 80, kızlar da 50 iken, 1323 (1905)³⁹⁷ yılında bu sayı aşırı artarak, erkeklerde 355, kızlarda 232'ye olmuştur. 20. yüzyılın başları Meğri'de, eğitimde önemli değişmelerin yaşanmış ve kazada eğitime verilen önem artmıştır.

Meğri Kazası'nda, Müslüman okullarında görev yapan öğretmenler erkeklerden oluşmuştur. 1315 (1897)³⁹⁸ yılındaki salnâmeye göre 1 ortaokulda, 1 ilkokulda iki adet öğretmen görev yapmıştır. 1326 (1908)³⁹⁹ yılında ise 1 ortaokulda, 3 ilkokulda 4

---

³⁹³ 1315/1897 AVS, s. 428

³⁹⁴ 1326/1908 AVS, s. 721

³⁹⁵ 1323/1905 AVS, s. 379

³⁹⁶ 1326/1908 AVS, s. 721

³⁹⁷ 1323/1905 AVS, s. 379

³⁹⁸ 1315/1897 AVS, s. 428

³⁹⁹ 1326/1908 AVS, s. 721

öğretmenin, 1 tane de kapıcının okullarda çalıştığı belirtilmiştir. Gayr-ı Müslimlere ait ilkokulda, sürekli olarak bayan ve erkek öğretmenlerin bulundu görülmüştür. Gayr-ı Müslimlere ait olan ilkokullar kız ve erkek olarak iki kısma ayrılmıştır. 1315 (1897)⁴⁰⁰ yılında bu okullarda; 1 erkek, 1 bayan öğretmen olduğu bilgisi verilmiştir. 1326 (1908)⁴⁰¹ yılında, Gayr-ı Müslimlere ait okullarda 4 erkek, 2 bayan öğretmen görev yaptığı bilgisi verilmiştir. Müslüman okullarda görev yapan öğretmenlerin adları salnâmelerde verilirken, Gayr-ı Müslim okullarında görev yapan öğretmenlerin adları belirtilmemiştir. 1320 (1902)⁴⁰² yılı ortaokulda (Mekteb-i Rüştîye), görev yapan öğretmenlere dair bir bilgi verilmemiştir.

1315 (1897) tarihli salnâme;⁴⁰³

Mekteb-i Rüştîye:

Muallim-i Evvel Hasan Efendi

Aded-i şakirdân: 25

Mekteb-i İbtidâîye:

Muallim-i Evvel Yusuf Efendi

Aded-i şakirdân: 125

Mekteb-i Gayr-i Müslime:

Nev'i mektep	Derecatı	Aded-i muallim	Aded-i şakirdân
Rum mektebi	İbtidâî	1	80
Rum inâs mektebi	Muallime	1	50

Mekâtip:

Rüştîye	İbtida-yı Zükûr
1	1

1316 (1898) tarihli salnâme;⁴⁰⁴

Mekteb-i Rüştîye:

Muallim-i Evvel Hasan Efendi

Aded-i şakirdan: 25

⁴⁰⁰ 1315/1897 AVS, s. 428

⁴⁰¹ 1326/1908 AVS, s. 721

⁴⁰² 1320/1902 AVS, s. 408

⁴⁰³ 1315/1897 AVS, s. 427, 430

⁴⁰⁴ 1316/1898 AVS, s. 508, 511

Mekteb-i İbtidâîye:

Muallim Yusuf Efendi

Aded-i şakirdan: 125

Mekteb-i Gayr-i Müslime:

Nev'i mektep	Derecatı	Muallim	Aded-i şakirdan
Rum mektebi	İbtidâî	1	80
Rum inâs mektebi	Muallime	1	50

Mekâtip:

Rüştiye	İbtida-yı Zükûr
1	1

1317 (1899) tarihli salnâme;⁴⁰⁵

Mekteb-i Rüşdiye:

Muallim Mustafa Hikmet Efendi

Aded-i şakirdân: 37

Mekteb-i İbtidâîye:

Muallim Yusuf Efendi

Muallim-i Sani Abdülhamit Efendi

Aded-i şakirdân: 143

Mekteb-i Gayr-i Müslime:

Nev'i mektep	Derecatı	Muallim	Aded-i şakirdân
Rum mektebi	İbtidâî	1	80
Rum inâs mektebi	İbtida-î Muallime	1	50

Mekâtip:

Rüştiye	İbtida-yı Zükûr
1	1

1319 (1901) tarihli salnâme;⁴⁰⁶

Mekteb-i Rüşdiye

Muallim Mustafa Hikmet Efendi

Aded-i şakirdân: 37

⁴⁰⁵ 1317/1899 AVS, s. 446, 449

⁴⁰⁶ 1319/1901 AVS, s. 400

Mekteb-i İbtidâîye:

Muallim Yusuf Efendi

Muallim-i Sani Abdülhamit Efendi

Aded-i şakirdân: 143

Mekteb-i Gayr-i Müslime:

Nev'i mektep	Derecatı	Muallim	Aded-i şakirdân
Rum mektebi	İbtida-î Zükûr	1	80
Rum inâs mektebi	İbtida-î Muallime	1	50

1320 (1902) tarihli salnâme;⁴⁰⁷

Mekteb-i Rüşdiye:

Muallim (münhal)

Aded-i şakirdân: 37

Mekteb-i İbtidâîye:

Muallim-i Evvel Yusuf Efendi

Muallim-i Sani Abdülhamit Efendi

Aded-i şakirdân: 175

Mekteb-i Gayr-i Müslime:

Nev'i mektep	Derecatı	Muallim	Aded-i şakirdân
Rum mektebi	İbtidâî	1	80
Rum inâs mektebi	İbtida-î Muallime	1	50

1323 (1905) tarihli salnâme;⁴⁰⁸

Mekteb-i Rüşdiye:

Muallim Mustafa Efendi

Hüsn-ü Hat Muallimi Mülâzım-ı Evvel Halil Efendi

Aded-i şakirdân: 34

Mekteb-i İbtidâîye:

Muallim-i Evvel Yusuf Efendi

Muallim-i Sani Abdülhamit Efendi

Aded-i şakirdân: 170

⁴⁰⁷ 1320/1902 AVS, s. 408, 409

⁴⁰⁸ 1323/1905 AVS, s. 379

Mekteb-i Gayr-i Müslime:

Nev'i mektep	Derecatı	Muallim	Aded-i şakirdân
Rum mektebi	İbtidaî	5	355
Rum mektebi	İbtida-î İnâs	2	232

1326 (1908) tarihli salnâme;⁴⁰⁹

Mekteb-i Rüşdiye:

Muallim-i Evvel Halil Efendi

Bevvab(kapıcı) Mustafa Ağa

Aded-i şakirdân: 23

Mekteb-i İbtidaîye:

Muallim-i Evvel Yusuf Ziya Efendi

Muallim Mehmet Şükrü Mustafa Efendi

Muallim-i Sani Şaban Zihni Efendi

Bevvab(kapıcı) Mustafa Ağa

Aded-i talebe: 604

Aded-i talebât: 43

Mekteb-i Gayr-i Müslime:

Nev'i mektep	Derecatı	Muallim	Aded-i şakirdân
Rum mektebi	İbtidaî	4	355
Rum inâs mektebi	İbtida-î Muallime	2	235

b. Meğri'de (Fethiye) Bazı Tarihlerde Hizmet Veren Maarif Komisyonları

1315 (1897)⁴¹⁰ yılında ilk defa meydana getirilen "Maarif Komisyonu", kaza içerisindeki eğitim faaliyetlerinden sorumlu hale getirilmiştir. İlk Maarif Komisyonu; 1 reis (başkan), 4 aza (üye) ve bir kâtipten (yazıcı) oluşmuştur. Komisyona Nâib Efendi, 1315 (1897)⁴¹¹ ve 1316 (1898)⁴¹² yıllarında başkanlık yapmıştır.

⁴⁰⁹ 1326/1905 AVS, s. 721

⁴¹⁰ 1315/1897 AVS, s. 528

⁴¹¹ 1315/1897 AVS, s. 528

⁴¹² 1316/1898 AVS, s. 508

1317 (1899)⁴¹³ ve 1319 (1901)⁴¹⁴ yıllarında ise Kaymakam Bey, 1320 (1902)⁴¹⁵, 1323 (1905)⁴¹⁶ ve 1326 (1908)⁴¹⁷ tarihlerinde ise İbrahim Bey başkanlık yapmıştır. İbrahim Bey'in ünvanının ne olduğu belirtilmemiştir. Komisyondaki aza sayısı, 1323 (1905) 3'e düşürülmüştür.

1315 (1897) tarihli salnâme;⁴¹⁸

Maarif Komisyonu:

Reis Nâib Efendi

Aza Müftü Efendi

Aza Hacı Halil Efendi

Kâtip Kamil Efendi

Aza Ethem Efendi

Aza İbrahim Efendi

1316 (1898) tarihli salnâme;⁴¹⁹

Maarif Komisyonu:

Reis Nâib Efendi

Aza Müftü Efendi

Aza Hacı Halil Efendi

Kâtip Kamil Efendi

Aza Ethem Efendi

Aza İbrahim Efendi

1317 (1899) tarihli salnâme;⁴²⁰

Maarif Komisyonu:

Reis-i Kaymakam-ı Kaza

Aza Rüşdiye Muallimi Hikmet Efendi

Aza Hacı Halil Efendi

Kâtip Kâmil Efendi

Aza Ethem Efendi

Aza İbrahim Efendi

1319 (1901) tarihli salnâme;⁴²¹

Maarif Komisyonu:

Reis-i Kaymakam-ı Kaza

---

⁴¹³ 1317/1899 AVS, s. 446

⁴¹⁴ 1319/1901 AVS, s. 402

⁴¹⁵ 1320/1902 AVS, s. 409

⁴¹⁶ 1323/1905 AVS, s. 379

⁴¹⁷ 1326/1908 AVS, s. 718

⁴¹⁸ 1315/1897 AVS, s. 528

⁴¹⁹ 1316/1898 AVS, s. 508

⁴²⁰ 1317/1899 AVS, s. 446

⁴²¹ 1319/1901 AVS, s. 402

Aza Hikmet Efendi

Aza Hacı Halil Efendi

Kâtip Kâmil Efendi

1320 (1902) tarihli salnâme;⁴²²

Maarif Komisyonu:

Reis İbrahim Efendi

Aza Hikmet Efendi

Aza Hacı Halil Efendi

1323 (1905) tarihli salnâme;⁴²³

Maarif Komisyonu:

Reis İbrahim Efendi

Aza Mustafa Efendi

Aza Hacı Halil Efendi

1326 (1908) tarihli salnâme;⁴²⁴

Maarif Komisyonu:

Reis İbrahim Efendi

Aza Hacı Halil Efendi rabia

Aza Hacı Mehmet Efendi

Aza Ethem Efendi

Aza İbrahim Efendi

Aza Hüseyin Hüsnü Efendi

Aza İbrahim Efendi

Aza Hüseyin Hüsnü Efendi

Kâtip Kamil Efendi

Aza Halil Efendi

Kâtip Kâmil Efendi

3- Sağlık Kurumları ve Hizmetleri

Meğri Kazası'nda, sağlık hizmetleri ile ilgili 1303 (1886) yılına kadar herhangi bir bilgi yer almamıştır. 1303 (1886) yılına ait salnâmede Meğri Kazası'nda karantina memurunun görev yaptığına dair bilgi verilmiştir. Karantina uygulaması; "*Osmanlı Devleti'nde 19.yy'da gemiciliğin gelişmesi, dış devletlerle ticaret anlaşmalarının yapılması gibi sebeplerle uluslararası ticaret arttı. Bu da pek çok hastalıkların başta liman kentleri olmak üzere, Osmanlı ülkesinde yaygınlaşmasını sağladı. Bu nedenle ilk kez 1835'te karantinahaneler açılmaya başlandı.*"⁴²⁵ Meğri Limanı'nın yoğunluk kazanması nedeni ile karantina

⁴²² 1320/1902 AVS, s. 409

⁴²³ 1323/1905 AVS, s. 379

⁴²⁴ 1326/1908 AVS, s. 718

⁴²⁵ M. Emin Yolalıcı, *Osmanlılarda Çağdaş Belediyecilik, Türkler Ansiklopedisi*, Osmanlı, Yeni Türkiye Yayınları, 13. cilt, 2002, İstanbul, s. 1346

uygulamasına geçilmiştir. Salnâmelerde Meğri Karantina Memurluğu'nun 1303 (1886) yılından, 1315 (1897) yılına kadar varlığını sürdürdüğü görülmüştür. 1303 (1886)⁴²⁶, 1304 (1887)⁴²⁷, 1306 (1889)⁴²⁸, 1308 (1891)⁴²⁹ yıllarında, karantina memurluğunu Rasim Efendi yapmıştır. 1311 (1893)⁴³⁰, 1312 (1894)⁴³¹, 1313 (1895)⁴³², 1314 (1896)⁴³³ yıllarında ise bu görevi Saffet Efendi'nin yaptığı kaydedilmiştir.

1314 (1896) yılında Meğri Kazası'nda karantina memurunun yanında, bir de tabibin (doktor) adı kaydedilmiştir. Bu yıl aynı zamanda karantina memurluğunun yapıldığı son yıl olmuştur. 1315 (1897) yılında ve sonrasında karantina memurluğu hakkında bir bilgi verilmemiştir. Verilen yıldan sonra büyük ihtimal ile karantina memurunun yapmış olduğu görevleri ilçedeki tabip yürütmüştür.

1314 (1896) yılından, 1326 (1908) yılına kadar Meğri Kazası'nda "Belediye Dairesi" çalışanları içerisinde bir doktorun görev yaptığı kaydı verilmiştir.

1314 (1896)⁴³⁴, 1315 (1897)⁴³⁵, 1316 (1898)⁴³⁶, 1317 (1899)⁴³⁷, 1319 (1901)⁴³⁸, 1320 (1902)⁴³⁹, 1323 (1905)⁴⁴⁰ ve 1326 (1908)⁴⁴¹ yıllarında Meğri'de tabiplik görevini Apostol Efendi yapmıştır.

1317 (1899) yılında ise Meğri'de çiçek hastalığına karşı aşılama yapılmıştır." 314 senesi zarfında telkih-i cederî (çiçek aşısı) ameliyatı icra olunan etfal 600."⁴⁴² ve Meğri Kazası'nda bulunan şifalı sular hakkında daha önce bilgi verilmiştir. Meğri Kazası'nda herhangi bir hastane ismi geçmemiştir.

---

⁴²⁶ 1303/1886 AVS, s. 168

⁴²⁷ 1304/1887 AVS, s. 363

⁴²⁸ 1306/1889 AVS, s. 208

⁴²⁹ 1308/1891 AVS, I. cilt, s. 185

⁴³⁰ 1311/1893 AVS, s. 401

⁴³¹ 1312/1894 AVS, s. 488

⁴³² 1313/1895 AVS, s. 475

⁴³³ 1314/1896 AVS, s. 473

⁴³⁴ 1314/1896 AVS, s. 472

⁴³⁵ 1315/1897 AVS, s. 527

⁴³⁶ 1316/1898 AVS, s. 507

⁴³⁷ 1317/1899 AVS, s. 445

⁴³⁸ 1319/1901 AVS, s. 400

⁴³⁹ 1320/1902 AVS, s. 408

⁴⁴⁰ 1323/1905 AVS, s. 378

⁴⁴¹ 1326/1908 AVS, s. 719

⁴⁴² 1317/1899 AVS, s. 445

4. Dini Kurumlar ve Mekânlar

Kazada din işlerinden sorumlu kurum "Müftülük" olarak verilmiştir. Kazada görev yapan müftüler ile ilgili daha önce bilgi verildiğinden burada söz edilmemiştir. Osmanlı dönemi Meğri Kazası'na dair salnâmelerde dini mekânlar ve türbelere dair fazla bilgi verilmemiştir. Sadece emâkinler başlığı adıyla kaza içerisinde bulunan cami, mescit, tekke, kilise ve havraların adetleri verilmiştir. Türbeler ile ilgili herhangi bir bilgi de verilmemiştir. 1315 (1897)⁴⁴³, 1316 (1898)⁴⁴⁴, 1317 (1899)⁴⁴⁵ ve 1319 (1901)⁴⁴⁶ salnâmelerde kaza içerisinde, 1 cami, 1 mescit, 1 tekke, 1 kilise ve 1 havra bulunurken; 1320 (1902)⁴⁴⁷, 1323 (1905)⁴⁴⁸ ve 1326 (1908)⁴⁴⁹ salnâmelerde cami sayısının 2'ye çıktığı görülmüş, havra ile ilgili bilgi kaydedilmemiştir. 1308 (1891)⁴⁵⁰ tarihli salnâmede kazanın kendisi ile beraber nâhiye ve köyleri toplamında 60 cami, 4 mescit ve 2 adet tekke bulunduğu belirtilmiştir. Emâkinler ile ilgili verilen bilgilerde belirtilen tekkelerinin Rufai tekkesi olduğu görülmüştür.

1308 (1891) Tarihli Salnâme Meğri'de Müslümanlara Ait İbadethaneler: ⁴⁵¹ (Tablo 55)

	Kadiri tekyesi	Uşaki tekyesi	Mısri tekyesi	Halveti tekyesi	Rufai tekyesi	Ma'rufi tekyesi	Şazeli tekyesi	Tarik-i nazenin	Cami-i şerif	Mesacid	Medaris
Meğri Kasabası					1				1	1	
Kura ve nâhiye-i mülhakası					1				59	3	
Yekün					2				60	4	

⁴⁴³ 1315/1897 AVS, s. 530

⁴⁴⁴ 1316/1898 AVS, s. 510

⁴⁴⁵ 1317/1899 AVS, s. 449

⁴⁴⁶ 1319/1901 AVS, s. 404

⁴⁴⁷ 1320/1902 AVS, s. 411

⁴⁴⁸ 1323/1905 AVS, s. 381

⁴⁴⁹ 1326/1908 AVS, s. 723

⁴⁵⁰ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 445

⁴⁵¹ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 445

V. BÖLÜM- MEĞRİ (FETHİYE) KAZASI'NIN EKONOMİSİ

1.-Ekonomik Faaliyetleri

a. Tarım

Meğri Kazası'nda tarımsal (zirai) faaliyetler, salnâmelere göre kaza insanının önemli geçim kaynaklarından biri olmuştur. Kaza ile ilgili bu alanda ilk bilgi 1296 (1879) yılına ait salnâmede; "Kaza-i Mezkûr'da her nevi mahsulât olduktan başka seccade, kilim ve gömleklik mamul olunur⁴⁵²." şeklinde bir cümle ile belirtilmiştir. Cümleden anlaşılacağı üzere yetiştirilen tarım ürünlerinin çeşitliliğinin fazla olduğu kaydedilmiştir. 1296 (1879) tarihli salnâmeden sonra, Meğri Kazası'nın tarımsal faaliyetlerine dair 1308 (1891) yılına ait salnâmeye kadar bir bilgi verilmemiştir.

Salnâmelere göre Meğri Kazası, Menteşe Sancağı içerisinde, kapladığı alan bakımından en büyük kaza olmasına rağmen, tarıma uygun arazisinin az olduğu belirtilmiştir. Bu durum 1308 (1891) yılına ait salnâmede bir tablo (cetvel) ile gösterilmiştir.

Aydın Vilayeti'ni teşkil eden beş sancak ve elviye-i mezkûrenin hâvi olduğu otuz dokuz kazanın mezrua-i kabil(ekilebilir alan) ve nâ-kabil-i ziraat arazisi ile ormanlarını mübeyyin cedveldir.⁴⁵³

Menteşe Sancağı ve Kazalarının Kullanılabilir ve Kullanılamaz Arazileri; (Tablo 56)

Esami-i kaza	Mezrua-i arazi	Gayr-i mezrua olup kâbil-i zirai olan arazi	Mezrua ve kâbil-i arazi yekünü	Zira-i nâ-kabil olan arazi	Orman	Cümle-i yekün
	Km ²	Km ²	Km ²	Km ²	Km ²	Km ²
Menteşe Sancağı						
Menteşe	500	150	250	972	428	2050
Bodrum	120	40	160	582	45	787

⁴⁵² 1296/1879 AVS, s. 136

⁴⁵³ 1308/1891 AVS, II.cilt, s. 703

Milas	400	200	600	896	367	1863
Marmaris	200	100	300	775	315	1390
Köycegiz	300	100	400	1584	676	2660
Meğri	70	80	150	3259	1080	4489
Yekün	1590	670	2260	8068	2911	13239

Mesahe-yi sathiyeye Menteşe Sancağı diğer sancakların kâfesinden ve Meğri'de umum kazaların hepsinden büyük oldukları halde gerek mezkûr sancak ve gerek Meğri Kazası (Soma müstesna) arazi-yi mezruası en az olanlardır.

Gayr-i kabil ziraat arazisi çok olan sancakların birincisi Menteşe Sancağı'dır ki Livâ-yı Mezkûr'un arazisinin 8068 kilometre murabba' na- kabil ziraattir.

Kazalardan dahi bu babda birinci derecede olan yine Meğri Kazası'dır ki arazisinin 3259 kilometre murabba' gayr-i kabil ziraattir⁴⁵⁴.

Daha önce verilen bilgilerde, Meğri Kazası'nın ikliminin tarıma elverişli olduğunu belirtilmiştir. Fakat tarım arazisinin az olması kazadaki tarımsal üretimi olumsuz etkileyen bir faktör olmuştur.

1308 (1891), 1311 (1893), 1312 (1894), 1313 (1895), 1314 (1896) ve 1326 (1908) yıllarına ait salnâmelerde, Meğri'de en fazla yetiştirilen ürünler buğday (hınta), arpa (şî'r), mısır, susam (sisam), badem, ceviz, çilek ve üzüm olmuştur. Bunun yanında ormanlardan meşe palamutu hasadı yapılmıştır. Buğday, arpa, mısır, susam ve meşe palamutunun ihraç edildiği belirtilmiştir. Salnâmelerde tarım ürünleri ve ihracat miktarları şu şekilde verilmiştir:

Bilad-ı harre eşcarından olan hurma ağaçlarına, Bodrum ve Marmaris ve Meğri bağçelerinde tesadüf olunur. Ağaç çileği ve frenk üzümü hususi bağçelerde yetiştirilmekte ve arazi-yi kiliseye de yetişen böğürtlene bu nevi' araziye hâvi mahallerde tesadüf olunmakta ve asıl çilek hususi bağçelerde hâsıl olmaktadır⁴⁵⁵.

Ziraat ve Ticaret: Meğri Kazası mahsulâtı hınta (buğday), şî'r (arpa), mısır, sisam (susam) gibi hububât ile palamut ve saireden ibaret olup, geçen sene Kaza-yı Mezkûr'dan, 70000 kile hınta (buğday) ve 20000 kile şî'r (arpa) ve 8000 kile mısır ve 15000 kile sisam ve (15000). İhraç olunmuştur⁴⁵⁶.

⁴⁵⁴ 1308/1891 AVS, II.cilt, s. 704

⁴⁵⁵ 1308/1891 AVS, II.cilt, s. 721

⁴⁵⁶ 1311/1893 AVS, s. 403

Ziraat ve Ticaret: Meğri Kazası mahsulâtı; hinta, şîr, mısır, sisam gibi hububât ile palamut, ve saireden ibaret olup, geçen sene Kaza-yı Mezkûr'dan, 70000 kile şîr ve 80000 kile mısır ve 15000 kile sisam ve 15000 kantar palamut ve 300 kantar yapağı ve 2000 re's koyun ve keçi ve 300 re's sığır ihracât...⁴⁵⁷

Ziraat ve Ticaret: Meğri Kazası mahsulâtı; hinta, şîr, mısır, sisam gibi hububât ile palamut, ve saireden ibaret olup, geçen sene Kaza-yı Mezkûr'dan, 70000 kile şîr(arpa) ve 80000 kile mısır ve 15000 kile sisam ve 15000 kantar palamut ve 300 kantar yapağı ve 3000 re's sığır ihracât...⁴⁵⁸

Ziraat ve Ticaret: Meğri Kazası mahsulâtı; hinta, şîr, mısır, sisam gibi hububât ile palamut, ve saireden ibaret olup, geçen sene Kaza-yı Mezkûr'dan, 7000 kile şîr ve 72638 kile mısır ve 13700 kile sisam ve 8500 kile hinta ve 5862 çuval palamut ve 375 kantar yapağı ve 2000 re's sığır ihracât...⁴⁵⁹

Meğri Kazası'nın mahsulâtı; hinta, şîr, mısır, sisam, gibi hububat ile palamut ve saireden ibaret olup, geçen sene Kaza-yı Mezkûr'dan, 3717 kile hinta 1299 kile şîr 633 kile mısır 24097 kilo balmumu, 1024 sığla yağı, 12728 kilo badem, 29498 kilo ceviz, 5123 çuval sisam, 21261 kantar palamut, 239225 kilo yapağı, 410 re's koyun ve keçi ihraç...⁴⁶⁰

Verilen bilgilerde bazı yıllarda üretimde ve ihraç edilen ürünlerde aşırı şekilde düşmenin meydana geldiği tespit edilmiştir. Bunun nedeni salnâmelerde belirtilmemiştir. Örneğin; 1312 (1894)⁴⁶¹ ve 1313 (1895)⁴⁶² yıllarında buğday ihraç edilmemiştir.

b. Hayvancılık

Meğri Kazası'nda hayvancılık faaliyetleri, tarım gibi bölge insanının geçim kaynaklarından biri olmuştur. Kazada; inek, öküz, manda, koyun, keçi, beygir (bargir), katır (ester), eşek (merkep), deve gibi hayvanlar yetiştirilmiştir. Hayvancılık ile ilk bilgi 1308 (1981)⁴⁶³ yılına ait salnâmede verilmiştir. Menteşe Sancağı içerisinde taşımacılıkta kullanılan hayvanlardan bilgi verilirken, kazalarda bulunan yük ve taşıma hayvanları da aşağıdaki şekilde verilmiştir.

---

⁴⁵⁷ 1312/1894 AVS, s. 490

⁴⁵⁸ 1313/1895 AVS, s. 478

⁴⁵⁹ 1314/1896 AVS, s. 475

⁴⁶⁰ 1326/1908 AVS, s. 725

⁴⁶¹ 1312/1894 AVS, s. 490

⁴⁶² 1313/1895 AVS, s. 478

⁴⁶³ 1308/1891 AVS, II.cilt, s. 523

Menteşe Sancağı ve Kazalarında Bulunan Yük Hayvanları;⁴⁶⁴ (Tablo 57)

Esami-i kaza	Yük hayvanları			
	Cenevar(?)	Manda	İnek	Öküz
Muğla Şehri		52	1480	1908
Milas Kazası	20	100	6000	3500
Bodrum Kazası	70		2279	1599
Meğri Kazası	2		3740	2563
Köyceğiz Kazası		1300	6800	6500
Marmaris Kazası	39		1767	973
Yekün	131	1452	22066	17043

Aynı salnâme içerisinde, Aydın Vilayeti'ne bağlı kazaların ormanlarından söz edilirken, Meğri ormanlarında bulunan yabani hayvanlar tilki, kurt, ayı, kaplan hakkında şu şekilde bilgi verilmiştir: Vilayette bulunan hayvanat-ı vahşiyeden tilki, çakal, kurt, ayı, her tarafta, dağlarda bulunduğu gibi Meğri ve Köyceğiz civarındaki dağlar ile Milas Kazası dâhilinde bulunan bazı dağlarda, iklimin itidali cihetiyle ekalim-i harreye mahsus olan kaplan dahi bulunmaktadır.⁴⁶⁵

Kaza içerisinde hayvancılık faaliyetlerinden özellikle yurt dışına satılan ürünlerden bilgi verilmiştir. Yurt dışına koyun yapağı (yün), koyun, keçi ve sığır satılmaktadır. Kaza içerisinde; beygir, katır, eşek ve deve beslenildiği ve bunların gücünden yararlanıldığı anlaşılmaktadır. Salnâmelerde verilen bilgiler şu şekildedir:

" ... 300 kantar yapağı ve 3000 re's koyun ve keçi ve 300 re's sığır ihracât...

Vesait-i Nâkile: Meğri Kazası'nda 711 bargir (beygir) ve 94 ester (katır) ve 1700 merkep ve 1457 deve vardır.⁴⁶⁶"

" ... 300 kantar yapağı ve 2000 re's koyun ve keçi ve 300 re's sığır ihracât...

Vesait-i Nâkile: Meğri Kazası'nda 711 bargir ve 92 ester ve 1700 merkep ve 1457 deve vardır.⁴⁶⁷"

" ... 300) kantar yapağı ve 2000 re's koyun ve keçi ve 300 re's sığır...

Vesait-i Nâkile: Meğri Kazası'nda 711 bargir ve 92 ester ve (700 merkep ve 1457 deve vardır.⁴⁶⁸ "

⁴⁶⁴ 1308/1891 AVS, II.cilt, s. 523

⁴⁶⁵ 1308/1891 AVS, II.cilt, s. 738

⁴⁶⁶ 1311/1893 AVS, s. 404

⁴⁶⁷ 1312/1894 AVS, s. 490

" ... 375 kantar yapağı ve 2000 re's sığır ihracât...

Vesait-i Nâkile: Meğri Kazası'nda 711 bargir ve 92 ester ve 1700 merkep ve 1447 deve vardır.⁴⁶⁹"

1311 (1893), 1312 (1894), 1313 (1895) ve 1314 (1896) yıllarında verilen bilgiler ise birbiri ile benzer özellikler göstermiştir. Sayısal bilgilerde fazla bir değişiklik yaşanmamıştır. 1314 (1896) yılında koyun ve keçi ihracatı yapılmamıştır. Aynı yıl içerisinde kazada bulunan deve sayısında çok az bir düşme yaşanmıştır.

"Meğri Kazası'nda 1500 bargir, 300 ester, 2000 merkep, 180 deve vardır.

239225 kilo yapağı, 410 re's koyun ve keçi ihraç...⁴⁷⁰"

1326 (1908) yılında, sayısal değerler tamamen değişmiştir. Kaza içerisinde beygir, katır ve eşek sayısında yükselme meydana gelirken, deve sayısında aşırı bir düşüş yaşanmıştır. Yurt dışına sığır satılmamıştır. Satılan koyun ve keçi miktarı ise aşırı azalmıştır.

c. Sanayi

Meğri Kazası'nda sanayi faaliyetleri, genelde dokuma üzerine gelişme göstermiştir. Ancak geniş kapsamlı üretim olmamıştır. Bölgede ayrıca balıkçılıkla ilgili işletme ve değirmenlerin hizmet verdiği görülmüştür. Kaza halkının bir kısmı ormanlardan elde edilen, suğla yağı (reçine), kitre ve bal mumundan geçimlerini sağlamışlardır.

Meğri'de krom ve manganez mâ'denleri çıkarılmasına rağmen, mâ'denleri işleyen bir sanayi kuruluşundan söz edilmemiştir. Avrupa'ya satılan krom ve manganez mâ'deni de hammadde olarak satılmıştır.

Dokumacılık: Meğri'de dokumacılık faaliyetleri de yaygın bir şekilde yapılmıştır. 1296 (1879) yılına ait salnâmede; " Kaza-yı Mezkûr'da her nevi mahsulât olduktan başka seccade, kilim ve gömleklik mamul olunur.⁴⁷¹" bilgisi yer almıştır.

Kazada seccade, kilim ve gömleklik kumaş üretildiğinden söz edilmiştir. 1301 (1884) yılına ait olan salnâmede ise, " Nefis halı ve seccade ve "heybe" nesc edilir." cümlesinde,

---

⁴⁶⁸ 1313/1895 AVS, s. 478, 479

⁴⁶⁹ 1314/1896 AVS, s. 475

⁴⁷⁰ 1326/1908 AVS, s. 725

⁴⁷¹ 1296/1879 AVS, s. 136

halı ve heybe üretiminin de yapıldığı bilgisi verilmiştir.⁴⁷² 1311 (1893)⁴⁷³, 1312 (1894)⁴⁷⁴ ve 1313 (1895)⁴⁷⁵ yılına ait salnâmelerde; "Kaza-yı Mezkûr'da senevi 50000 kuruşluk 500 parça halı seccade ve kilim ve heybe nesc ve i'mal olduğu misilli sanayi' -i a'diye-i dâhiliye dahi vardır.⁴⁷⁶" ifadesi benzer olarak verilmiştir. Verilen yıllarda ne kadar üretim yapıldığı da verilmeye başlanmıştır. 1314 (1896)⁴⁷⁷ yılında ise üretimin artırılmıştır. Dokumacılık halkın önemli geçim kaynaklarından biri olarak karşımıza çıkmıştır.

Un Değirmenleri: 1315 (1897)⁴⁷⁸ yılına ait salnâmede Meğri Kazası'nda 2 adet un değirmeninin olduğu bilgisine yer verilmiştir. Daha sonraki salnâmelerde de aynı bilgi yer almıştır. 1308 (1891)⁴⁷⁹ yılına ait salnâmede, Meğri, Milas ve Muğla civarlarında bazı değirmenlerin rüzgâr gücü ile çalıştığı belirtilmiştir.

Suğla Yağı (reçine), Kitre ve Balmumu: Meğri'de ormanlık alan çok olmasından dolayı, kaza halkı ormandan da yararlanma yolları bulmuştur. Ormandan elde ettiği Suğla yağı (reçine), kitre ve balmumu ürünleri ile ülke ekonomisine katkı sağlamıştır. 1303 (1886) yılına ait salnâmede; "Meğri Kazası'nın başlıca ormanları Kaza-yı Mezkûr'un şimal ve şark cihetlerinde Karaumurca ve Tezeli ormanı olup sath-ı bihardan tahminen üç bin beş yüz metre irtifa'ındadır. Bu ormanlardan ihraç olunan kereste ve mahrukut, Suriye ve Hatt-ı Mısır'yaya ve Cezayir bahr-i sefide nakl ve imrar olunmaktadır. Çam kabuğu ve suğla yağı ve kitre vesaire gibi orman mahsulâtı dahi, Avrupa'ya nakil edilmektedir.⁴⁸⁰" bilgisi vermiştir. 1326 (1908)⁴⁸¹ yılına ait salnâmede ise Avrupa'ya, 24097 kilo balmumu satıldığı belirtilmiştir.

Balıkçılık: Meğri Kazası'nın denize sınır olmasından dolayı balıkçılık da bir geçim kaynağı olmuştur. 1308 (1891) yılına ait salnâmede, kazada bir adet balıkhane bulunduğu belirtilmiştir. Fakat balıkhanenin işlevinden söz edilmemiştir.

---

⁴⁷² 1301/1884 AVS, s. 232

⁴⁷³ 1311/1893 AVS, s. 404

⁴⁷⁴ 1312/1894 AVS, s. 490

⁴⁷⁵ 1313/1895 AVS, s. 478

⁴⁷⁶ 1311/1893 AVS, s. 404

⁴⁷⁷ 1314/1896 AVS, s. 475

⁴⁷⁸ 1315/1897 AVS, s. 530

⁴⁷⁹ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 754

⁴⁸⁰ 1303/1886 AVS, s. 189

⁴⁸¹ 1326/1908 AVS, s. 724

ç. Ticaret

Meğri Kazası'nda salnâmelere göre ticari faaliyetlerin yoğun bir şekilde yapıldığı görülmüştür. Kazada yaşayan insanlar ürettiklerini satma fırsatı bulabilmişlerdir. Meğri'de elde edilen ürünlerin bir kısmı yurt dışına da satılmıştır. Meğri'nin denize yakın olması ve limanının bulunması da kazaya ayrı bir avantaj sağlamıştır. Kazadaki ticaret; tarım, hayvancılık, ormancılık ve mâ'dencilik faaliyetleri doğrultusunda şekillenmiştir. Ayrıca kazada her yılın belirli günlerinde panayırılar ve pazarlar kurulmuştur. Kaza bulunan dükkânlar da o dönemde halkın ihtiyaçlarının karşılandığı küçük ticari yerler olmuştur.

Meğri Kazası'nın ticaretine dair verdiğimiz ilk bilgi, kaza içerisindeki dükkân ve hanların yıllara göre dağılımı olmuştur. 1315 (1897) yılına kadar Meğri'deki dükkân ve hanlar ile ilgili bir bilgiye rastlanılmamıştır.

Meğri'deki Dükkân ve Hanlar;(Tablo 58)

Yılı	Dükkân sayısı	Han sayısı
1315 ⁴⁸²	400	1
1316 ⁴⁸³	400	1
1317 ⁴⁸⁴	406	1
1319 ⁴⁸⁵	406	1
1320 ⁴⁸⁶	514	1
1323 ⁴⁸⁷	514	2
1326 ⁴⁸⁸	514	2

Meğri Kazası'nda kullanılan paralarda çeşitlilik göstermiştir. Yabancıların Meğri'de ticaret yapmasının da bunda etkisi olmuştur. Salnâmelerde Meğri'de kullanılan paraların, kuruş cinsinden değeri verilmiştir. 1311 (1893)⁴⁸⁹, 1312 (1894)⁴⁹⁰, 1313 (1895)⁴⁹¹, 1314 (1896)⁴⁹² ve 1326 (1908)⁴⁹³ yıllarına ait salnamelerde Meğri'de kullanılan paralar için; "Kaza-yı Mezkûr'da sim-mecidiye 21 ve Lira-yı Osmanî 113 ve İngiliz altını 124 ve

⁴⁸² 1315/1897 AVS, s. 530

⁴⁸³ 1316/1898 AVS, s. 510

⁴⁸⁴ 1317/1899 AVS, s. 448, 449

⁴⁸⁵ 1319/1901 AVS, s. 404

⁴⁸⁶ 1320/1902 AVS, s. 411

⁴⁸⁷ 1323/1905 AVS, s. 381

⁴⁸⁸ 1326/1908 AVS, s. 723

⁴⁸⁹ 1311/1893 AVS, s. 403

⁴⁹⁰ 1312/1894 AVS, s. 490

⁴⁹¹ 1313/1895 AVS, s. 478

⁴⁹² 1314/1896 AVS, s. 475

⁴⁹³ 1326/1908 AVS, s. 726

Fransız altını 99 kuruşa tedavül eder.⁴⁹⁴" şeklinde bilgi verilmiş ve kullanılan paraların kuruş cinsinden değerleri değişmemiştir.

Meğri'de insanlar ürettikleri ürünleri pazar ve panayırlarda satma imkânı da bulmuşlardır. Meğri kaza merkezinde, herhangi bir pazar veya panayır kurulduğuna dair salnâmelerde bilgi verilmemiştir. Fakat Meğri Kazası dâhilinde pazar ve panayırlar kurulmuştur. 1311 (1893)⁴⁹⁵, 1312 (1894)⁴⁹⁶, 1313 (1895)⁴⁹⁷, 1314 (1896)⁴⁹⁸ ve 1326 (1908)⁴⁹⁹ yıllarına ait olan salnâmelerde Sökü Yaylası'nda panayır ve pazar kurulduğu yazılmıştır. Salnâmelerde; "Meğri Kazası dâhilinde umuma mahsus panayır olmayıp, yalnız Meğri Kasabası'na 16 saat mesafede kâin Sökü Yaylasında her sene şehr-i Haziran ibtidasından, Eylül ibtidasına kadar cumartesi günleri Sökü pazarı namıyla bir pazar kurulur.⁵⁰⁰" Yani Sökü Yaylası'nda her sene Haziran ayının başlangıcından, Eylül ayının başlangıcına kadar her cumartesi, pazar kurulmuştur.

Meğri Kazası'nın en önemli ticari geliri ise tarım, hayvancılık, ormancılık ve mâ'dencilik alanında yaptığı ihracat olmuştur. Daha önce tarım, hayvancılık ormancılık ve mâ'denler hakkında bilgi verilirken ticarete de değinildiği için burada konular tekrar edilmemiştir.

1315 (1897)⁵⁰¹ yılından itibaren, Meğri Kazası'nda ticaret alanında, işlerin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi ve bu alanda karşılaşılan sorunları çözülmesi için Ticaret Mahkemeleri ve Ticaret ve Ziraat Odaları oluşturulmuştur. Sözü edilen kurumlar 1326 (1908) yılına kadar hizmet vermiştir.

Ticaret Mahkemesi:⁵⁰²

Reis Nâib Efendi

Aza Salih Zeki Efendi

Aza Süleyman Zühtü Efendi

Kâtip Şükrü Efendi

Ticaret ve Ziraat Odası:⁵⁰³

Aza Yovakim Süryano Efendi

Aza Anton Efendi

---

⁴⁹⁴ 1311/1893 AVS, s. 403

⁴⁹⁵ 1311/1893 AVS, s. 403

⁴⁹⁶ 1312/1894 AVS, s. 490

⁴⁹⁷ 1313/1895 AVS, s. 478

⁴⁹⁸ 1314/1896 AVS, s. 475

⁴⁹⁹ 1326/1908 AVS, s. 726

⁵⁰⁰ 1311/1893 AVS, s. 403

⁵⁰¹ 1315/1897 AVS, s. 526, 528

⁵⁰² 1326/1908 AVS, s. 719

⁵⁰³ 1326/1908 AVS, s. 720

Reis İbrahim Efendi

Aza Hacı Mehmet Efendi

Aza Apostol Efendi

Aza Vasilyadî Efendi

Kâtip ve sandık emini Hasan Bey

1308 (1891) yılı Aydın Vilayeti'nde çıkarılan mâ'denlerin nerede çıkarıldığını, bulunduğu sancak ve kazayı, işletmecisi, mâ'denin cinsi, fiyatı ve alınan vergisi ve satılan miktarı gösteren tablo aşağıda verilmiştir.

Aydın Vilayeti İçerisinde Bulunan Mâ'denler ve Çıkarıldıkları Yerler⁵⁰⁴:(Tablo 59)

Alınan resm	Bir sene zarfındaki nakliyat (ton)	Yüzde üzerine alınan miktar-ı resm	Fiyatı	Cins-i mâ'den	Esami-i mültezim	Kaza	Sancak	Mevki-i mâ'den
180538	2500	25	360	Zımpara	Mehmet Sait Efendi	Tire	İzmir	Hasan Çavuşlar
145706	2005	25	360	"	Âbot	"	"	Alacalı
220320	3069	25	360	"	"	Kuşadası	"	Gümüş Dağı
37080	515	25	360	"	Şarno	Tire	"	Çavuş Gölü
19512	271	25	360	"	Galika	Kuşadası	"	Çirkince
150000	1000	5	3000	antimon	Olruk	Ödemiş	"	Mescitli
36000	500	20	360	Zımpara	Memiko	Milas	Menteşe	Bozöyük
5600		5		Linyit	Forbes	Nazilli	Aydın	Nazilli
2400		10		"	"	Söke	"	Söke
101250	4500	5	450	Krom	Paterson	Meğri	Men-teşe	Meğri
45000	2000	5	450	"	"	Köyceğiz	"	İnlüce
67500	3000	5	450	"	"	"	"	Nif
78750	3500	5	450	"	"	"	"	Çenkir
22500	130	5	450	"	"	"	"	Çayhisar

Tabloda Köyceğiz içerisinde gösterilen Nif, İnlüce ve Çenkir 1312 (1894)⁵⁰⁵ yılında Meğri Kazası köyleri içerisinde gösterilmiştir.

⁵⁰⁴ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 786

⁵⁰⁵ 1312/1894 AVS, s. 491, 492

1326 (1908) yılı Menteşe Sancağı'nda çıkarılan mâ'denlerin nerede çıkarıldığı, çıkarıldığı mevki, kazası, işletmecisi, mâ'denin cinsi, fiyatı, alınan vergisi, satılan miktarı ve elde edilen gelir belirtilmiştir.

322 Senesi Zarfında Menteşe Sancağı Dâhilinde Vaki Fermânlı ve Ruhsatnâmeli Mâ'denlerden Avrupa'ya ve Vuku' Bulan İhracatı;⁵⁰⁶ (Tablo 60)

Avrupa'ya imrâr olunan mâ'denin kıymeti		Avrupa'ya imrâr olunan mâ'denden alınan rüsum		İhracat miktarı		Cins-i mâ'den	Müsteni- dülileyh	Mevki-i mâ'den		Mâ'den mülteziminin esâmisi
para	kuruş	para	kuruş	kilo	tonilato			mevki'	kazası	
21	93017	20	18603	382	258	zımpara	ruhsat-nâmeli	Eğri Dağ	Muğla	Mösyö Ârnest Âbot
18	1373365	3	274673	904	3814	"	fermân lı	Karaca-ağaç	Muğla	Mösyö Ernest Ebot ve Vitel
6	411239	33	82237	331	1142	"	"	Nebi Köy	Muğla	Mösyö Edvar Vitel
16	1184	35	236	290	3	"	ruhsat-nâmeli	Kocakır	Milas	Mösyö Ârnest Âbot
8	13849	8	13849	230	346	krom	*	Sazak	Muğla	İsak Paçal
	598500		59850		1330	"	fermân lı	Kemikli Kozlân	Meğri	İsmail Hakkı Bey ve Şürekâsı
	274000		13700		795	"	fermân lı	İplikçi Dağı	Meğri	Mösyö Paterson ve Şarlımas
28	1439776	30	71989	274	4349	"	fermân lı	Çenkir	Meğri	Mösyö Paterson
24	144270	5	28854	902	480	"	ruhsat-nâmeli	Hamit Köy	Köyce-ğiz	Dimitri Savelî

* Müsadereten fûruhat (satmak) olunmuştur.

⁵⁰⁶ 1326/1908 AVS, s. 773

d. Taşımacılık

Ege Denizi kıyısında bulunan Meğri Kazası'nın, salnâmelere göre önemli bir limana sahip olduğu ve Meğri Limanı'nda genelde yük ve yolcu taşındığı görülmüştür. Meğri Limanı'ndaki gemi işletmeleri oldukça yoğun olup, genelde yabancılar veya Gayr-i Müslimler bu şirketleri işletmişlerdir.

Meğri Limanı ve gemi taşımacılığı ile ilk bilgi 1301 (1884) yılına ait salnâmede verilmiştir. " Meğri Kasabası sahilinde vâki ve güzel bir limana mâlik olup, haftada dört vapur uğrar. Ticaret-i zahire, palamut, kereste ahz u i'tasından ibarettir. Eşen nehri ormanlarda imal edilen kerestelerin nehre nakline vasıta olduğu gibi arazi-i mezrua'yı dahi şakk eder.⁵⁰⁷" verilen bilgiden anlaşılacağı üzere Meğri Limanı'na haftada 4 kere vapur uğramıştır.

Meğri'ye uğrayan gemiler genelde İzmir'den hareket etmişlerdir. İzmir Ege'deki gemi taşımacılığının merkezi konumunda olmuştur. Çünkü salnâmelerde, Meğri ile ilgili gemi taşımacılığı verilirken İzmir'den hareket baz alınmıştır. Meğri Kazası ile ilgili bilgilere baktığımızda şirketler "kumpanya" adı altında faaliyet göstermişlerdir. Aşağıda kumpanyalar, sahipleri ve vapurların Meğri'ye ait güzergâhları verilmiştir.

Alfred Coli Nam İngiliz Kumpanyası;

Her hafta Cuma günleri İzmir'den, Sakız, Çeşme, Sisam, Güllük, Kalmeyoz, İstanköy, Bodrum, Sömbeki, Rodos, Meğri, Antalya iskelelerine ve on beş günde bir kerede Tire'ye gider.⁵⁰⁸

Bodrum Burunu geçildikte Muğla Kasabası'nın iskelesi olan Gökabad Körfezi bulunur. Bu körfezin cenubunda dahi Marmaris ve Karaağaç ve Meğri'nin muntazam limanları vakidir.⁵⁰⁹

İzmir'e Muntazaman Seyr-ü Sefer Eden Vapurların İzmir'den Vakt-i Hareketleriyle Uğradıkları Mahaller(Meğri (Fethiye) Kısmı):

Eyyam-ı Hareket: Çarşamba

Vakt-i Hareket Alafranga Saat: 3(üç)

Kumpanyanın İsmi: Coli Ventura(İngiliz)

⁵⁰⁷ 1301/1884 AVS, s. 232

⁵⁰⁸ 1301/1884 AVS, s. 248

⁵⁰⁹ 1301/1884 AVS, s. 253

Uğradığı İskeleler;

Sakız, Kalminos, Sömbeki, Rodos, Meğri, Meyz Adası, Fenike, Antalya,

Alaiye(Alanya),Kelenderya, Silifke, Mersin⁵¹⁰

Eyyam-ı Hareket: Cuma

Vakt-i Hareket Alafranga Saat: 3 (üç)

Kumpanyanın İsmi: Pantoleun (Yunan)

Uğradığı İskeleler;

Sakız, Sisam, Güllük, Kalminos, İstanköy, Sömbeki, Rodos, Meğri, Meyz Adası, Fenike, Antalya, Alaiye, Bodrum, Kelenderya, Silifke, Mersin⁵¹¹

Eyyam-ı Varûd: Salı

Nevi' Kumpanya: Juli (İngiliz)

Uğradığı İskeleler;

Mersin, Silifke, Kelenderya, Anyalya, Alaiye, Fenike, Meyz Adası, Meğri, Rodos, Sömbeki, Kalminos, Şire, Sakız, İzmir.

Girid, Herkit, Rados, Meğri, İstanköy, Bodrum, Liroz, Patinos, Güllük, Kuş Adası, Sisam, Sakız, Çeşme, İzmir.⁵¹²

Eyyam-ı Varûd: Çarşamba

Nevi' Kumpanya: Pantoleun (Yunan)

Uğradığı İskeleler;

Mersin, Alaiye, Antalya, Fenike, Meyz Adası, Meğri (Fethiye), Rodos, Sömbeki, İstanköy, Kalminos, Güllük, Sisam, Şire, Sakız, İzmir.⁵¹³

Beher hafta perşembe günü idare-i mahsusa vapurlarının İzmir'e uğrayarak gittikleri iskeleler;

İzmir'den hareketle; Sakız, Çeşme, Vâta, Kuşadası, Güllük, Bodrum, Sömbeki, Marmaris, Meğri, Rodos, İstanköy, Kalimnoz, Liryöz, Batinoz, Karyot, Sakız iskele ve adalarına uğrayarak hareketinin haftasında İzmir'e gelir.⁵¹⁴

---

⁵¹⁰ 1312/1894 AVS, s. 180

⁵¹¹ 1312/1894 AVS, s. 181

⁵¹² 1312/1894 AVS, s. 183

⁵¹³ 1312/1894 AVS, s. 184

Her hafta Pazartesi günleri:

Günlük İzmir'den hareketle; Sakız, Karyot, Batınoz, Liryöz, Kalimnoz, İstanköy, Rodos, Meğri, Marmaris, Çeşme, Sömbeki, Bodrum, Güllük, Kuşadası, Vâta, Çeşme ve Sakız iskele ve limanlarına uğrayarak İzmir'e avdet eder.⁵¹⁵

Eyyam-ı Varûdu: Salı

Kumpanyanın İsmi: Çoli (İngiliz)

Uğradığı İskeleler;

İzmir, Herkit, Rodos, Meğri, Meyz Adası, İstanköy, Bodrum, Lirdî, Batnoz(Batınoz), Güllük, Kuşadası, Sisam, Sakız.⁵¹⁶

Eyyam-ı Varûdu: Çarşamba

Kumpanyanın İsmi: Pantaleun(Yunan)

Uğradığı İskeleler;

İskendun, Mersin, Anamur, Alâiye, Antalya, Senikle, Fenike, Meyz Adası, Meğri, Rodos, Sömbeki, İstanköy, Güllük, Sisam, Sakız, İzmir.⁵¹⁷

Vesait-İ Nâkile:

Her cuma günleri (Antalya hattı) İzmir'den hareketle; Sakız, Karluvesi, Vatî, Kalimnoz, Sömbeki, Rodos, Meğri, Finike ve Antalya iskelelerini toplar.⁵¹⁸

İzmir'e Muntazaman Seyr-ü Sefer Eden Vapurların İzmir'e Eyyam-ı Varudlarıyla Gelirken Uğradıkları Mahaller (Meğri (Fethiye) Kısmı):

Cuma Günleri:

Pandalıyon (Yunan)- her hafta alafıranga saat dörtte hareketle: Sakız, Sisam, Güllük, Söbeki, Rodos, Meğri, Meyz Adası, Finike, Antalya.⁵¹⁹

Pazar Günleri:

Hacı Davut(Osmanlı) Herkit'den hareketle: Rodos, Meğri, Meyz Adası, İstanköy, Bodrum, Lirdî, Güllük, Kuş Adası, Sisam, Sakız, İzmir.⁵²⁰

---

⁵¹⁴ 1313/1895 AVS, s. 100

⁵¹⁵ 1313/1895 AVS, s. 100

⁵¹⁶ 1313/1895 AVS, s. 159

⁵¹⁷ 1313/1895 AVS, s. 160

⁵¹⁸ 1314/1896 AVS, s. 161

⁵¹⁹ 1316/1898 AVS, s. 115

Salı Günleri:

Pandaliyon (Yunan)-her hafta İskenderun'dan hareketle: Mersin, Anamur, Alaiye, Antalya, Silifke, Finike, Meys Adası, Meğri, Rodos, Sömbeki, Sakız, İzmir.⁵²¹

İzmir'e Muntazaman Seyr-ü Sefer Eden Vapurların İzmir'e Eyyam-ı Varudlarıyla Gelirken Uğradıkları Mahaller (Meğri (Fethiye) Kısmı):

Cuma Günleri:

Pandaliyon(Yunan)- her hafta alafıranga saat dörtte hareketle: Sakız, Sisam, Güllük, Söbeki, Rodos, Meğri, Meyz Adası, Finike, Antalya.⁵²²

Pazar Günleri:

Hacı Davut (Osmanlı) Herkit'den hareketle: Rodos, Meğri, Meyz Adası, İstanköy, Bodrum, Lirdî, Güllük, Kuş Adası, Sisam, Sakız, İzmir.⁵²³

Salı Günleri:

Pandaliyon(Yunan)-her hafta İskenderun'dan hareketle: Mersin, Anamur, Alaiye, Antalya, Silifke, Finike, Meys Adası, Meğri, Rodos, Sömbeki, Sakız, İzmir.⁵²⁴

Salnâmelerde yabancı şirket sahiplerinin isimlerinde her ne kadar farklılıklar görülse de aynı kişilerden söz edildiği anlaşılmıştır. İngiliz Alfred Coli bazı salnâmelerde; Coli, Juli veya Çoli olarak, Yunan Pantaleun ise; Pandaliyon olarak verilmiştir.

2- Maliye

Osmanlı Devleti'nin son yılları ekonomik ve malî açıdan çok sıkıntılı geçmiştir. Yabancı devletler, Osmanlı Devleti'nden alacaklarını tahsil etmek için Duyun-ı Umumiye İdaresini oluşturmuşlardır. Bu idare Osmanlı Devleti'nin önemli gelir kaynaklarından pay almaya başlamıştır. Meğri Kazası'nda da bu idarenin şubelerinden olan " Rüşumât İdaresi" veya " Rüşumât Müdüriyeti" oluşturulmuştur. Bunların yanında kazanın parasal işleri ve gelir giderleri ile ilgilenen "Mâl Müdürlükleri", "Menafi Sandıkları", "Mâl Kalemi" " Rüşumât İdaresi" (ilçe vergi dairesi) gibi kurumlar da oluşturulmuştur.

Kaza içerisinde, "A'şar İdaresi", " Rüşum-ı Sene İdaresi" gibi kısa süreli kuruluşlar da meydana getirilmiştir.

---

⁵²⁰ 1316/1898 AVS, s. 116

⁵²¹ 1316/1898 AVS, s. 118

⁵²² 1317/1899 AVS, s. 120

⁵²³ 1317/1899 AVS, s. 121

⁵²⁴ 1317/1899 AVS, s. 123

a. Meğri Kazası'ndaki Maliye İle İlgili Kurumlar ve Memurları

Mâl Müdürü:

Meğri Kazası içerisindeki önemli memuriyetliklerden birisi olmuştur. 1296 (1879) yılına ait salnâmeden, 1326 (1908) yılına ait salnâmeye kadar mâl müdürüleri hakkında sürekli bilgi verilmiştir. Kazada bulunan mâl müdürü aynı zamanda, Kaza Meclis İdaresi'nin tabi (doğal) üyesi kabul edilmiştir. İlçe yönetiminde kaymakamın en önemli yardımcılardan biri olmuştur.

Tabloda Meğri'de görev yapan mâl müdürlerinin adları ve görev yaptığı yıllar verilmiştir.

Meğri Kazası'ndaki Mâl Müdürleri(Tablo 61)

Sayı	Mâl müdürünün adı	Görev yılı
1	Mâl Müdürü Efendi ⁵²⁵	1296 (1879)
2	Dimitros Efendi ⁵²⁶	1297 (1880)
3	Dimitros Efendi ⁵²⁷	1298 (1881)
4	Dimitraki Efendi ⁵²⁸	1299 (1882)
5	Dimitraki Efendi ⁵²⁹	1300 (1883)
6	Dimitraki Efendi ⁵³⁰	1301 (1884)
7	Mehmet Efendi ⁵³¹	1302 (1885)
8	Mâl Müdürü Efendi ⁵³²	1303 (1886)
9	İsmail Efendi ⁵³³	1304 (1887)
10	İsmail Efendi ⁵³⁴	1306 (1889)
11	İsmail Efendi ⁵³⁵	1308 (1891)
12	İsmail Efendi ⁵³⁶	1311 (1893)
13	İsmail Efendi ⁵³⁷	1312 (1894)
14	İbrahim Ethem Efendi ⁵³⁸	1313 (1895)
15	İbrahim Ethem Efendi ⁵³⁹	1314 (1896)
16	Ethem Efendi ⁵⁴⁰	1315 (1897)
17	Ethem Efendi ⁵⁴¹	1316 (1898)

⁵²⁵ 1296/1879 AVS, s. 136

⁵²⁶ 1297/1880 AVS, s. 148

⁵²⁷ 1298/1881 AVS, s. 171

⁵²⁸ 1299/1882 AVS, s. 210

⁵²⁹ 1300/1883 AVS, s. 223

⁵³⁰ 1301/1884 AVS, s. 231

⁵³¹ 1302/1885 AVS, s. 166

⁵³² 1303/1886 AVS, s. 166

⁵³³ 1304/1887 AVS, s. 362

⁵³⁴ 1306/1889 AVS, s. 208

⁵³⁵ 1308/1891 AVS, I. cilt, s. 184

⁵³⁶ 1311/1893 AVS, s. 400

⁵³⁷ 1312/1894 AVS, s. 487

⁵³⁸ 1313/1895 AVS, s. 475

⁵³⁹ 1314/1896 AVS, s. 472

⁵⁴⁰ 1315/1897 AVS, s. 525

⁵⁴¹ 1316/1898 AVS, s. 506

18	Ethem Efendi ⁵⁴²	1317 (1899)
19	Kemal Efendi ⁵⁴³	1319 (1901)
20	Ethem Efendi ⁵⁴⁴	1320 (1902)
21	Halim Efendi ⁵⁴⁵	1323 (1905)
22	Dilaver Efendi ⁵⁴⁶	1326 (1908)

Yukarıdaki tabloya göre mâl müdürlüğü görevini en fazla, 1304 (1887) yılında göreve başlayan İsmail Efendi yapmıştır. Bu görevi 1313 (1895) yılına kadar devam ettirmiştir. 1296 (1879) ve 1303 (1886) yıllarında ise mâl müdürünün adı salnâmelerde verilmemiştir.

Sandık Emini:

"Sandık emini devlete ait para ve menkul kıymetleri alıp veren ve elinde tutan bunların alınıp verilmesinden ve saklanmasından sorumlu memurlardır. Günümüzdeki veznedarların görevini yapmaktadırlar.⁵⁴⁷" Meğri Kazası'nda 1296 (1879)⁵⁴⁸ yılından 1306 (1889)⁵⁴⁹ yılı dâhil olmak üzere tek kişi olarak görev yapmakta idi. 1311 (1893)⁵⁵⁰ yılında kaza içerisinde sandık emini ünvanını taşıyan, birden fazla memurun olduğu görülmektedir. 1317 (1899)⁵⁵¹ yılında Meğri Kazası'nda Mâl Kalemi, Belediye Dairesi ve Ticaret ve Ziraat Odası kurumları olmak üzere, 3 ayrı sandık emini görev yapmaktadır. 1326 (1908)⁵⁵² yılı, kazada bulunan sandık emini sayısı 5'e çıkmıştır. Aşağıda 1296 (1879) ve 1326 (1908) yılları arasında Meğri'de görev yapan sandık emini memurlar verilmiştir.

Meğri'de Görev Yapan Sandık Eminleri (Tablo 62)

Sayı	Sandık emininin adı	Görev yılı
1	Yorgaki Efendi ⁵⁵³	1296 (1879)
2	Vasil Efendi ⁵⁵⁴	1297 (1880)
3	Halil İbrahim Efendi ⁵⁵⁵	1298 (1881)
4	Yorgi Efendi ⁵⁵⁶	1299 (1882)
5	Yorgi Efendi ⁵⁵⁷	1300 (1883)

⁵⁴² 1317/1899 AVS, s. 444

⁵⁴³ 1319/1901 AVS, s. 399

⁵⁴⁴ 1320/1902 AVS, s. 407

⁵⁴⁵ 1323/1905 AVS, s. 377

⁵⁴⁶ 1326/1908 AVS, s. 718

⁵⁴⁷ M.Zeki Pakalın, *Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, MEB Basımevi, III. cilt, İstanbul, 1983, s. 122

⁵⁴⁸ 1296/1879 AVS, s. 136

⁵⁴⁹ 1306/1889 AVS, s. 208

⁵⁵⁰ 1311/1893 AVS, s. 401

⁵⁵¹ 1317/1899 AVS, s. 444, 445, 447

⁵⁵² 1326/1908 AVS, s. 719, 720

⁵⁵³ 1296/1879 AVS, s. 136

⁵⁵⁴ 1297/1880 AVS, s. 148

⁵⁵⁵ 1298/1881 AVS, s. 171

⁵⁵⁶ 1299/1882 AVS, s. 210

6	Yorgi Efendi ⁵⁵⁸	1301 (1884)
7	Hakkı Bey ⁵⁵⁹	1302 (1885)
8	Cemal Bey ⁵⁶⁰	1303 (1886)
9	Harelimbo Efendi ⁵⁶¹	1304 (1887)
10	Hüseyin Efendi ⁵⁶²	1306 (1889)
11	-	1308 (1891)
12	Harelimbos Efendi İbrahim Efendi ⁵⁶³	1311 (1893)
13	Harelimbos Efendi İbrahim Efendi ⁵⁶⁴	1312 (1894)
14	Mihal Efendi Mişon Efendi ⁵⁶⁵	1313 (1895)
15	Muradhay Efendi Mihal Efendi ⁵⁶⁶	1314 (1896)
16	Heralambos Efendi Eşref Efendi ⁵⁶⁷	1315 (1897)
17	Heralambos Efendi Eşref Efendi ⁵⁶⁸	1316 (1898)
18	Halil Efendi Eşref Efendi Hüseyin Efendi ⁵⁶⁹	1317 (1899)
19	Halil Efendi Eşref Efendi Hasan Efendi ⁵⁷⁰	1319 (1901)
20	Heralambos Efendi Eşref Bey Hasan Bey ⁵⁷¹	1320 (1902)
21	Süleyman Efendi Hasan Bey Muradhay Efendi ⁵⁷²	1323 (1905)
22	Hafız Hüsnü Efendi Ali Efendi Hasan Bey Şevki Efendi Mehmet Efendi ⁵⁷³	1326 (1908)

⁵⁵⁷ 1300/1883 AVS, s. 223

⁵⁵⁸ 1301/1884 AVS, s. 231

⁵⁵⁹ 1302/1885 AVS, s. 166

⁵⁶⁰ 1303/1886 AVS, s. 166

⁵⁶¹ 1304/1887 AVS, s. 362

⁵⁶² 1306/1889 AVS, s. 208

⁵⁶³ 1311/1893 AVS, s. 401

⁵⁶⁴ 1312/1894 AVS, s. 488

⁵⁶⁵ 1313/1895 AVS, s. 476

⁵⁶⁶ 1314/1896 AVS, s. 473

⁵⁶⁷ 1315/1897 AVS, s. 525, 526

⁵⁶⁸ 1316/1898 AVS, s. 506, 507

⁵⁶⁹ 1317/1899 AVS, s. 444, 445, 447

⁵⁷⁰ 1319/1901 AVS, s. 399, 400, 402

⁵⁷¹ 1320/1902 AVS, s. 407, 408, 409

⁵⁷² 1323/1905 AVS, s. 378, 379, 381

⁵⁷³ 1326/1908 AVS, s. 719, 720

Menafî Sandıkları, Ziraat Bankası ve Çayılan Memurlar:

Menafî sandıkları ilk defa "1863 yılında Mithat Paşa tarafından, tarımsal sıkıntıları gidermek için "Memleket sandıkları" adıyla oluşturulmuştur. Daha sonra adı "Menafî Sandıklarına" , en son Ziraat bankasına çevrilmiştir.⁵⁷⁴ Menafî sandıkları ilgili Meğri Kazası'nda ilk bilgi, 1296 (1879)⁵⁷⁵ yılına ait salnâmede "Menafî Vekilleri" başlığı altında verilmiştir. Görevli memurların hangi görevle orada oldukları belirtilmemiştir. Meğri Kazası'ndaki memurların topluca listesi verildiğinden, burada sadece mâli alanda yaşanan değişimi gösterirken, bazı memurların isimleri tekrar verilmiştir.

Menafî Vekilleri:

Burğallı Veysel Efendi

Nikola Efendi

Hırsto Efendi

1297 (1880)⁵⁷⁶ yılında, "Menafî-i Umumiye Vekilleri" başlığı altında bilgiler aynı şekilde verilmiştir. 1300(1883)⁵⁷⁷ yılına ait salnâmede, "Menafî Sandığı Vekilleri" olarak verilmiştir. Bazı çalışanların görevleri de belirtilmiştir.

Menafî Sandığı Vekilleri:

Hacı İbrahim Ağa

Hasan Ağa

Kâtip Hasan Efendi

Eşen Nâhiyesi Müdürü Hüseyin Hüsni Efendi

Kâtibi Ali Efendi

1311 (1893)⁵⁷⁸ yılına ait salnâmede ise kazada menafî sandıkları ile ilgili bilgi verilmemiştir. "Bazı Memurin" başlığı altında Ziraat Bankası memurunun isminin geçtiği görülmüştür. Aynı tarihte ilçede, Ziraat Bankası'nın bir şubesinin açılıp açılmadığı kaydedilmemiştir.

---

⁵⁷⁴ Ahmet Tabakoğlu, *Osmanlı, Yenileşme Dönemi Osmanlı Ekonomisi, Türkler Ansiklopedisi, Yeni Türkiye Yayınları*, 14. cilt, 2002, İstanbul, s.401

⁵⁷⁵ 1296/1879 AVS, s. 136

⁵⁷⁶ 1297/1880 AVS, s. 148

⁵⁷⁷ 1300/1883 AVS, s. 224

⁵⁷⁸ 1300/1883 AVS, s. 401

Bazı Memurin:

Mâl Müdürü Mua'vini Ahmet Efendi

Telgraf ve Posta memuru Osman Efendi

Mâl müdürü Refiki Mehmet Efendi

Duyun-ı Umumiye Memuru Mehmet Efendi

Tapu Kâtibi Mehmet Efendi

Ziraat Bank Muhasebe Kâtibi Hüseyin Efendi

Sandık Emini Harelimbos Efendi

1315 (1897)⁵⁷⁹ yılındaki salnâmede "Ziraat Bankası" başlığı ile çalışanların adları verilmeye başlanmıştır. Ayrıca bankanın sermayesi de belirtilmiştir. Bu tarihte Meğri'de Ziraat Bankası'nın bir şubesinin hizmet verdiği anlaşılmıştır.

Ziraat Bankası:

Reis Hacı Yâni Efendi

Aza Yahya Efendi

Aza Mânol Efendi

Aza Mehmet Efendi

Muhasebe Kâtibi Hüseyin Efendi

Miktar-ı sermaye 864942 kuruş

Aynı yıl içerisinde kazada komisyonlar meydana getirilip, ilçe içerisinde, "Ticaret ve Ziraat Odası" oluşturulmuştur.

Ticaret ve Ziraat Odası:⁵⁸⁰

Reis Manol Efendi

Aza Bekir Ağa

Aza Mehmet Efendi

Aza Ahmet Ağa

Aza Anton Pavlidi

Mâl(Maliye) Kalemi:

---

⁵⁷⁹ 1315/1897 AVS s. 526

⁵⁸⁰ 1315/1897 AVS s. 528

1315 (1897) yılında meydana getirilen kulumlardan biri de "Mâl Kalemi" olmuştur. Verilen yıl içerisinde bu kurumun oluşturulması, Meğri'de mali işlerin yoğunlaştığını bize göstermiştir. Mâl Kalemi, 1326 (1908) yılı da dâhil olmak üzere varlığını devam ettirmiştir. 1326 (1908) yılında Mâl Kalemi'nde çalışanların sayısında artış meydana gelmiştir.

Mâl Kalemi:⁵⁸¹

Mâl Müdürü Muavini Ziya Efendi

Refikî Mehmet Efendi

Sandık Emni Herelâmbos Efendi

Mâl Kalemi:⁵⁸²

Mâl Müdürü Muavini Hasan Şükrü Efendi

Refikî Tefvik Efendi

Sandık Emni Hafız Hüsni Efendi

Süvâri Tahsildarı Adet 5

Tahsil Memuru Mehmet Efendi

Piyade Tahsildarı Adet 3

Rüsumât (gümrük) İdaresi:

Meğri Rüsumât İdaresi ile ilgili salnâmelerde verilen bilgiler, 1296 (1879) yılından 1326 (1908) yılına kadar farklılıklar içermiştir. 1296 (1879) yılında "memurin" başlığı altında verilmiştir. Sadece kazada rüsumât memuru görev yapmıştır.

1296 (1879) Memurin:⁵⁸³

Rüsumât Memuru Hacı Hurşit Efendi

1297 (1880) yılından 1301 (1884) yılına kadar " Meğri Rüsumât İdaresi" ve " Meğri Rüsumât Müdüriyeti" olarak Meğri'de hizmet vermiştir. Aynı zamanda Menteşe Sancağı içerisindeki bazı kaza ve nâhiyelerin rüsumât çalışanları da, Meğri Rüsumât İdaresi içerisinde gösterilmiştir.

1297 (1880) Meğri Rüsumât İdaresi:⁵⁸⁴

---

⁵⁸¹ 1315/1897 AVS s. 525

⁵⁸² 1326/1908 AVS, s. 719

⁵⁸³ 1296/1879 AVS, s. 136

⁵⁸⁴ 1297/1879 AVS, s. 62

Müdürü Zekeriyya Mazlum Bey
Başkâtip Osman Efendi
Köyceğiz Memuru Mehmet Şerif Efendi
Dalaman Memuru Ömer Ağa
Marmaris Memuru Hasan Efendi

1298 (1881) Meğri Rüşumât İdaresi:⁵⁸⁵

Müdür İzzet Efendi
Başkâtip Ali Bey
Köyceğiz Memuru Mehmet Şerif Efendi
Dalaman Memuru Ömer Ağa
Marmaris Memuru Hasan Efendi

1299 (1882) Meğri Rüşumât Müdüriyeti:⁵⁸⁶

Müdür İzzet Efendi
Başkâtip Mehmet Efendi
Köyceğiz Memuru Süleyman Efendi
Kâtibi Besim Efendi
Dalaman Memuru Mehmet Efendi
Göçek Memuru Hüseyin Efendi
Marmaris Memuru Sait Efendi
Kaya Memuru Ahmet Tevfik Efendi
Eşher Memuru Abdullah Efendi

1300 (1883) Meğri Rüşumât Müdüriyeti:⁵⁸⁷

Müdür İzzet Efendi
Başkâtip Aziz Efendi
Köyceğiz Memuru Süleyman Efendi
Kâtibi Ahmed Efendi
Dalaman Mehmet Efendi
Eşi İskelesi Memuru Süleyman Efendi
Marmaris Said Efendi

---

⁵⁸⁵ 1298/1881 AVS, s. 84

⁵⁸⁶ 1299/1882 AVS, s. 80, 81

⁵⁸⁷ 1300/1883 AVS, s. 88

Ekincik Ahmed Efendi

Kaya Ahmed Efendi

Eşhe Abdullah Efendi

1301 (1884) yılında çevre kaza ve nâhiye görevlileri belirtilmediği gibi sadece bu seneye mahsus "Rüsum-ı Sene İdaresi" oluşturulmuştur.

1301 (1884) Rüsumât İdaresi:⁵⁸⁸

Rüsumât Müdürü İzzet Efendi

Başkâtip Mehmet Efendi

Kâtib-i Sani Hasan Efendi

Sandık Emîni Yâni

1301 (1884) Rüsum-ı Sene İdaresi:⁵⁸⁹

Memur Pavlo Efendi

Başkâtip Paskal Efendi

Kâtib-i Sani Herelambos Efendi

1302 (1885) yılında tekrar çevre kaza ve nâhiyeler ile birlikte verilmiştir. Bu durum 1311 (1893) yılına kadar devam etmiştir.

1302 (1885) Meğri Rüsumât Müdüriyeti:⁵⁹⁰

Müdür İzzet Efendi

Başkâtip Mehmet Fehmi Efendi

Sandık Emîni Yâni Efendi

Köyceğiz Memuru Hasan Efendi

Kâtibi Ahmet Efendi

Eşen Memuru Abdullah Efendi

Ekincek Memuru İsmail Efendi

Tolhan Memuru Mehmet Efendi

Göçek Memuru Hüseyin Efendi

Marmaris Memuru Mehmet Efendi

Kaya Memuru Ahmet Efendi

---

⁵⁸⁸ 1301/1884 AVS, s. 232

⁵⁸⁹ 1301/1884 AVS, s. 232

⁵⁹⁰ 1302/1885 AVS, s. 54

1303 (1886) Meğri Rûsumât Müdüriyeti.⁵⁹¹

Müdür İsmail Efendi

Başkâtip Mehmet Fehmi Efendi

Sandık Emîni Yâni Efendi

Köyceğiz Memuru Hasan Efendi

Kâtibi Ethem Efendi

Eşen Memuru Abdullah Efendi

Ekincek Memuru Ahmet Efendi

Tolhan Memuru Mehmet Efendi

Göçek Memuru Hüseyin Efendi

Marmaris Memuru Mehmet Efendi

Kaya Memuru Ahmet Efendi

1304 (1887) Meğri Rûsumât Müdür Vekili.⁵⁹²

İsmail Efendi

Başkâtip Mehmet Fehmi Efendi

Kâtib-i Sani Hüseyin Efendi

Sandık Emîni Yâni Efendi

Köyceğiz memuru Hasan Efendi

Kâtibi Ethem Efendi

Eşen Memuru Abdullah Efendi

Ekincek Memuru Ahmet Efendi

Tolhan Memuru Mehmet Efendi

Göçek Memuru Vasıf Efendi

Marmaris Memuru Mehmet Efendi

Kaya Memuru Mehmet Ragıp Efendi

Eşen Memuru Vekili Mehmet Efendi

Tarahiye Memuru Mustafa Efendi

---

⁵⁹¹ 1303/1886 AVS, s. 55

⁵⁹² 1304/1887 AVS, s. 91,92

1306 (1889) yılında, Rüşumât Müdürü ve çalışanları "Bazı Memurin" içerisinde gösterilmiştir. 1308 (1891) yılında, Mentеше Sancağı'na bağlı bazı kaza ve nâhiyeler içerisinde gösterilmeye başlanmıştır.

1306 (1889) Bazı Memurin:⁵⁹³

Rüşumât Müdürü İsmail Efendi

Başkâtip Mehmet Fehmi Efendi

Sani Vasıf Efendi

1308 (1891) Meğri Rüşumât Müdürü Behçet Efendi:⁵⁹⁴

Meğri Başkâtibi Ömer Efendi

Meğri İkinci Kâtibi Mustafa Fahri Efendi

Meğri Sandık Emîni Ali Rıza Efendi

Köyceğiz Memuru Ahmet Şükrü Efendi

Eşen Memuru Abdullah Efendi

Göçek Memuru Halil Efendi

Marmaris Memuru Halil Efendi

Kaya Memuru Mehmet Efendi

Ekincek Memuru Ethem Efendi

Gülman Memuru Mehmet Efendi

Eşen Memuru Mehmet Efendi

1311 (1893)⁵⁹⁵, 1312 (1894)⁵⁹⁶, 1313 (1895)⁵⁹⁷ yıllarında, "Rüşumât İdaresi" oluşturularak, sadece Meğri'de çalışan memurların isimleri alınmıştır. Verilen yıllar içerisinde Behçet Efendi, Rüşumât İdaresi'ne müdürlük yapmıştır.

1314 (1896)⁵⁹⁸ yılında da Rüşumât İdaresi varlığını sürdürmüştür. Müdürü İzzet Efendi'dir.

1315 (1897)⁵⁹⁹, 1316 (1898)⁶⁰⁰, 1317 (1899)⁶⁰¹, 1319 (1901)⁶⁰² ve 1320 (1902)⁶⁰³ yıllarında ise rüşumât müdürü ve rüşumât çalışanları, "Memurin-i Saire" içerisinde gösterilmiştir.

---

⁵⁹³ 1306/1889 AVS, s. 208

⁵⁹⁴ 1308/1891 AVS, I. cilt, s. 251

⁵⁹⁵ 1311/1893 AVS, s. 401

⁵⁹⁶ 1312/1894 AVS, s. 488

⁵⁹⁷ 1313/1895 AVS, s. 476

⁵⁹⁸ 1314/1896 AVS, s. 473

⁵⁹⁹ 1315/1897 AVS, s. 526

⁶⁰⁰ 1316/1898 AVS, s. 507

⁶⁰¹ 1317/1899 AVS, s. 445

⁶⁰² 1319/1901 AVS, s. 400

⁶⁰³ 1320/1902 AVS, s. 408

Belirtilen yıllarda rüsumât çalışanlarının müdürü İzzet Efendi olmuştur. 1323(1905)⁶⁰⁴ ve 1326 (1908)⁶⁰⁵ yıllarında, rüsumât müdürlüğü görevini Mehmet Emin Efendi yapmıştır.

Reji Dairesi:

Osmanlı Devleti'nde 1881 yılında kurulan Duyun-ı Umumiye İdaresinin alt kuruluşlarından birisi olan Reji İdaresi, ülke içerisindeki tütün üretimi ve gelirlerinden sorumlu hale getirilmiştir. 1315 (1897) yılına kadar Meğri'de Reji çalışanı ile ilgili bilgi verilmemiştir. 1315 (1897) yılında artık Meğri'de Reji memurunun adı geçmeye başlamıştır. Meğri'de, 1315 (1897)⁶⁰⁶, 1316 (1898)⁶⁰⁷, 1317 (1899)⁶⁰⁸ ve 1319 (1901)⁶⁰⁹ yıllarında Reji memuru Boli Efendi olmuştur. 1320 (1902)⁶¹⁰ yılında Tevfik Efendi, 1323 (1905)⁶¹¹ yılında İbrahim Efendi ve 1326 (1908)⁶¹² yılında da Şevket Efendi Reji memurluğu görevini yapmıştır.

A'şar İdaresi:

Meğri Kazası içerisinde a'şar vergilerinin düzenli bir şekilde toplanmasından sorumlu olan kurum, A'şar İdaresi' adı altında faaliyet göstermiştir. 1300 (1883) ve 1301 (1884) yıllarında Meğri'de hizmet veren kurumun adına daha sonraki yıllarda rastlanılmamıştır. A'şar vergilerinin toplanması daha sonraki yıllarda Rüşumât İdaresi'nce yürütülmüştür.

1300 (1883) A'şar İdaresi:⁶¹³

Memuru Mehmet Efendi

Başkâtibi Espero Efendi

İkinci Kâtip Ethem Efendi

Merkez Anbar Memuru Arif Efendi

1301 (1884) A'şâr İdaresi:⁶¹⁴

Memur Mehmet Efendi

Başkâtip Zekeriya Efendi

---

⁶⁰⁴ 1323/1905 AVS, s. 381

⁶⁰⁵ 1326/1908 AVS, s. 720

⁶⁰⁶ 1315/1897 AVS, s. 526

⁶⁰⁷ 1316/1898 AVS, s. 507

⁶⁰⁸ 1317/1899 AVS, s. 445

⁶⁰⁹ 1319/1901 AVS, s. 400

⁶¹⁰ 1320/1902 AVS, s. 408

⁶¹¹ 1323/1905 AVS, s. 378

⁶¹² 1326/1908 AVS, s. 720

⁶¹³ 1300/1883 AVS, s. 224

⁶¹⁴ 1301/1884 AVS, s. 231

Kâtib-i Sani Ethem Efendi

Duyun-ı Umumiye İdaresi(Genel Borçlar İdaresi):

1881 yılında Osmanlı Devleti'nden alacakları olan yabancı devletlerin, alacaklarını tahsil edebilmek için meydana getirdikleri bir idaredir. Meğri Kazası'nda da Duyun-ı Umumiye memurları görev yapmıştır. Meğri'de 1303 (1886) yılına kadar Duyun-ı Umumiye adına görev yapan bir memurdan söz edilmemiştir. 1303 (1886) yılından itibaren Meğri'de, bir tane bu işle görevli memurun adı geçmeye başlamıştır. 1308 (1891) yılında herhangi bir memurun adı geçmemiştir. Meğri Kazası'nda "Bazı Memurin veya Memurin-i Saire" başlıkları altında 1303 (1886) yılından, 1326 (1908) yılına kadar Duyun-ı Umumiye'de görev yapan memurlar şunlar olmuştur:

1303 (1886)⁶¹⁵, 1304 (1887)⁶¹⁶ ve 1306 (1889)⁶¹⁷ yılları:

Yusuf Efendi

1311 (1893)⁶¹⁸ ve 1312 (1894)⁶¹⁹ yılları:

Mehmet Efendi

1313 (1895)⁶²⁰ yılı:

Evâkim Efendi

1314 (1896)⁶²¹ yılı:

Mehmet Efendi

1315 (1897)⁶²² ve 1316 (1898)⁶²³ yılları:

Hüseyin Efendi

1317 (1899)⁶²⁴ ve 1319 (1901)⁶²⁵ yılları:

Ahmet Efendi

1320 (1902)⁶²⁶ ve 1323 (1905)⁶²⁷ yılları:

---

⁶¹⁵ 1303/1886 AVS, s. 166

⁶¹⁶ 1304/1887 AVS, s. 363

⁶¹⁷ 1306/1889 AVS, s. 208

⁶¹⁸ 1311/1893 AVS, s. 401

⁶¹⁹ 1312/1894 AVS, s. 488

⁶²⁰ 1313/1895 AVS, s. 476

⁶²¹ 1314/1896 AVS, s. 473

⁶²² 1315/1897 AVS, s. 526

⁶²³ 1316/1898 AVS, s. 507

⁶²⁴ 1317/1899 AVS, s. 445

⁶²⁵ 1319/1901 AVS, s. 400

⁶²⁶ 1320/1902 AVS, s. 408

Mehmet Efendi

1326 (1908)⁶²⁸ yılı:

Nazmi Efendi

Yukarıda verilenlerin dışında, maliye ile ilgili; mâl müdür muavini (yardımcısı), vergi kâtipleri (yazıcılar), ser tahsildâr (baş veznedar), tahsildâr, mâl müdürü refiki (yardımcı) gibi görevlilerde bulunmuştur. Bu görevlilerin adları Meğri Kazası'nda görev yapan memurların listesinde verilmiştir.

b. Mülhakat-ı Rûsum-ı Sitte Müdürleri

Aydın Vilayeti içerisinde Duyun-ı Umumiye İdaresi adına vergi toplamakla görevli müdürlüklere; "Mülhakat-ı Rûsum-ı Sitte Müdürleri" tabiri kullanılmıştır. 1877-1878 Osmanlı- Rus savaşından sırasında devlet, iç borçlarını ödemek için damga, içki, balık, tuz ve tütünden alınan vergilerin gelirlerini, 10 yıllığına Galata Bankerlerine bırakmıştır. Vergileri toplamak için bankerlerin meydana getirdiği kurumun adına Rûsumât-ı Sitte İdaresi denmiştir.⁶²⁹ İsmi verilen müdürlükler İzmir Sancağı merkez müdürlüğe bağlanmıştır. Bu konu ile ilgili sadece 1299 (1882) yılına ait salnâmede bilgi verilmiştir.

1299 (1882)⁶³⁰ Mülhakat-ı Rûsum-ı Sitte Müdürleri;

Foçatın Müdürü Ahmet Bey

Kontrol Memuru Mösyö Culyani

Başkâtibi Beğos Efendi

Saruhan Müdürü Hüseyin Efendi

Başkâtibi Mehmet Sait Efendi

Aydın Müdürü Cemal Efendi

" Ethem Efendi

Muğla Müdürü Fehmi Efendi

" Raşit Efendi

Söke Merkez Memuru Vilyem Efendi

" Refet Efendi

Meğri Merkez Memuru Paveli Efendi

" Yeskalidî Efendi

Rodos Müdürü Corci Desiri Efendi

" Halit Efendi

Sakız Rûsum-ı Sitte Başkâtibi ve Müdürü İsmail Efendi

Yukarıdaki bilgilerde Duyun-ı Umumiye adına, Meğri civarının vergilerini toplamak için Paveli Efendi ve başkâtibi Yeskalidî Efendi görevlendirilmiştir.

⁶²⁷ 1323/1905 AVS, s. 378

⁶²⁸ 1326/1908 AVS, s. 720

⁶²⁹ Ahmet Tabakoğlu, *Osmanlı, Yenileşme Dönemi Osmanlı Ekonomisi, Türkler Ansiklopedisi*, Yeni Türkiye Yayınları, 14. cilt, 2002, İstanbul, s. 380, 381

⁶³⁰ 1299/1882 AVS, s. 83

c. Meğri Kazası'nda Devletin Almış Olduğu Vergi Çeşitleri ve Miktarları

Meğri Kazası'nda devletin almış olduğu vergiler ile ilgili, vergi toplamakla yükümlü kurumlar verilmesine rağmen, 1308 (1891)) yılına kadar alınan vergiler ile ilgili sağlıklı bir bilgi verilmemiştir. 1308 (1891) yılında ilk defa, Menteşe Sancağı'nda toplanan vergiler, tablo oluşturularak salnâmede verilmiştir. 1308(1891) yılından sonra 1315 (1897) yılına kadar toplanan vergiler ile ilgili bir bilgiye de rastlanılmamıştır. Meğri Kazası'nda toplanan vergiler 1315 (1897) yılından 1323 (1905) yılına kadar tablo şeklinde verilmiştir. 1323 (1905) yılında sadece toplam alınan miktar bir cümle ile belirtilirken 1326 (1908) yılında tekrar tablo şeklinde vermeye başlanmıştır.

Vergiler ile ilgili bilgiler verilirken rumi takvime göre tarihte belirtilmiştir. Salnâmelerde şu şekilde tablolar verilmiştir:

1308 (1891) Yılı Menteşe Sancağı ve Kazalarında Toplanan Vergiler⁶³¹; (Tablo 63)

Esami-i Hisabât	Yekün	Muğla Kazası	Milas Kazası	Köyceğiz Kazası	Meğri Kazası	Bodrum Kazası	Marmaris Kazası
Emlak ve Akar Vergisi	2153452	453931	457723	112122	732877	207123	89676
Temettü Vergisi	1107725	331232	290971	266190	54937	69547	94848
Bedel-i Askeri	145001	21993	41481	3333	25935	40963	11296
Ağnam Resmi	1720408	404472	332732	309244	420480	113396	140084
Cenevâr Resmi	847	30	185	42	5	315	270
A'sar Varidatı	2941851	553417	724580	346864	748644	339726	228620
Orman	567800	100000	75000	160000	20000	2800	30000
Mâ'den	220000		60000	100000	60000		
Emlak ve Tapu Harcları	510180	96340	91500	26850	188150	103465	3875
Emlak-ı Mîrîye-i Muacile-i İcar ve Hasılatı	683	683					
Mehâkim Harcları	166272	44664	40630	24002	16744	27828	7404

⁶³¹ 1308/1891 AVS, II. cilt, s. 537

Rüsüm-ı Mütenevvia	32135	6192	6400	4034	5738	6681	3090
Hasılat-ı Müteferrika	78250	12900	17750	10300	19100	11690	6600
Maarif-i Hususi	168503	34099	41919	19948	39570	19924	13043
Menafi-i Hususi	294175	55341	72458	34677	74864	33973	22862
Yekün	10107282	2115294	2258329	1417606	2587044	977341	751668

1315 (1897) Kaza'nın 312 Senesi Varidât-ı Umumiyesi;⁶³² (Tablo 64)

Toplanan verginin adı	Toplanan verginin miktarı (kuruş olarak)	Toplanan verginin miktarı (para olarak)
Emlak Vergisi	353107	
Temettu' Vergisi	50000	
Bedel-i Askeriye	87002	
A'şar	36710	
Ağnam Rüsümü	473890	
Orman ve Mâ'den Hasılatı	506355	
Emlak ve Tapu	33116	
Mehâkim Harçları	19926	
Rüsüm ve Hasılat-ı Müteferrika	9400	
Maarif-i Hassa-i İ'ânesi	6769	
Menafi'-i Hassa-i İ'ânesi	36000	
Yekün	1612275	

1316 (1898) Kazanın 313 Senesi Varidât-ı Umumiyesi;⁶³³ (Tablo 65)

Toplanan verginin adı	Toplanan verginin miktarı (kuruş olarak)	Toplanan verginin miktarı (para olarak)
Emlak Vergisi	354209	
Temettu' Vergisi	58095	
Bedel-i Askeriye	10037	
A'şar	438384	
Ağnam Rüsümü	473890	
Orman Hasılatı	489535	

⁶³² 1315/1897 AVS, s. 532

⁶³³ 1316/1998 AVS, s. 512

Mâ'den Hasılatı	480297	
Emlak ve Tapu	19152	
Mehâkim Harçları	19752	
Rüsum ve Hasılat-ı Mütferrika	5294	
Maarif-i Hassa-i İ'ânesi	27608	
Menafi'-i Hassa-i İ'ânesi	41710	
Yekün	2417963	

1317 (1898) Kazanın 314 Senesi Varidât-ı Umumiyesi;⁶³⁴ (Tablo 66)

Toplanan verginin adı	Toplanan verginin miktarı (kuruş olarak)	Toplanan verginin miktarı (para olarak)
Emlak Vergisi	350833	20
Temettu' Vergisi	56147	
Bedel-i Askeriye	99038	
A'şar	557839	
Ağnam Rüsumu	444105	
Orman Hasılatı	708270	
Mâ'den Hasılatı	9006	
Tapu Hasılatı	282222	20
Mehâkim Harçları	23118	
Rüsum ve Hasılat-ı Mütferrika	6156	20
Maarif-i Hassa-i İ'ânesi	28161	
Menafi'-i Hassa-i İ'ânesi	42510	
Yekün	2607405	20

1319 (1901) Kazanın 315 Senesi Varidât-ı Umumiyesi;⁶³⁵ (Tablo 67)

Toplanan verginin adı	Toplanan verginin miktarı (kuruş olarak)	Toplanan verginin miktarı (para olarak)
Emlak Vergisi	350833	20
Temettu' Vergisi	56147	
Bedel-i Askeriye	99038	
A'şar	557839	
Ağnam Rüsumu	444105	

⁶³⁴ 1317/1899 AVS, s. 450

⁶³⁵ 1319/1901 AVS, s. 405

Orman Hasılatı ve Mâ'den Hasılatı	798276	
Emlak ve Tapu Hasılatı	282222	20
Mehâkim Harçları	23118	
Rüsum ve Hasılat-ı Müteferrika	6156	20
Maarif-i Hassa-i İ'ânesi	28161	
Menafi'-i Hassa-i İ'ânesi	42510	
Yekün	1758406	20

1320 (1902) Kazanın 317 Senesi Varidât-ı Umumiyesi;⁶³⁶ (Tablo 68)

Toplanan verginin adı	Toplanan verginin miktarı (kuruş olarak)	Toplanan verginin miktarı (para olarak)
Emlak Vergisi	349511	5
Temettuat' Vergisi	58189	20
Bedel-i Askeriye	101519	31
Ağnam Rüsumu	447129	
A'şar	650677	20
Rüsum	6455	25
Orman ve Mâ'den Hasılatı	1534389	15
Emlak ve Tapu Hasılatı	31477	
Mehâkim Harçları	19015	
Hasılat-ı Müteferrika	24677	25
Meskufat-ı Hassa-i Maarifi	7012	
Yekün	3235002	21

Kazanın varidat-ı sevevîsi iki milyon dokuzyüz altmış altı bin kuruş râdesindedir.⁶³⁷

1326 (1908) Kazanın 323 Senesi Varidât-ı Umumiyesi;⁶³⁸ (Tablo 69)

Toplanan verginin adı	Toplanan verginin miktarı (kuruş olarak)	Toplanan verginin miktarı (para olarak)
Emlak Vergisi	334997	
Temettuat' Vergisi	49729	
Bedel-i Askeriye	155315	
Ağnam	33484	
A'şar	714617	

⁶³⁶ 1320/1902 AVS, s. 412

⁶³⁷ 1323/1905 AVS, s. 381

⁶³⁸ 1326/1908 AVS, s. 723

Rüsum-u Mütenevvia	6165	
Orman Hasılatı	1246168	
Mehâkim Harçları	21307	
Hasılat-ı Mütferrika	32442	
Emlak ve Tapu	35906	
Meskufat-ı Hassa-i Maarifi	3746	
Yekün	2937479	

Meğri Kazası'ndan elde edilen gelirlere bakıldığında en fazla gelirin, 1320 (1902) yılına, en düşük gelirin ise, 1315 (1897) yılına ait olduğu görülmüştür. Yıllık vergi gelirlerinde gözle görülür bir dalgalanma meydana gelmiştir. Bu durum, iklim şartlarının üretime olan etkisinden kaynaklanmıştır. Orman ve mâ'den gelirlerinin vergi gelirleri içerisinde en fazla paya sahip olduğu tespit edilmiştir.

SONUÇ

"Salnâmelere Göre Meğri (Fethiye) Kazası" konulu yüksek lisans tezinde, Meğri Kazası, salnâmelerde verilen bilgiler ışığında tanıtılmaya çalışılmıştır. Aydın Vilayeti'ne ait 1296 (1879) tarihli salnâmede Meğri hakkındaki bilgiler bir sayfayı aşmamıştır. Daha sonraki yıllarda yazılan salnâmelerde, Meğri hakkında verilen bilgiler çoğalmaya başlamıştır. Verilen bilgiler arttıkça, Meğri hakkında edinilen bilgilerde de artış meydana gelmiştir. Salnâmelerde verilen her yeni bilgi aynı zamanda Meğri Kazası'nın yönetim, ekonomi, nüfus, eğitim sağlık ve ticari açıdan geliştiğini bize göstermiştir.

1308 (1891) yılına ait olan. salnâme, en kapsamlı hazırlanan salname olmuştur. 1308 (1891) yılına ait salname 3 cilt hazırlanmıştır. 1. ve 2. ciltlerde Aydın Vilayeti ile ilgili geniş bilgilere yer verildiği gibi Meğri hakkında da geniş bilgiler verilmiştir. 3. cildi ise fihrist olarak hazırlandığından Meğri ile ilgili herhangi bir bilgiye yer verilmemiştir. 1315 (1897) yılındaki salnâmede ise Meğri'de meydana getirilen yeni kurumlar hakkında ilk defa bilgilere yer verildiği görülmüştür. 1321 (1903) yılına ait olan salnâmede devlet kurumları ve çalışanları ile ilgili bir bilgi yer almamıştır. Salnâmede Meğri ile ilgili coğrafi ve ticari özellikler ön plana çıkarılmıştır. Aydın Vilayeti'ne ait salnâmelerde Meğri ile ilgili en son bilgiler içeren 1326 (1908) yılına ait salnâme olmuştur.

Salnâmelerde verilen bilgileri çözümlerken, şahıs ve yer isimlerine ait olan bilgilerde süreç içerisinde bazı değişimlerin yapıldığı görülmüştür. Kastedilen kişi veya yerlerin, aynı kişi ve yer olduğu anlaşılabilmesine rağmen, yazılışlarında farklılıklar oluşmuştur. O dönemin şartları göz önünde bulundurulduğunda yazılışlarda farklılaşmanın olması doğal karşılanmıştır. Yüksek lisans tezi hazırlanırken mümkün olduğu kadar orijinal metindeki yazımlar dikkate alınmıştır.

Tezde öncelikli olarak Meğri Kazası'nın coğrafi yapısı ve tarihi ele alınmıştır. salnâmelere göre, Meğri'nin kapladığı alan bakımından Aydın Vilayeti'nin en geniş kazası olduğu görülmüştür. Fakat arazisinin büyük bir bölümünün ormanlarla kaplı olması tarım

faaliyetlerini olumsuz etkilemiştir. Buna rağmen işlek bir limana sahip olması ve önemli mâ'denlerin bulunması Meğri'nin gelişmesini sağlamıştır. Tarihi hakkında sadece 1308 (1891) yılına ait salnâmede bilgi verilmiştir. Meğri'nin ilk adının Telmissus olduğu bilgisinin yanı sıra Liyalılar zamanında önemli bir şehir olduğundan da söz edilmiştir. Şehirde yaşayan kâhinlere kralların hürmet ettikleri, zaman zaman onların bilgilerine başvurmuşlardır.

Salnâmelerde verilen bir diğer dikkat çekici durum, Meğri Kazası içerisinde Müslüman nüfusun, Gayr-ı Müslim nüfusa oranla çok fazla olmasına rağmen, Meğri Kazası'nın merkez nüfusunda, 1326 (1908) yılına kadar, Gayr-ı Müslim nüfus Müslümanlar'dan fazla olmuştur. 1326 (1908) yılında ise Müslüman nüfus merkezde, Gayr-ı Müslim nüfusu geçmiştir. Tezde Meğri Kazası'na bağlı nâhiye ve köylerin isimlerinin genelde Türkçe olması, Türkler'in bu coğrafyayı bir Türk yurdu haline getirmelerine, önemli bir delil olarak gösterilmiştir. Mentеше Sancağı içerisinde Meğri Kazası'nın, diğer kazalara göre nüfusunun fazla olmasında, Mentеше Sancağı'na gelen Türkleri, Meğri'ye sevkeden ormanlık arazilerinin fazla olması, hayvanlarını besleyecek zengin otlaklarının bulunması, işlek bir limana sahip olması, topraklarının verimli olması ve ikliminin uygun olması gibi sebepler etkili olmuştur.

Meğri'nin ekonomik yapısı ile ilgili salnâmelerde detaylı bilgilerin verilmesi, Meğri Kazası'nda toplanan vergiler ile ilgili düzenli tabloların oluşturulması, gelir kaynaklarının tespit edilerek buralara görevlilerin atanması ve ilgili devlet kurumlarının oluşturulması, Osmanlı'nın gelir ve giderleri konusunda hassas ve dikkatli davrandığını göstermiştir.

Meğri Kazası'nda çalışan devlet memurları ve kaza içerisinde önemli görevleri bulunan kişiler ile ilgili kayıtların genelde düzgün tutulmuş olması devletin çalışanlarından haberdar olduğunu göstermiştir.

Tezde Meğri Kazası; idari, ekonomi, mali, eğitim, nüfus, askeri, coğrafi, tarihi ve sosyal açılardan incelenmiştir. Fethiye ilçesinin tanınması açısından yararlı bir çalışma olduğu kanaati oluşmuştur.

KAYNAKÇA

A- SALNÂMELER

- 1296/1879 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi
1297/1880 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi
1298/1881 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi
1299/1882 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi
1300/1883 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi
1301/1884 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi
1302/1885 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi
1303/1886 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi
1304/1887 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi
1306/1889 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi
1308/1891 I. Cilt Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi
1308/1891 II. Cilt Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi
1308/1891 III. Cilt Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi
1311/1893 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi
1312/1894 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi
1313/1895 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi
1314/1896 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi
1315/1897 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi
1316/1898 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi
1317/1899 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi
1319/1901 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi
1320/1902 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi
1321/1903 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi
1323/1905 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi
1326/1908 Tarihli Vilayet-i Aydın Salnâmesi

B- DİĞER KAYNAKLAR

Ana Britannica, Genel Kültür Ansiklopedisi, Cilt 8, Ana Yayıncılık Aş. ve Eneyclopedia Britannica Inc., İstanbul 1992, s. 539

BİLGİN Aydın, *Salnâme İslam Ansiklopedisi*, (Türkiye Diyanet Vakfı), cilt 36, İstanbul 2009.

KAHRAMAN Seyit Ali, *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, 9. kitap, 1. cilt, YKY, 1. baskı, İstanbul, Mayıs 2011

KARPAT Kemal H. *Osmanlıda Nüfus 1830-1914*, Çeviren; Bahar Tırnakçı, Timaş Yayınları, İstanbul, 2010

KÜTÜKOĞLU Mübahat S., *Menteşe Sancağı 1830 (Nüfus ve Toplum yapısı)*, TTK Basımevi, Ankara, 2010

PAKALIN M.Zeki, *Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, MEB Basımevi, III. cilt İstanbul, 1983

PARLATIR İsmail, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayınları, 3. Baskı, Ankara 2011

SAMİ Şemseddin, *Kamus-ı Türki*, Enderun Yayınları, İstanbul, 1989

Türkler Ansiklopedisi, *Osmanlı*, Yeni Türkiye Yayınları, 14. cilt, İstanbul, 2002

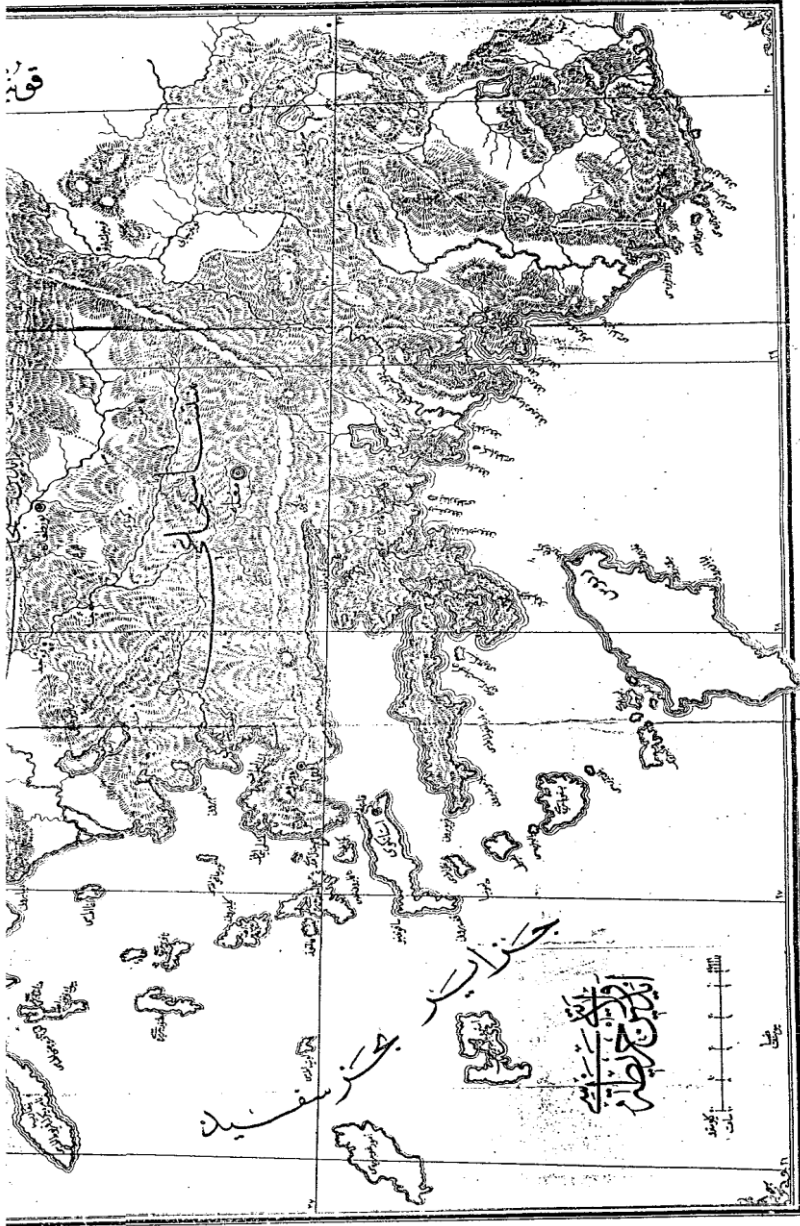
WITTEK Paul, *Menteşe Beyliği (13-15. Asırda Garbi Küçük Asya Tarihine Ait Tetkik)*, Çeviren; GÖKYAY O. Ş., TTK Basımevi, 3. baskı, Ankara, 1999

<http://www.fethiye.gov.tr/cografi-yapısı>, 28.06.2017 tarihinde erişim yapılmıştır.

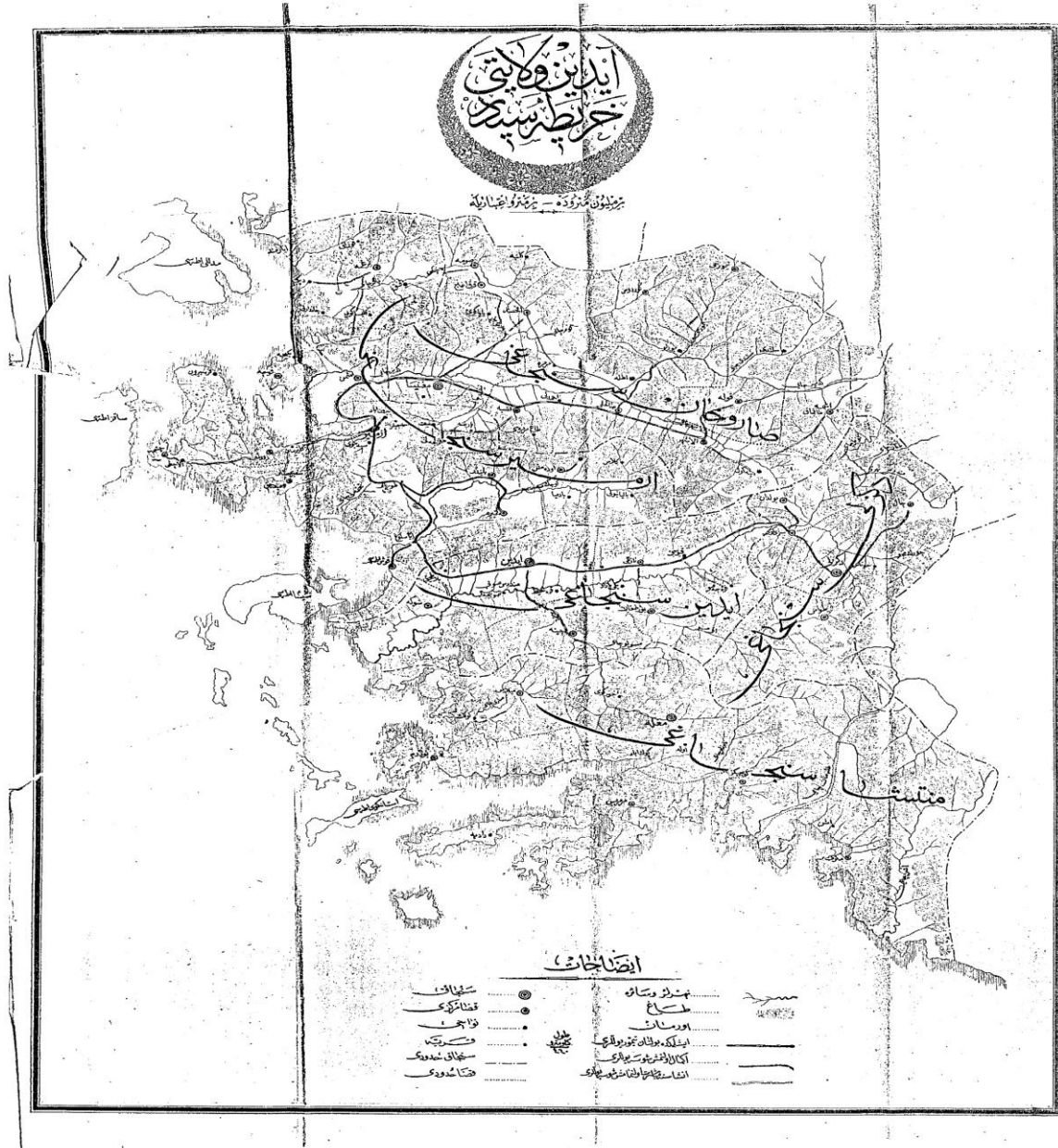
<http://www.ttk.gov.tr/tarih-çevirme-kilavuzu>, 05.07.2017 tarihinde erişim yapılmıştır.

EKLER

EK 1:1300 (1883) tarihli salnâme (Aydın Vilayeti haritası)

EK 2: 1303 (1886) tarihli salnâme (Aydın Vilayeti haritası)

EK 3: 1308 (1891) tarihli salnâme (Aydın Vilayeti haritası)

